

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA BİLİM DALI

**REŞADİYE YARIMADASININ
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA ETÜDÜ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HAZIRLAYAN
ÖZLEM SERTKAYA

TEZ DANIŞMANI
PROF.DR.SÜHA GÖNEY

792347

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ
İSTANBUL 1999

ÖNSÖZ

Yurdumuzun korunmaya alınmış ender güzelliklerinden biri olan, Reşadiye yarımadasının ele alındığı "Reşadiye Yarımadası'nın Beşeri ve İktisadi Coğrafya Etüdü" konulu bu çalışmamda sahanın sahip olduğu Fiziki Coğrafya ve Beşeri Coğrafya şartları birlikte değerlendirilmeye çalışılmış ve bu bütünlük içinde yarımadanın daha da geliştirilerek yüksek bir seviyeye ulaşabilmesini amaçlayan bir takım sonuçlara varılmaya çalışılmıştır.

Her zaman ve her konuda olduğu gibi tez çalışmam sırasında da yakın ilgi ve desteğini gördüğüm sayın hocam Prof.Dr. Süha GÖNEY 'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Çalışmamın her safhasında bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sayın hocalarım, Prof.Dr. Ümit SERGÜN'e, Yard.Doç.Dr. Orhan GÜRBÜZ'e, Yard.Doç.Dr. Süheyla AKOVA'ya, Yard.Doç.Dr. İsmet AKOVA'ya, Yard.Doç.İ.Yaşar HACISALİHOĞLU'na ve Dr. Muzaffer BAKIRCI'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygılarımla
Özlem Sertkaya

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Haritaların Listesi

Tabloların Listesi

Grafiklerin Listesi

Fotoğrafların Listesi

GİRİŞ

1.BÖLÜM: FİZİKİ ÖZELLİKLER

Jeomorfolojik Özellikler	1
İklim Özellikleri	11
Toprak Özellikleri	22
Hidrografiya	30
Bitki Örtüsü	34

II.BÖLÜM: BEŞERİ ÖZELLİKLER

Tarihçe	39
Nüfus Özellikleri	48
Yerleşme Özellikleri	59

III.BÖLÜM: İKTİSADİ ÖZELLİKLER

Ziraat Faaliyetleri	67
Hayvancılık	83
Ulaşım	86
Turizm	89

SONUÇ	97
-------	----

BİBLİYOGRAFYA	101
---------------	-----

FOTOĞRAFLAR	108
-------------	-----

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita 1- Lokasyon Haritası

Harita 2-Topografya Haritası

Harita 3- Jeoloji Haritası

Harita 4- Toprak Türleri Haritası

Harita 5- Toprak Sınıfları Haritası

Harita 6- Arazi Kullanım Haritası

Harita 7- Nüfus Haritası

Harita 8- Yerleşme Haritası

İskele Mahallesi Planı

TABLoların LİSTESİ

Tablo1- Reşadiye yarımadasında aylık sıcaklık ortalamaları.

Tablo 2-Aylık en yüksek ve en düşük ortalama sıcaklıklar.

Tablo 3-Aylık yağış ortalamaları.

Tablo 4-Günlük en çok yağış miktarı.

Tablo 5-Ortalama nisbi nem oranı.

Tablo 6- Aylık ortalama bulutluluk durumu.

Tablo 7- Hakim rüzgar yönü ve en hızlı esen rüzgar kuvveti.

Tablo 8- 1935-1997 yılları arasındaki nüfus miktarları.

Tablo 9- Toplam nüfusta sayım yılları arasındaki nüfus artış oranları.

Tablo 10- 1935 sayımına göre nüfus artış oranları.

Tablo 11-Reşadiye yarımadasında toplam arazi varlığı.

Tablo 12- Reşadiye yarımadasında zeytin ağacı varlığı.

Tablo 13- Reşadiye yarımadasında yıllara göre badem ağacı sayısı.

Tablo 14- Reşadiye yarımadasında badem üretim miktarı.

Tablo 15 ve 16- Reşadiye yarımadasında meyve üretim miktarı ve alanları.

Tablo 17-Bağcılık faaliyeti yapılan yerler ve asma sayısı.

Tablo 18- Reşadiye yarımadasında sebze üretim miktarı ve alanları.

Tablo 19- Reşadiye yarımadasında tahıl ve baklagil üretim miktarı ve alanları.

Tablo 20- Reşadiye yarımadasında hayvan varlığı.

Tablo 21-Reşadiye yarımadası hayvansal üretim miktarları.

Tablo 22-Reşadiye yarımadasında konaklama tesisleri.

Tablo 23-Reşadiye yarımadasına gelen turist sayısı.

Tablo 24- Özel çevre koruma bölgeleri.

GRAFİKLERİN LİSTESİ

Grafik 1- Aylık ortalama sıcaklıklar.

Grafik 2- Aylık ortalama yağış miktarı.

Grafik 3- Yıllara göre nüfus miktarları.

Grafik 4- Yıllara göre nüfus miktarları.

Grafik 5- Sayım yıllarına göre Reşadiye yarımadası toplam nüfus miktarları.

Grafik 6- Sayım yıllarına göre Reşadiye yarımadası toplam nüfus miktarları.

FOTOĞRAFLAR

Foto:1- Reşadiye yarımadasına geçilen Balıkaşırın mevkii ve Datça- Marmaris yolu.
(Kıstak alanı.)

Foto:2- Yarımadanın genel engebeli yapısı ve Bozdağ.

Foto:3- Emecik köyü yakınlarındaki konglomeralar.

Foto:4- Kocaburun.

Foto:5- Antik şehir Knidos. Ticari amaçla kullanılan büyük liman ve askeri amaçla kullanılan küçük liman.

Foto:6- Datça'nın genel görünümü.

Foto:7- Datça limanı.

Foto:8- Şehir meydanı ve Ulu camii.

Foto:9- Liman caddesi.

Foto:10- Atatürk caddesi.

Foto:11- Ambarcı caddesi.

Foto:12- İskele caddesi.

Foto:13- Taşlık plajı.

Foto:14- Kumluk plajı.

Foto:15- Eski Datça (Dadya) mahallesi.

Foto:16- Eski Datça mahallesinde dar ve ivicacılı sokaklar.

Foto:17- Eski Datça mahallesinde dar ve ivicacılı sokaklar.

Foto:18- Reşadiye mahallesi genel görünümü.

Foto:19- Reşadiye mahallesi mesken tipleri.

Foto:20- Reşadiye mahallesi mesken tipleri.

Foto:21- Kızıl köyü.

Foto:22- Kızlan köyü civarındaki yel değirmenleri.

Foto:23- Yaka köyü.

Foto:24- Sındı köy

Foto:25- Emecik köyü.

Foto:26- Cumalı köyü.

Foto:27- Yazı köyü.

Foto:28- Hızırşah köyü ve Şeytan tepesi.

Foto:29- Mesudiye köyü ve Avlana ovası.

Foto:30- Karaköy.

Foto:31- Taraçalama sistemi uygulanan küçük ve parçalı bir ziraat alanı.

Foto:32- Badem ağaçları ve arı kovanları.

Foto:33- Çeşitli meyve ağaçları.

Foto:34- Yarımada en önemli ürün olan zeytin ağaçları.

GİRİŞ

Araştırma sahamız, yurdumuzun güneybatı köşesinde, Gökova ile Hisarönu körfezleri arasında yer alan yaklaşık 70 km uzunluğunda kabaca dar uzun bir görünüm arz eden bir yarımadadır. (Harita -1)

Genel olarak bakıldığında bu saha yurdumuzun bakir kalmış ender köşelerindendir. Örneğin hemen yakınındaki Bodrum yarımadasıyla bir karşılaştırma yaptığımızda Reşadiye yarımadasının nispeten daha içe dönük bir durum arz ettiği göze çarpar. Reşadiye yarımadası kendi halinde ve kendi iç dünyasındaki bir takım olanaklarla bütünleşmiştir. Anadolu'yla bağlantısı nispeten kısıtlı olduğu için yarımada adeta bir kopukluk içindedir. Bu çalışmada coğrafya bilimi disiplini çerçevesinde değerlendirmeler yapılmaya çalışılarak kısmen bu durumun, yarımadanın beşeri ve iktisadi hayatı üzerindeki etkileri ele alınmıştır.

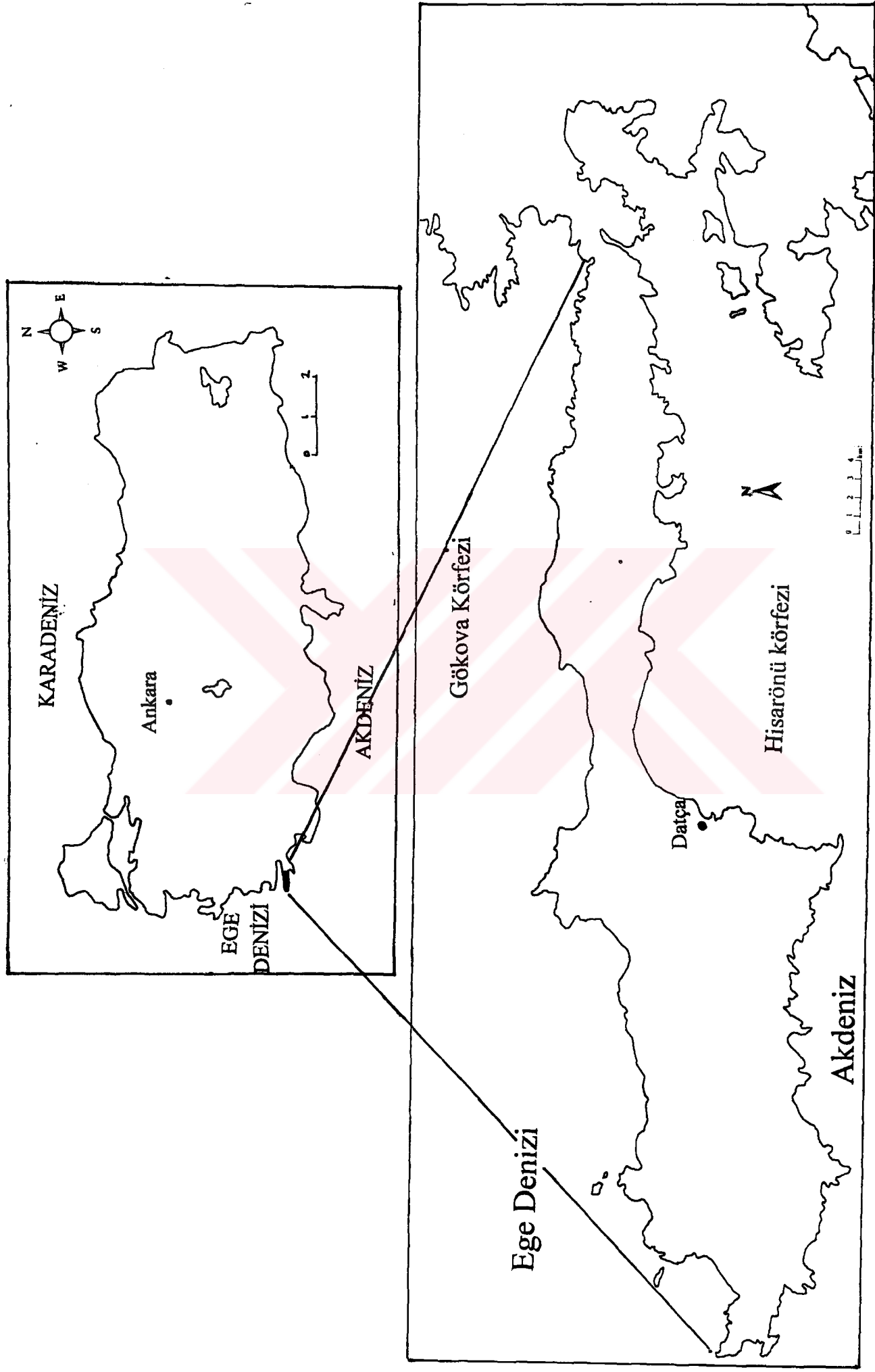
Yarımadanın arz ettiği coğrafi şartlar, sahanın genel fiziki ve beşeri karakterinin ortaya çıkmasındaki temel belirleyici rolleri üstlenmişlerdir. Ancak bilindiği gibi saha fiziki coğrafya şartları itibariyle elverişli bir durumda değildir. Oldukça engebeli olan yüzey şartları, tarım yapılabilecek sahaların sınırlı oluşu ve en önemlisi su kaynaklarının son derece yetersiz oluşu gibi fiziki şartlar beşeri şartları da olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla beraber yarımadanın dar bir kıstakla ve çok zor şartlar dahilinde Anadoluyla bağlantısının sağlanması da karşılaşılan güçlüklerden biridir.

Coğrafya bir bütündür. Bu nedenle fiziki coğrafya şartlarının beşeri coğrafya şartlarını belirlemesi ve bunların birbirlerini tamamlayarak bir bütünlük arz etmeleri son derece doğal bir olgudur. Çünkü fiziki coğrafya şartlarının imkanları dahilinde beşeri coğrafya olayları cereyan etmektedir. Araştırma sahamızın da nispeten nispeten sönük bir görünümde olması, kalabalık bir nüfus barındırmaması ve beşeri ve iktisadi faaliyetlerin gelişmiş bir düzeyde olmamasının temel nedeni altında da bu gerçek yatmaktadır. Belirtilen nedenlerle bağlantılı olarak araştırma sahamızda ilgili veri ve kaynaklar son derece kısıtlıdır. Özellikle ticaret ve sanayiye dayalı faaliyetler yok denecek kadar azdır.

Bölgede hiçbir sanayi tesisi bulunmamaktadır. Ticaret ise ancak badem, zeytin ve bal gibi ürünlerin gelen tüccarlara satılması ve özellikle merkezde yapılan esnafılık düzeyindedir. Bunlarla ilgili sorunlar ve yapılması gereken çalışmalar ilgili kısımlarda açıklanmaya çalışılmıştır. Bunların dışında tarım, hayvancılık ve özellikle yeni yeni gelişmeye başlayan turizm gibi diğer iktisadi faaliyetler ise, yarımada'nın ekonomik hayatında ağırlığı olan faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerin yukarıda da belirtildiği gibi fiziki coğrafya unsurlarıyla çok yakın bağlantıları vardır. Fiziki Coğrafya ve Beşeri Coğrafya şartları arazindeki bu ilişkiler bütünleştirilerek etüt edilmeye çalışılmıştır.

Yarımada'nın gelecekte hak ettiği seviyeye ulaşabilmesi için sahip olduğu zenginliklerin bilinçli bir şekilde işlenmesi gerekmektedir. Özellikle turizm gibi yüksek potansiyele sahip faaliyetlerin daha da geliştirilerek güçlendirilmesi ve bu şekilde hizmete sunulması yarımada'nın dışa açılmasını sağlayarak daha refah bir seviyeye ulaşmasına zemin hazırlayacaktır.

Bölgenin fiziki ve beşeri özelliklerinin çok iyi bir şekilde analiz edilip, sorunlarına ilişkin bilinçli çözüm yollarının tatbik edilmesiyle araştırma sahası yurdumuzun önde gelen turizm merkezlerinden biri olacaktır. Bu potansiyele sahiptir. Ancak önemli olan bunu en iyi ve en verimli şekilde kullanabilmektir. Fiziki bir takım imkansızlıklardan dolayı gelişmemiş olan bu sahanın gelecekte daha iyi bir konuma ulaşabilmesi ancak mevcut değerlerin ortaya çıkarılarak en elverişli biçimde kullanılmasıyla sağlanacaktır. Bu başarıldığı takdirde Reşadiye yarımadası gelecekte oldukça yüksek bir seviyeye ulaşacaktır.

HARİTA 1-

BİRİNCİ BÖLÜM
FİZİKİ ÖZELLİKLER

JEOMORFOLOJİ

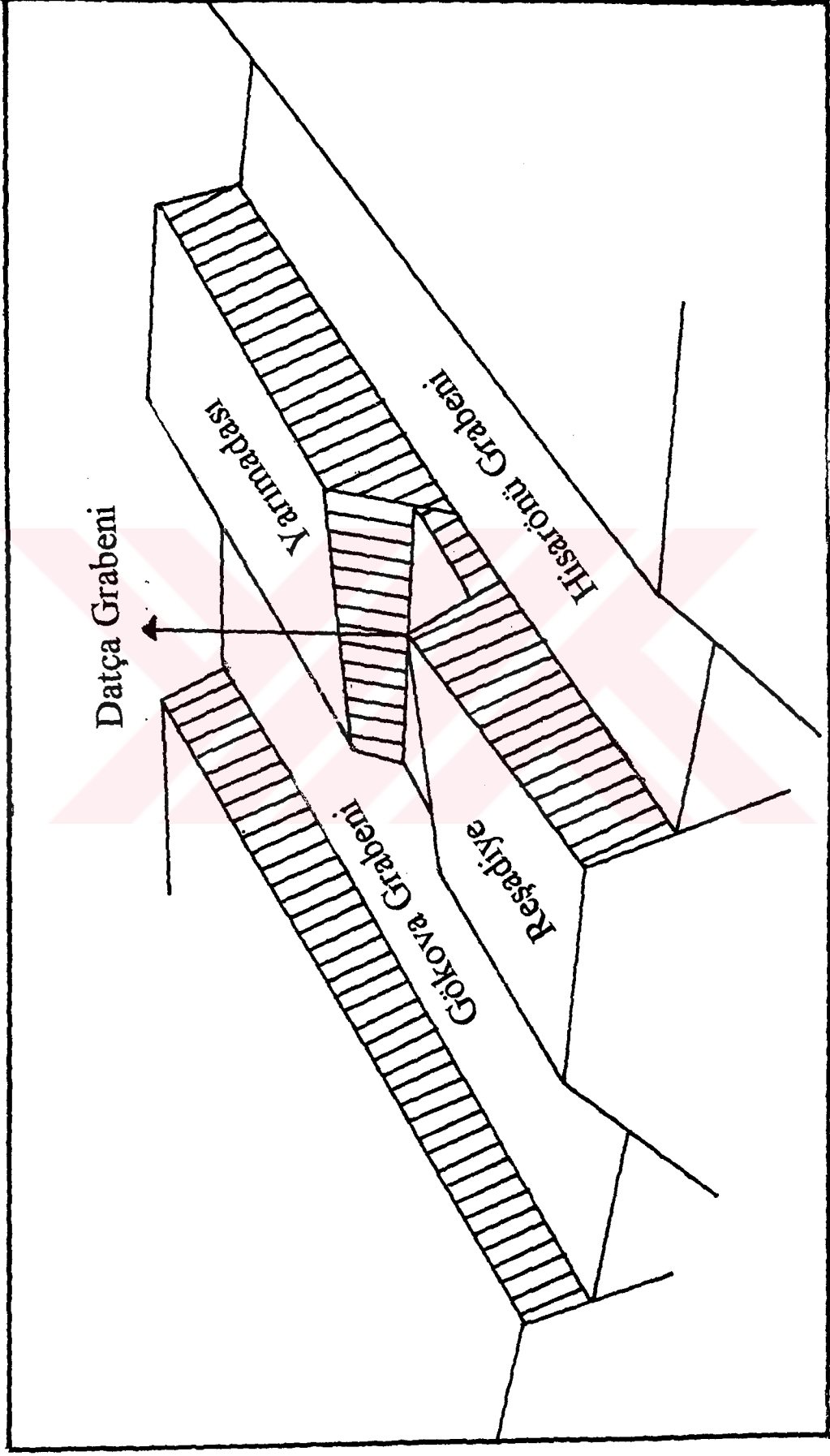
Tüm batı Anadolu rölyefinin şekillenmesinde temel belirleyici rolü üstlenen tektonik hareketler Reşadiye yarımadasının da ana karakterini çizmiştir. Epirojenik hareketler, orojenik hareketler ve faylanma hareketlerinin dönüşümlü olarak yaşanmasıyla tetkik sahası bugünkü görünümüne kavuşmuştur.

Anadolu yarımadasının güneybatı köşesinde Ege ve Akdeniz'in birleştiği bu sahada batıya doğru uzanan Reşadiye yarımadasına genel olarak bakıldığında fark edilecek en önemli özelliklerden biri, sahanın Ege (Gökova) ve Akdeniz (Hisarönü) grabenleri arasında bir horst alanı olduğudur. Tüm Batı Anadolu'yu etkileyen tektonik hareketler sırasında Ege ve Akdeniz çukurlarının oluşmasıyla Reşadiye yarımadası nispeten yüksekte kalarak horst şeklini almıştır.

Türkiye'nin güneybatı kesiminin tektonik gelişimini üç dönemde ele almak mümkündür. Bunlar eski tektonik dönem (paleotektonik dönem), geçiş dönemi ve yeni tektonik dönem (neotektonik dönem) olarak belirlenmiştir.¹ Reşadiye yarımadasının da içinde yer aldığı bu kısım, çok canlı tektonizmanın yaşandığı bir saha olarak dikkati çekmektedir. Ancak, neotektonik dönemde Gökova ve Hisarönü grabenleri arasında tamamen horst görünümünde olan Reşadiye yarımadası, orta kesiminde kabaca NW-SE istikametinde uzanan ve kuzey sınırını Kızlan fayının, güney sınırını da Datça fayının oluşturduğu Datça grabeni tarafından ikiye bölünmüştür.

Datça grabeni yarımadayı doğu ve batı olarak birbirinden farklı iki ayrı kısma ayırmaktadır. Bu dar ve bir hat boyunca uzanan çukur alanın doğusunda ve batısında kalan kesimler jeoloji ve topografya bakımından farklılıklar gösterir. Batı kısım doğuya nazaran daha engebeli ve kalkerlerin ağırlık kazandığı bir görünüm arz etmektedir. Doğu kısım ise serpantin ağırlıklı oluşumların yer aldığı ve yüksekliğin batıya nazaran daha az olduğu, bununla birlikte yarımadaanın daralmaya başlayıp ana karaya birleştiği kesimi oluşturmaktadır.

¹ Koçyiğit,A. Güneybatı Türkiye ve yakın dolaylarında levha içi yeni tektonik gelişimi. 1984, Ank.

Şekil- 2: Datça Grabeni'nin içinde bulunduğu tektonik sistem. (Ersoy, 1989)

Söz konusu grabeni oluşturan ve yarımadaı kuzeybatı güneydoğu istikametinde kesen nispeten alçak bu saha kendi içinde birtakım farklılıklar göstermektedir. Kızılan köyü, Eski Datça (Dadya) mahallesi ve Reşadiye mahallesinin yer aldığı bu kısımda gözlenen pliyosen çökellerinde yer alan deniz fosilleri mercan ve algler gibi deniz organizmalarından oluşan trangresif istiflerden dolayı sahanın pliyosende deniz istilasına uğradığını söyleyebiliriz. Graben oluşumundan sonra denizin kara içine doğru ilerlemesiyle karasal çökeller denizel çökellerin altında kalmıştır. Bu çökellere ilk kez Philippson (1915) pliyosen (leventen) yaşını vermiş ve denizel olduğunu belirtmiştir.²

Daha sonra ise kuaternerde meydana gelen deniz çekilmeleri sonucu Datça grabeni kara haline dönüşmüştür. Bunun en önemli kanıtlarından biri sahada görülen asılı taraçaların varlığıdır. Asılı taraçalara İnceburun ile Bağlaburnu arasındaki sahil şeridinde sıkça rastlanmaktadır. Bu taraçaların önemi, az önce de belirtildiği gibi deniz seviyesi değişimlerinin günümüzdeki kanıtları olmasıdır. Çalışma alanında kıyı boyunca izlenen yükselmiş plaj konglomeraları da deniz çekilmesinin ve yükselmesinin en belirgin işaretleridir. Datça yarımadasında yükselmiş plaj konglomeraları kuzeyde +25 metrede, güneyde ise +20 ile +25 metreler arasındadır.³ Tüm bu bulgular, bize, pliyosende karasal bir mekanda önce deniz istilasının yani trangresyonun daha sonra ise regresyonun cereyan ettiğini gösterir.

Özellikle pliyosen başlarındaki tektonik hareketler Reşadiye yarımadasının jeomorfolojik özelliklerinin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Yarımada kuzey güney istikametinde uzanmakta olan iki büyük denizin doldurduğu derin çanaklara nazaran (Ege denizinin derinliği Gökova körfezinde 620 metredir.) yükselmiş bir yapı görünümü arz etmektedir.

² A.g.e.

³ a.g.e.

Göze çarpan diğer bir özellik ise, sahanın oldukça dağlık ve engebeli olduğudur. Bu, bize, yoğun bir şekilde epirojenik ve orojenik hareketlere maruz kaldığını gösterir. Sahada epirojenik hareketlerin yaşandığının en önemli kanıtlarından biri de kıyılarda görülen boğulmuş karasal şekillerin varlığıdır. Çok girintili çıkıntılı, ria tipi ivicaçlı kıyılar, deniz istilas sonucu boğulmuş karasal şekilleri oluşturmaktadır. Orogenik hareketler ise şiddetlenen yan basınçların etkisiyle sahanın kırılmayıp, kıvrılması sonucu meydana gelen dağ oluşumu hareketleridir. Tabakaların çok yerde kıvrılmış olması, bunların yan basınçlara karşı plastik bir madde gibi reaksiyon göstermiş olduklarını ifade eder.⁴ Yan basınçlar ve yüksek sıcaklık karşısında yarımada üzerinde yer alan kil, marn, kalker, mermer, kumtaşı ve kuvarsit, gibi tabakalar da şiddetle kıvrılmıştır. İnceleme sahasında tetkik edilen birbirini takip eden antiklinal ve senklinallerin varlığı sahada yoğun bir şekilde orojenik hareketlerin yaşandığını kanıtlamaktadır. Özellikle tabakaların bir yüzey boyunca kırılmaları sonucu oluşan faylı kıvrımlara Reşadiye yarımadası batı kıyılarında sıkça rastlanmaktadır.

Reşadiye yarımadası özellikle fazla arızalı bir takım dağlık kütleler ve irtifaları az birtakım depresyonlar topluluğudur. Datça yarımadası, arası neojen (kısmen pliyosen deniz tortulları) hatta alüvyonlar birikmiş çukur alanlarla birbirinden ayrılmış tepelik kütlelerden (II.zaman kalker, serpantin, eosen flişi) oluşmuştur.⁵ Başlıca önemli dağ grubu antik şehir Knidos'un yer aldığı Deveboynu burnuyla Datça arasında kalan yarımada batı kesiminde yer almaktadır. Araştırma sahası üzerindeki en önemli yüksek kütle, 1144 metre irtifaya sahip Bozdağ (Kocadağ, Yayla Tepe)'dir.

⁴ Erinç, S. Jeomorfoloji I, 1982, İst.

⁵ Darkot, B.-Tuncel, M. Ege Bölgesi Coğrafyası, 1995, İst.

Diğer taraftan Körmen körfezinin kuzeyinden doğuya doğru yarımadaının berzah teşkil ettiği yere kadar 40 km'lik uzunluk ve 4- 5km'lik bir genişlik üzerinde uzanan uzun ve dar bir silsile başlamaktadır. Silsilenin yaklaşık olarak orta kesiminde bulunan Emecik dağının (Kocadağ) yüksekliği ise, 747 metreyi bulmaktadır. Datça berzahının bu iki yüksek dağ kütlesi arasındaki doğu batı doğrultusunda uzunluğu 10 km, kuzey güney istikametinde genişliği Datça körfezi yakınında 6 km, Körmen körfezi yakınında ise 3 km'yi geçmemektedir. Bu kısımdaki tepelerin ortalama yüksekliği 100 metre civarındadır. Reşadiye yarımadasını uzun eksen boyunca katetmiş olan Philippson, arazinin hudutlarını kabaca tayin etmiştir: mesozoyik kalker, yaşları tayin edilemeyen fakat kısmen olsun mesozoyik olan şist ve greler, serpantinler, fosilli neojen.⁶

Datça kıstağı, muntazam düzleşmiş satırlardan oluşmuştur. Yaklaşık 100 metre irtifada bulunan yaylalar, kıstağın güney kısmında devamlılık göstermektedir. Emecik dağının batısında yer alan serpantin sahasında da ortalama 100 metre irtifaya kadar aşınmış bir saha dikkati çekmektedir. Bu peneplesasyon fosili, pliyoseni etkileyen dislokasyonlardan daha yenidir, bunun yaşı pliyosen sonu veya dördüncü zamandır; bu peneplesasyonu meydana getiren aşınım esasen yalnız nispeten yumuşak araziye (pliyosen, serpantinler, şistler) tesir etmiştir, kalkerden oluşmuş masiflere dokunulmamıştır.⁷ Aşınım satırları denize doğru meyillidir.⁸

Genellikle tüm batı Anadolu sahillerinde olduğu gibi Reşadiye yarımadası

⁶ Tanoğlu, A., Türkiye'de jeolojik ve Jeomorfojenik tetkik seyahatleri. (A. Philippson: Reisen 5, 1915, sayfa: 71-76, 81-89, Kleinason, 1918, sayfa: 127-129'a göre)

⁷ a.g.e.

⁸ a.g.e.

kıyıları da oldukça girintili çıkıntılı bir görünüm arz etmektedir. Bodrum, Datça, Marmaris ve Fethiye körfezi kıyılarında tektonik, karstik akarsu aşındırması ve biriktirmesi şekillerine göre oluşmuş çok çeşitli kıyılar bir arada bulunmaktadır. Bu kıyılarda deniz istilasına bağlı olarak oluşmuş pek çok şekli bir arada görmek mümkündür. Karanın alçalması veya denizin yükselmesi sonucu saha denizle temasa geçerek bu girintili çıkıntılı kıyı şekillerini oluşturmuştur. Tetkik sahası kıyıları ve çevre kıyıları Ege kıyılarımızın hemen hemen en girintili çıkıntılı kesimini oluşturur. Burada haliçler, ria ve limana benzeyen şekiller bulunmakla beraber bu şekillerden biri tek başına hakim durumda değildir.⁹ Menteşe yöresine özgü bu kıyı tipini "Menteşe kıyı tipi" olarak tanımlamak uygun görülmektedir¹⁰. Kıyı çizgisinden çok kısa mesafede yükselti 500 metrenin üstünde bir seviyeye ulaşmaktadır.

Saha çok derin ve sık bir akarsu ağıyla parçalanmıştır. Bu akarsular devri, yani mevsimlik akarsulardır ki, bunlar yağış ve kuraklık şartlarına bağlı olarak kışın akar, yazın ise genellikle kuru vaziyettedirler. Uzunazmak çayı dışında devamlı bir akarsu yok denecek kadar azdır.

Parçalanarak deniz istilasına uğrayan vadilerde de devamlı akarsu ağı çok az olduğu için koy biçimine gelen kısımda deltalar oluşamamış ve bunun yerine tıpkı dantel gibi ivicaçlı kıyılar oluşmuştur. Datça yarımadasının serpantin temeli üzerinde açılmış vadiler üzerine sokulan deniz, küçük ve çok şirin ria benzeri koylar meydana getirmiştir.¹¹ Batı Anadolu sahillerinin bu çok girintili çıkıntılı şekli bu kıyıların tekamül safhalarında çok genç olduklarını gösterir.¹² Sahayı oluşturan bu çok yeni oluşumlar aynı zamanda son derece hareketlidirler. Bu girinti ve çıkıntıların aktif olmasını sağlayan husus buranın bir sübsidans alanı olmasıdır.

⁹ Darkot,B.- Erinç, S. 1953-1954 "Güneybatı Anadolu'da Coğrafi Müşahedeler" Coğrafya Enstitüsü Dergisi Cilt:2, Sayı:5-6 S:191

¹⁰ Atalay, İ., 1994, Türkiye Coğrafyası, Ege Üniversitesi basımevi, s: 111, İzmir.

¹¹ Erol,O.1991, Türkiye kıyılarındaki terk edilmiş tarihi limanlar ve bir çevre sorunu olarak kıyı çizgisi değişimlerinin önemi, İ.Ü. Deniz bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, sayı: 8, s: 25, İstanbul.

¹² Darkot, B. 1938,"Ege haliçlerinin menşe ve tekamülü." Coğrafi Araştırmalar 1, sayfa: 29, İst.

Nitekim bu çok canlı, genç ve halen devam eden tektonizma sebebiyle bu kesim, memleketimizin birinci derecede deprem bölgelerinden birini oluşturur. Ege denizinin yer hareketleri yönünden aktif olması, Girit adasının altından Ege ve Anadolu kütlesinin altına doğru Afrika levhasının sokulmasıyla ilgilidir. Bu sokulma hareketi sonucunda bağlantılı olarak magmada da bir hareketlilik görülmektedir. Hareketlilik sonucu magmada biriken enerjinin kırık hatlarıyla parçalanmış olan Ege kabuğundan çıkarak boşalmasıyla depremler oluşmaktadır.

Yarımadanın litolojik özellikleri incelendiğinde ise, son derece enteresan bir yapıya sahip olduğu gözlenmektedir. Alt, orta ve üst olmak üzere üç tektonik dilimden oluşan inceleme alanındaki birimler neojen öncesi birimler ile neojen ve daha genç yaşlı birimler olmak üzere ikiye ayrılır.

Alt tektonik dilimde yer alan neojen öncesi birimler ofiyolit ve ofiyolitli melanjdan oluşmaktadır. Üst kretase- alt eosen yaşlı bloklu flişlerin yer aldığı kısım ise orta tektonik dilimi oluşturmuştur.

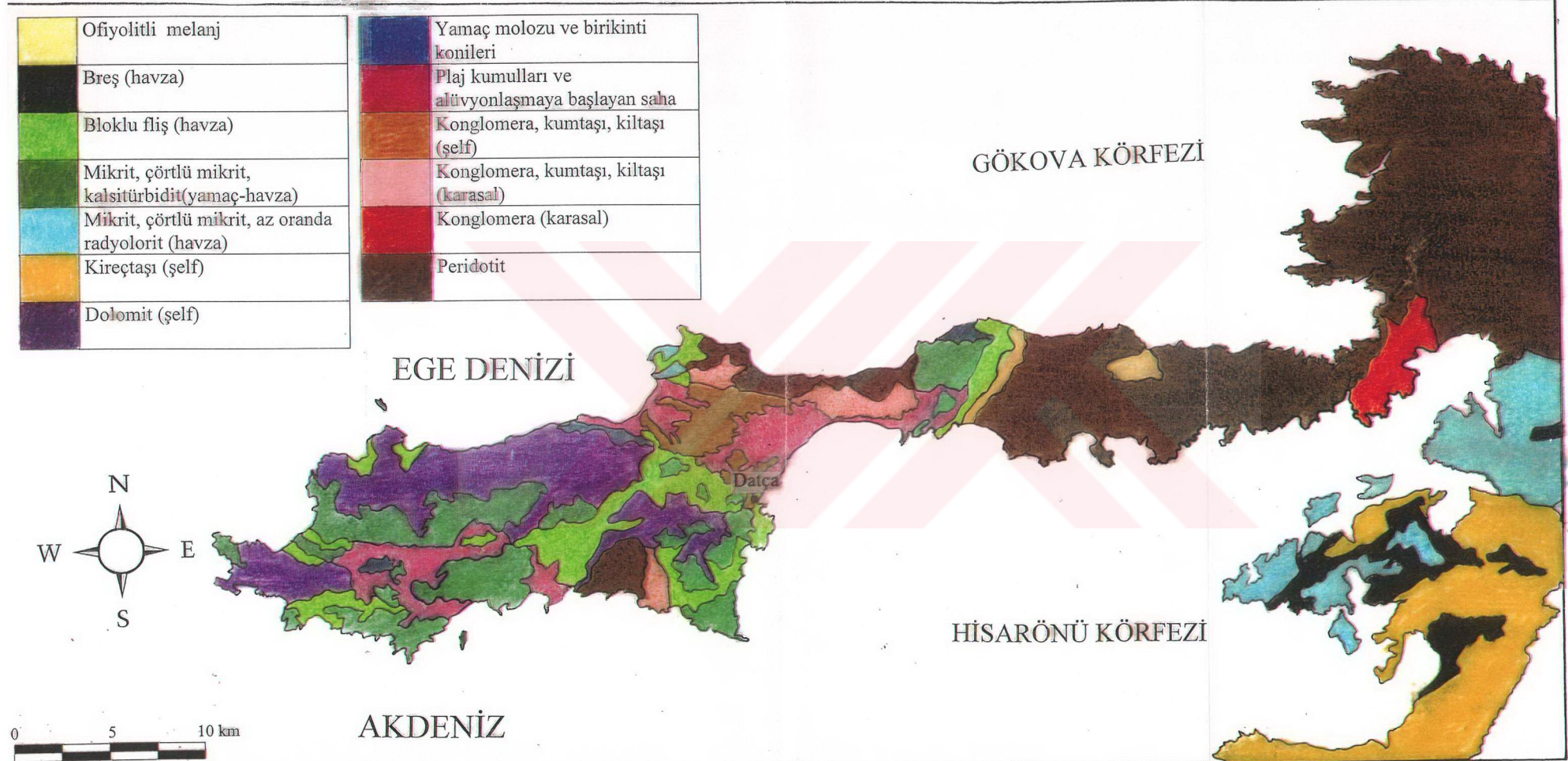
Üst tektonik dilim ise karbonatlarla başlayıp kırıntılarla son bulan üst tersiyer-alt eosen yaşlı çökel istiflerden müteşekkildir.

Yukarıda belirtilen birimler neojen öncesi oluşmuş unsurlardır. Neojen ise daha genç yaşlı pliyosen ve kuaterner olmak üzere iki kısımda incelenir.

Pliyosende daha önce bahsedildiği gibi, önce karasal daha sonra ise sahanın deniz istilasına maruz kalması sebebiyle denizel çökeller yer alır. Kuaternerde ise, yalıtışı, asılı taraçalar ve yamaç molozu çökelleriyle volkanik unsurlar egemendir.

Söz konusu birimlerin genel özelliklerini ve inceleme sahası üzerinde görüldüğü yerleriyse şu şekilde belirtmemiz mümkündür.

REŞADİYE YARIMADASI JEOLojİ HARİTASI

NEOJEN ÖNCESİ BİRİMLER

a-Alt tektonik dilim:

Alt tektonik dilimi oluşturan başlıca unsurlar olarak ifade ettiğimiz ofiyolit ve ofiyolitli melanj yarımada Emecik köyü dolaylarında yer almaktadır. Mineralojik bileşimleri genellikle dunit, harzburgit ve lertzoliti verir.¹³ Ofiyolit yüzeylenmeleri genellikle bloklu flişin altında ince bir ofiyolitli melanjdan sonra tektonik olarak yer alır.¹⁴

b- Orta tektonik dilim:

Bu tabakayı oluşturan bloklu flişler ise alt tektonik dilimdeki aksine ofiyolitlerin üzerinde yer alır. Bunların araştırma sahası üzerinde görüldüğü başlıca yerlerse Datça grabeninin güneyinde yer alan Murdala ve Mersincik koylarıyla Cumalı, Hızırşah köyleri, Palamutbükü ve dolaylarıyla Kızılağaçtepe ve Kocadağ dolaylarıdır.

Formasyon içinde kil taşı, kum taşı, çakıltası, marn ve bazı kesimlerde de serpantin, şist türündeki kayalar yer almaktadır.

c- Üst tektonik dilim:

Karbonatlar, ve çörtlü kireçtaşlarından oluşan bu dilimde karbonatlar kalın katmanlı ve grimsi renkli bir tabaka oluştururlar. Bunlar batıda Murdala ve Mersincik koyları, Hamzalıdağ ve Cumalı dolayları; güneyde Kargı burnu, Datça ve Hızırşah köyü çevresinde yüzeylenmişlerdir.

¹³ Ersoy,Ş.Datça (Muğla) yarımadasının statigrafisi ve tektoniği. Türkiye jeoloji bülteni, sayı:2, s:1

¹⁴ a.g.e.

Genellikle kristalize kireçtaşlarından oluşmuşlardır. Bu karbonatlar Reşadiye yarımadasının da içinde yer aldığı Batı Toros kuşağında yaygın olarak yüzeylendikleri gibi Yunan adalarından Girit ve Sömbeki' de de gözlenir. Radyolorit çörtlere en iyi gözlemlendiği yerlerse Güzne düzünün kuzey kesimleri ve Yumrukaya burnu dolaylarıdır. Sahada yer alan kireçtaşları ise genellikle iyi katmanlaşmamış ve grimsi-beyazımtırak renkli birimlerdir.

NEOJEN VE DAHA GENÇ YAŞLI BİRİMLER

Bu birimler daha öncede ifade edildiği gibi pliyosen ve kuaterner çökellerinden oluşmuş ünitelerdir.

a- Pliyosen çökelleri:

Konglomera, kumtaşı, kil, marn, kireçtaşı, kalker, volkanik tuf ve dolomit gibi kayalardan oluşan pliyosen çökellerinin yaygın olarak; Datça kuzeyi, Reşadiye mahallesi, Hızırşah köyü ve Kızlan köyü ile Körmen iskelesinin doğu kesimlerinde yüzeye çıktığı görülmektedir.

Kuzeybatı- güneydoğu istikametinde uzanan Datça grabeninin kuzey sınırını oluşturan Kızlan fayı çevresinde yer alan kireçtaşlarının beyazlaşarak mermerleştiği görülür.

b- Kuaterner çökelleri:

Çalışma sahasında kuaterner çökelleri plaj kumu, yalıtışı ve asılı taraçalarla çeşitli tüflerden oluşmaktadır. Kil, kum, çakıl ve bloklardan oluşan satıh Datça-Hızırşah-Cumalı köyleri dolaylarında yaygınlık kazanmıştır. Plaj kumu ve çakılların karbonatlı bir çimentoyla bağlanmasıyla oluşan yalıtışlarına ise yarımada'nın kuzey ve güney kıyılarında tesadüf edilmektedir.

İnceleme alanında yalıtışı katmanları denizin yükselme seviyesinde veya onun biraz üstünde olup 5-6 dereceyle denize doğru eğimlidir.¹⁵Bunların deniz üstünde kalan kısımları bazen aşınmış ve "brisan " denilen şahit kayalar oluşmuştur.¹⁶

Tüf, kül ve süngertaşından oluşan volkanik çökeller ise, yarımadaının nispeten korunaklı diyebileceğimiz kısımlarında yer alır. Yarımada üzerinde volkanik bir kütle yoktur ancak, Nisiros ve Yelli volkanik adalarında şiddetli patlamalar sonucu oluşan volkanik unsurlar kuvvetli rüzgarın etkisiyle havadan bazen de su yoluyla dalgaların taşınması sonucunda yarımadaıya ulaşmışlardır. Çeşitli yollarla gelerek yarımadaının özellikle batı kesiminde önemli bir alanı kaplayan bu volkanik malzemeler daha sonra zamanla pek çok aşındırıcı ve sürükleyici güç tarafından taşınarak belirli merkezlerde toplanmışlardır. Volkanik elemanların daha çok yarımadaının batı kesimlerinde ve yukarıda da belirtildiği gibi, ancak korunaklı kısımlarda görülmesi ise, bu tespiti doğrular niteliktedir.

Bu bölümde açıklamaya çalıştığımız araştırma sahasının jeomorfolojik özellikleri; yarımada üzerinde yer alan toprak tiplerinin oluşmasından, sahada yaşayan insanların var olan arazilerden faydalanma olanaklarına ve sürdürdükleri tüm beşeri ve iktisadi faaliyetlere kadar pek çok konuda belirleyici bir rol oynamaktadır.

Arazinin dalgalı bir görünümde olması özellikle tarım yapılabilen alanlarda büyük bir kısıtlamaya neden olmuştur. Yarımada üzerinde ziraat yapılan alanlar incelendiğinde bunların büyük oranda parçalılık gösterdiği dikkat çekicidir. Özellikle yamaçlarda zeytin ve badem yetiştirilen alanlar yoğunluk kazanmıştır. Bunun yanında yer yer narenciye ağaçlarına da rastlanmaktadır.

¹⁵ Ersoy, Şükrü: Datça (Muğla) yarımadasının statigrafisi ve tektoniği. Türkiye jeoloji bülteni, sayı:2, s:1

¹⁶ a.g.e.

Topografya tarafından tarla ziraatının büyük ölçüde engellenmesi, sahada engebeli yerlerde yetişmeye uygun olan meyve ve zeytin ağaçlarının yoğunluk kazanmasına neden olmuştur.

Özellikle topografyanın tarla ziraatına elverişsiz olması nedeniyle bahçe ziraatı sahada yaygın olarak gözlenmektedir. Özellikle su ihtiyaçları son derece az olan ve yamaçlarda dahi tutunabilen zeytin ve badem ağaçları yarımadanın simgesi haline gelmiştir. Ve bu faaliyetler halkın ana geçim kaynakların oluşturmaktadır.

İKLİM

Ege bölgesi ve Akdeniz bölgesinde hüküm süren Akdeniz iklimin tesirleri Reşadiye yarımadasında da tamamıyla hissedilmektedir. Bilindiği gibi Akdeniz ikliminin karakteristik özelliği olan sıcak ve kurak yaz mevsimiyle ılık ve yağışlı kış mevsimi araştırma sahası üzerinde de belirgin bir şekilde yaşanmaktadır.

Genel olarak incelediğimizde Akdeniz iklimini sıcaklık rejimi ve yağış etkinliği derecesine göre iki tali tipe ayırmak mümkündür¹⁷.

a- Yarı Nemli Akdeniz İklimi

b- Nemli Akdeniz İklimi

a- Yarı Nemli Akdeniz İklimi:

Batıda Edremit körfezi güneyinden Milas Bodrum'a kadar uzanan Ege bölümüyle Akdeniz Bölgesinin Silifke'den Kilis'e kadar olan bölümünde hüküm sürer.¹⁸ Nemli Akdeniz iklimine göre yıllık ortalama yağış miktarında büyük ölçüde azalma söz konusudur (Ort.600-800 mm.). Bunun yanında kış mevsiminde kıyı kesiminde yükselen dağlara bol kar yağar ve zaman zaman kısa süreli don olayı da görülür. Yoğun buharlaşma nedeniyle yağışın nispeten az olduğu bazı yıllar yarı kurak koşullar egemen olur. Bu özelliklerin görüldüğü sahalarda Ocak ayı ortalaması ise, 5-8 C° arasında değişmektedir.

¹⁷ Koçman, A., 1993, Türkiye İklimi, İzmir.

¹⁸ a.g.e.

b- Nemli Akdeniz İklimi:

Reşadiye yarımadasını da kapsayan Marmaris-Muğla yöresiyle Antalya körfezinin iki yanındaki Batı Toroslar bölümü dahil olmak üzere Anamur'a kadar uzanan Akdeniz kıyı kuşağında Nemli Akdeniz iklim tipi egemendir. Ortalama yağış tutarı nispeten fazladır. (Ort.1000-1200 mm.) Kar yağışı ve don olayının pek görülmediği bu kesimde Ocak ayı ortalama sıcaklığı ise 8-10 C° arasında değişmektedir.

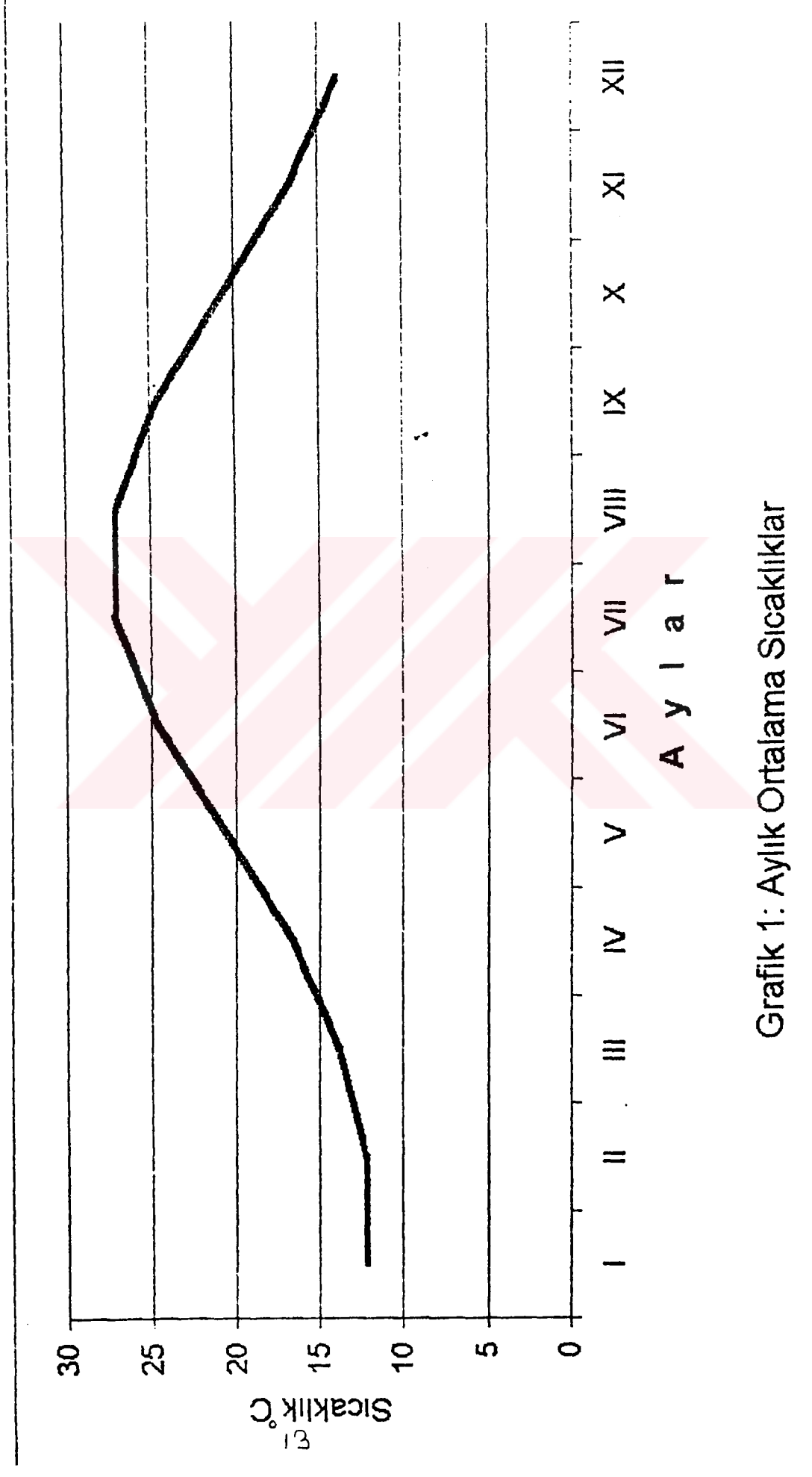
Herhangi bir sahanın iklim özelliklerinin belirlenmesinde denize yakınlık, uzaklık (karasallık), yükselti ve topografik özellikler gibi fiziki etkiler çok önemli rol oynamaktadır. Rüzgâr, sıcaklık ve yağış şartları, ise iklim özelliklerini belirleyen ana unsurlardır. Bu ana unsurların ayrı ayrı incelenmesiyle Reşadiye yarımadasının klimatolojik özellikleri daha net bir biçimde açıklanmaya çalışılmıştır.

Sıcaklık

Tablo 1- Reşadiye Yarımadasında aylık sıcaklık ortalamaları.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Datça	12.1	12.2	13.8	16.6	20.6	24.6	27.1	27	24.6	20.6	16.7	13.8	19.1

Reşadiye yarımadasında bulunan Datça meteoroloji istasyonundan alınan (yükselti 30 m.) 1965-1990 yılları arasını kapsayan 25 yıllık rasat sonuçlarına göre çalışma alanında kaydedilen ortalama aylık sıcaklık değerleri Tablo I' de belirtilmiştir. Bu değerler incelendiğinde ise, yarımadanın yıllık ortalama sıcaklığının 19.1 C° olduğu tespit edilir.

Grafik 1: Aylık Ortalama Sıcaklıklar

Tablo I incelendiğinde yarımada üzerinde ortalama sıcaklığın en yüksek değere ulaştığı ay, 27.1 C° ile temmuz ayıdır. En düşük olduğu ay ise 12.1 C° ile ocak ayıdır. Yine tablo I'den aldığımız bilgilere göre, Reşadiye yarımadasında yaz aylarında ortalama sıcaklık 26.23 C°, kış aylarında ise 12.3 C°'dir.

Tablo 2- Aylık en yüksek ve en düşük ortalama sıcaklıklar.(C°)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Aylık en yüksek ortalama değerler	14.7	14.9	16.7	19.9	24.6	29	31.4	31.1	28.4	23.9	19.5	16.4	22.5
Aylık en düşük ortalama değerler	9.9	9.8	11	13.4	16.9	20.6	23.3	23.5	21.5	17.8	14.3	11.5	16.1

Görüldüğü üzere yarımada üzerinde aylık ortalama sıcaklık değerleri hiçbir suretle 0 C°'nin altına düşmemiştir. Hatta en düşük aylık ortalama sıcaklığa sahip ocak ayında bile 12.1 C° gibi bir değerle karşılaşırız.

Tabii ki bu uygun sıcaklık şartları, bitki örtüsünün çeşitlenmesinde ve tarımsal üretimin zenginleşmesinde belirleyici rollerden birini üstlenmektedir. Sıcaklık bakımından son derece müsait olan hatta doğal bir sera olarak ta tanımlayabileceğimiz tetkik sahasında özellikle meyve ve sebze ziraatının istenilen boyuta ulaşamamasının sebeplerini diğer klimatolojik ve topografik şartlarda aramak gerekmektedir.

Bölgede ortalama yaz sıcaklığı 26.2 C°, kış sıcaklığı ise, 12.7 C°' dir. Bu aslında sebze ve meyve yetiştiriciliği için uygun değerlerdir. Ancak bölgede yaşanan aşırı yaz kuraklığı, adeta kurutucu bir etki yapmakta ve bu ürünlerin verimini son derece olumsuz yönde etkilemektedir. Buharlaşma, toprakta az miktarda varolan nemi de yok etmektedir. Bunun sonucunda da toprakta aşırı kuruma nedeniyle çatlaklar görülür. Hidrografiya kısmında da belirtildiği gibi, özellikle kalker sahalarda sıklıkla görülen çatlaklar buharlaşmanın şiddetinin artmasına neden olur.

Sıcaklık şartlarının müsait olmasına rağmen, su kıtlığı ve dalgalı topografya sebebiyle tarım yapılabilen alanların çok kısıtlı olması büyük problemler doğurmaktadır.

Zengin bir tarımsal üretim için varolması gereken üç büyük unsur; verimli bir toprak, yağış ve sıcaklıktır. Bunlardan bir veya ikisinde görülen olumsuzluk ziraat hayatını büyük oranda etkilemektedir. Nitekim çalışma sahamızda da aslında sıcaklık şartlarının uygun olmasına rağmen, gerek yağışın az olması, gerekse topografyanın tarım yapılacak geniş düzlüklere elverişli olmaması ziraat faaliyetlerini büyük ölçüde kısıtlamıştır.

Yağış

Yağış şartları tetkik sahasının özellikle zirai durumuna bağlı olarak diğer beşeri ve iktisadi özelliklerinin incelenmesi açısından son derece büyük önem arz etmektedir.

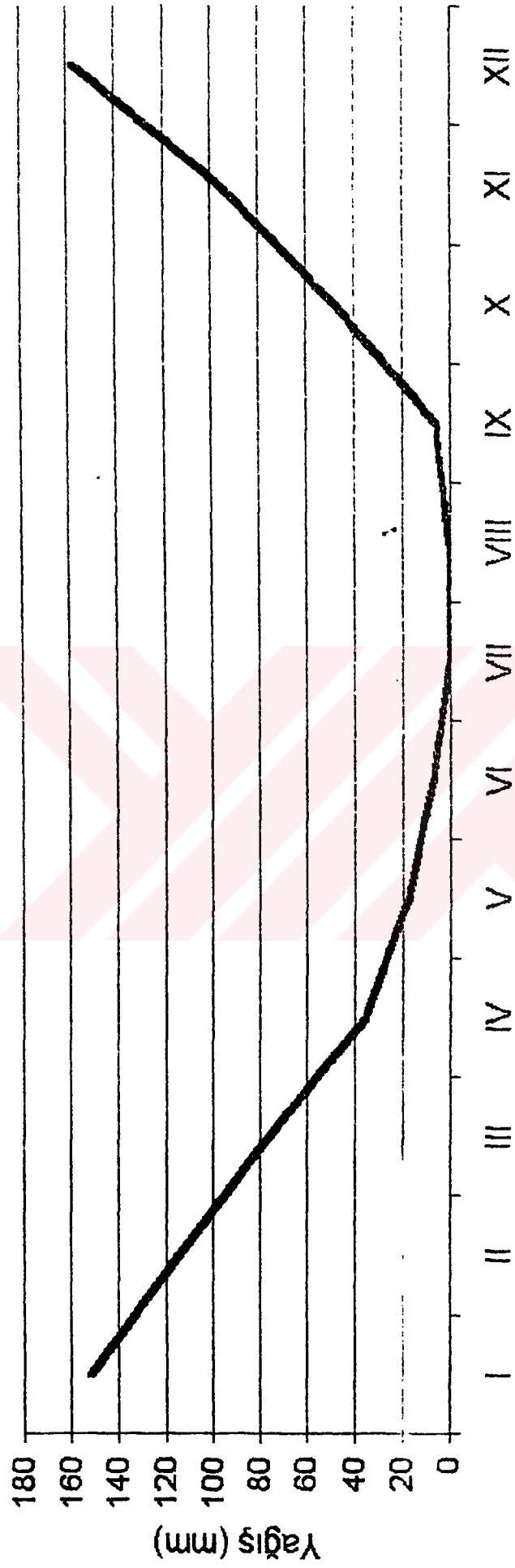
Tablo 3- Aylık yağış ortalamaları.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Datça	151.9	114.1	76.6	35.3	17.6	6.8	0.1	0.5	5.8	47.7	97.0	157.5	710.9

Genel olarak bakıldığında Reşadiye yarımadasında yağışın; kış döneminde en yüksek değere ulaştığı, yaz aylarında ise oldukça azaldığı ve özellikle temmuz-ağustos aylarında yok denecek kadar az olduğu görülür.

Tablo III incelendiğinde yarımadanın en kurak mevsimi oluşturan yaz aylarında ortalama yağış miktarının 2.46 mm. olduğu gözlenir. Kış aylarında ise ortalama yağış miktarı 141.1 mm. olarak belirlenmiştir. Yıllık yağış miktarı ise 710.9 mm.'dir. Bu verilere göre yıllık ortalama yağış miktarının % 60'ı kış, % 20'si sonbahar, % 19'u ilkbahar ve % 1'i de yaz aylarında düşmektedir.

Tetkik sahasında en fazla yağışın kış mevsiminde görülmesi tipik Akdeniz ikliminin bir özelliği olmakla birlikte hakim rüzgar yönüyle de ilişkilidir. Kışın kuzeybatıdan esen rüzgarın etkisi kuvvet bakımından güneydoğudan esen rüzgardan daha azdır. Dolayısıyla kışın deniz üzerinden gelen rüzgar Reşadiye yarımadası üzerine nem taşıyarak yağış bırakır. Kış mevsiminde karalara göre daha geç soğuyan deniz üzerinden yarımadaya doğru esen rüzgar bölgeye yağış sağlamaktadır.

A y l a r

Grafik 2: Aylık Ortalama Yağış Miktarları.

Tablo- 4 Günlük en çok yağış miktarı (mm).

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Datça	74.4	85.3	53.2	94.4	50.6	57.4	5.3	6.7	53.7	83.4	128.2	99.5	128.2

Yıllık 128.2 mm olan günlük en çok yağış miktarı, kış aylarında 86.4 mm, yaz aylarında ise, ortalama 23.1 mm'dir. Görüldüğü üzere araştırma sahasında yaz ve kış mevsiminde günlük yağış miktarları arasında büyük farklılıklar vardır. Tablo 3 ve 4 te belirtildiği gibi Temmuz ve Ağustos aylarında yağışın son derece az olması bu farklılığı doğuran temel nedenlerdir.

Özellikle kış aylarında sağanak olarak ta nitelendirebileceğimiz günlük yağış miktarlarının yüksek oluşu, jeomorfoloji kısmında da belirtildiği gibi kalkerlerin ağırlıklı olarak yer aldığı bu sahada oldukça önemlidir. Bir anda ve şiddetli bir şekilde yağan yağmur, yüzeysel akışa neden olarak toprağın, aşınarak sürüklenip taşınmasına neden olur. Aynı zamanda şiddetli rüzgarla birlikte yağan bu kısa süreli fakat etkili yağmur, bazı bitkiler ile meyve ağaçlarında büyük tahribatlara neden olur. Bu durum ise, ürünlerin verim ve kaliteleri üzerinde son derece etkilidir.

Tablo 4'te incelendiğinde nisan ayının, günlük yağışın en fazla düştüğü ay olduğu görülür. Bölge ekonomisinde oldukça önemli bir yere sahip olan badem de bu ayda çağla şeklinde toplanır. Bademin çağla şeklinde toplandığı nisan ayında, yağış değerlerinin de yüksek oluşu çoğu zaman ürünün verim ve kapasitesini olumsuz olarak etkilemektedir. Mahsul şiddetli rüzgar ve yağış nedeniyle dallardan düşerek ziyan olmaktadır.

Bölge ekonomisinde önemli ölçüde etkili bir diğer ürün olan zeytin de sonbaharda toplanır. Ve yine bu dönemde sağanak halindeki yağışların kuvvetli olması ağaçların dallarının kırılmasına ve mahsullerin büyük ölçüde zarar görmesine neden olur.

Nisbi Nem ve Güneşlenme Süresi

Tablo 5- Ortalama nisbi nem oranı (%).

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Datça	66	65	65	63	59	52	48	50	53	61	66	67	60

Tablo 6- Aylık ortalama bulutluluk durumu.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ort. açık gün (bulutluluk0-1)	6.7	6.1	8.7	8.9	15.8	24.3	30.8	29.8	24.9	16.0	11.2	6.8	190.0
Ort. bulutlu gün (bulutluluk2-8)	14.5	13.8	15.1	16.0	13.3	5.3	1.0	1.2	4.6	12.1	13.5	15.4	125.8
Ort. kapalı gün (bulutluluk8.1-10)	9.8	8.4	7.2	5.2	1.2	0.4	0.0	0.0	0.4	2.8	5.8	8.8	50.0

Tablo 5 incelendiğinde Reşadiye yarımadası yıllık ortalama nisbi nem oranının % 60 olduğu görülmektedir. Kış dönemi ortalama nisbi nem oranı % 66, yaz dönemi ortalama nisbi nem oranı ise, % 50.3' tür. Daha önceki kısımda, tablo I'de de belirtildiği gibi , kış mevsiminde aylık ortalama sıcaklık düşük (12.3 C°), yaz mevsiminde ise, yüksektir.(26.23 C°) Kış aylarında nem oranının yüksek olması (% 66), yaz aylarında ise, düşük (% 50.3) olması nisbi nem oranının sıcaklıkla ters orantılı olmasının bir sonucudur.

Kış aylarında yağışın nispeten fazla olması nedeniyle güneşlenme süresi az ve bulutlu gün sayısı ise, yüksektir. Tablo 6' ya göre, kış mevsiminde bulutlu gün sayısı 14, yaz mevsiminde ise, 25' tir. Buna karşılık kışın ortalama açık gün sayısı 8, yazın ise, 28.3' tür.

Genel olarak bakıldığında bölgede, sıcaklığın fazlalaştığı yaz mevsiminde bulutluluğun azaldığı görülmektedir. Bu durum bölgede yaz sıcaklığının çok şiddetli olarak hissedilmesine neden olur. Aynı dönemde yağışın da yok denecek kadar az olması, sahada yetişen ürünler için oldukça olumsuz şartlar oluşturmaktadır.

Rüzgar

Tablo 7- Hakim rüzgar yönü ve en hızlı esen rüzgar kuvveti.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Hakim rüzgar yönü	NW	NW	NW	NW	NW	NW	NW	NW	NW	NW	NW	NW
En hızlı esen rüzgar	SE	SE	NW	SE	NW	NW	NW	NW	NW	SE	SE	S
ve kuvveti (bofor)	9	9	9	9	8	8	9	9	9	9	9	9

Tablo 7 incelendiğinde kış mevsiminde de hakim rüzgar yönünün NW olduğu görülür ancak yukarıda da belirtildiği gibi SE'dan esen rüzgarın hızı daha fazla olduğu için etkisi daha yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Kışın özellikle SE'dan esen bu kuvvetli rüzgar daha öncede belirtildiği gibi özellikle sahanın S kıyılarında var olan zeytin ağaçları üzerinde büyük tahribat yapmakta ve alınan ürün miktarının azalmasına sebep olmaktadır.

Yaz mevsiminde ise NW'dan esen rüzgarın etkisi daha şiddetli olmaktadır. NW'dan esen rüzgar kara üzerinden gelmesi sebebiyle kurudur. Ve bu kuru rüzgar yarımada üzerinde adeta bir fön etkisi yapmaktadır.

Kurutucu bir etkiye sahip olan bu rüzgar tetkik sahasında var olan az miktardaki nemi de yok eder. Bu sebepten dolayı bölgede yazın yoğun bir kuraklık hakimdir. Bu kuraklık ise zorunlu olarak sahada yaz kuraklığına dayanıklı ürünlerin ziraatının yapılmasına yol açmıştır. Ayrıca özellikle yaz aylarında görülen şiddetli rüzgar, bitki örtüsünün zayıf olduğu kısımlarda toprağın aşınarak sürüklenmesine neden olmaktadır. Kış döneminde ise, daha önce de belirtildiği gibi rüzgarla beraber sağanak yağışlar toprakların aşınmasını hızlandıran faktörlerdir.

TOPRAK ÖZELLİKLERİ

İnsanın ilk varoluşundan itibaren toprak beşer hayatının en önemli temel taşlarından birini oluşturmuştur. Yer kabuğunu ince bir örtü halinde kaplayan ve ana kayanın ufalanma ve şimik değişmesinden ve bu mineral elemanlara organik maddelerin karışmasından meydana gelen toprak; hava, su ve sıcaklıkla birlikte hayatın kaynağı, dayanağı ve en zaruri unsurlarından biridir.¹⁹

Bir sahanın toprak özellikleri beşeri, iktisadi ve siyasi hayatın şekillenmesinde ve buna bağlı olarak o sahada yaşayan toplulukların daha da köklenerek genişlemesinde ya da bölgeyi terk etmesinde büyük rol oynamaktadır. İklim şartları müsait, su kaynakları bol bulunan ve tüm bu şartlarla birlikte toprakları verimli olan sahalarda tarih boyunca devamlı gözde olan ve dikkat çekmiş alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişten günümüze ulaşan bu olgu gelecekte de aynı şiddetle önemini ve geçerliliğini koruyacaktır.

Bugün dahi, dünyada siyasi ve ekonomik bakımdan söz sahibi olan, yüksek teknolojiye sahip sanayileşmiş ülkelerin temelinde, güçlü bir ziraat hayatının ve son derece entansif şartlarla işlenen bir toprak potansiyelinin varlığı bilinen ve herkesçe kabul edilen bir gerçektir.

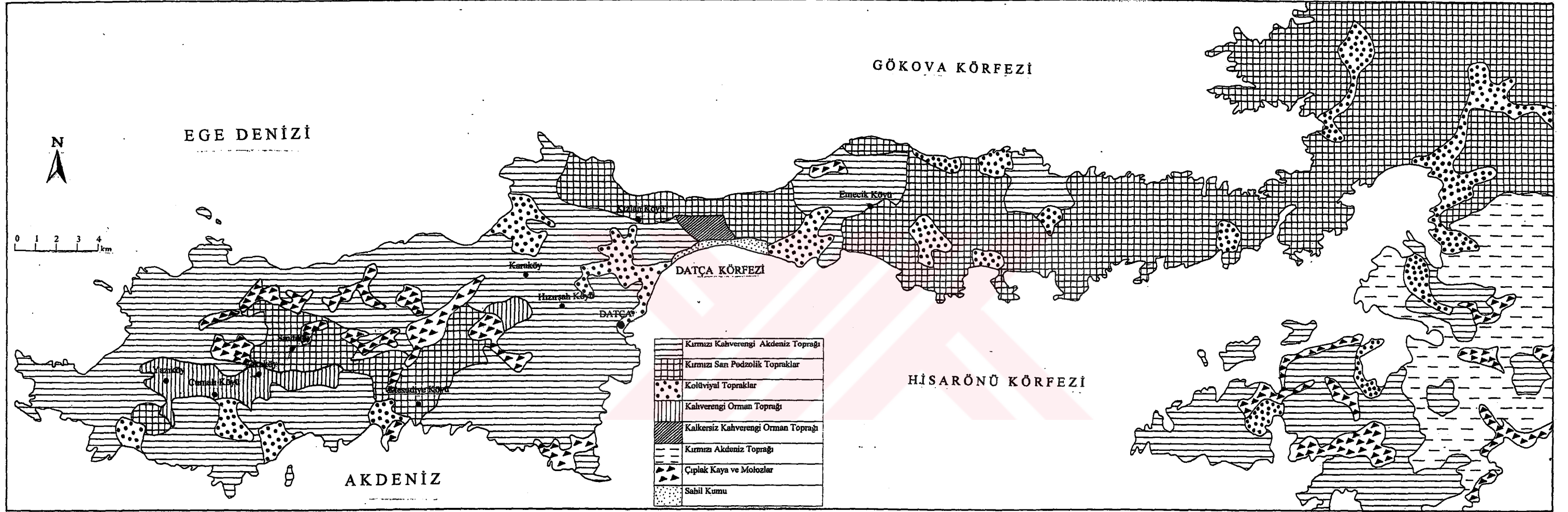
Tüm bu sebeplerden dolayı son derece önemli bir unsur olan toprağın ne olduğunu hangi fiziksel ve kimyasal şartlar sonucu oluştuğunu bilmek ve ondan en yararlı ve en elverişli biçimde faydalanma şekillerini öğrenmek ve bunları tatbik etmek gerekmektedir.

Üç boyutlu bir ortam olan toprağı tanımak ve maksimum miktarda faydalanmak için onun oluşumunu, barındırdığı kimyasal ve biyolojik unsurları çok iyi değerlendirmeliyiz. Çünkü ancak bunları bilerek ve değerlendirerek yetiştirilmesi istenilen mahsuller için gerekli uygun şartlar toprakta sağlanır.

¹⁹ Tanoğlu, A. Türkiye'de Toprak, İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, cilt:XXIII, sayı: 3-4 Ayrı Basım.

Ö. SERTKAYA

REŞADİYE YARIMADASI TOPRAK TÜRLERİ HARİTASI

HARİTA-4

Çalışma sahasının toprakları genel olarak incelendiğinde yarımada üzerinde kalın bir toprak tabakasının mevcut olmadığı görülür. Saha toprakları genellikle taşlı çakıllı bir görünüm arz etmektedir. Bu bakımdan çoğunlukla toprakta, yüzey kısmını oluşturan A horizonundan hemen sonra toprağın ana karakterini kazandığı yerli kayanın oluşturduğu C horizonuna geçilir. Horizonları tam olarak gelişmiş topraklara olgun topraklar adı verilmekte, buna mukabil çalışma sahamızda olduğu gibi horizonları iyi gelişmemiş topraklara da olgun olmayan topraklar denilmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi yarımadanın topraklarının kalın olmamasının en önemli sebepleri rüzgar ve su aşındırmasıdır. Bu gibi dış etkenler sebebiyle var olan toprak sürekli olarak bir aşınma ve sürüklenerek taşınma hareketine maruz kalmaktadır. Bu durum ise, topraktan faydalanmayı büyük oranda engellemektedir. Sağnak yağışlar sebebiyle yıkanan ve şiddetli rüzgarlar sebebiyle taşınan topraklar son derece verimsizleşmektedir.

Muğla ili toprak kaynağı envanter raporları ve toprak kaynağı envanter haritalarında belirtildiği gibi, çalışma sahasında üç ana toprak grubu yer almaktadır. Zonal topraklar, azonal topraklar ve intrazonal topraklar.²⁰

Zonal topraklar grubunda yer alan Kırmızı Kahverengi Akdeniz toprakları, Kırmızı Sarı Podzolik topraklar ve Kalkersiz Kahverengi Orman toprağı, intrazonal toprak grubu içinde yer alan Kahverengi Orman toprağı ve azonal topraklardan olan kolüvyal toprakların yer aldığı görülmektedir. Ancak bu grupların varlığı kapladıkları alan bakımından büyük farklılıklar arz etmektedir. Zonal toprakların yarımada üzerinde ağırlıklı olarak bulunduğu buna karşılık azonal ve intrazonal toprakların ise çok küçük parçalar halinde yer aldığı görülmektedir. Bu gruplar tek tek analiz edilerek arazinin toprak özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

²⁰ Muğla İli Toprak Kaynağı Envanter Raporu, 1972, Ankara

A- ZONAL TOPRAKLAR

Bunlar iklim ve vejetasyon şartlarının tesiri altında kalarak oluşmuş toprak gruplarıdır. Başka bir deyişle iklim ve vejetasyon, toprak oluşumunda etkili olmuş ve toprak üzerine hakim damgasını vurmuştur.²¹ Zonal toprakların iklimle bağılılıkları esas itibariyle toprağın yıkanmasıyla kendini gösterir.²² Yıkanma sonucunda toprak içindeki bitkiler için gerekli olan madensel tuzlar ve pedojenez sonucunda oluşan diğer ürünler topraktan taşınırlar. Özellikle toprağın üst kısmını oluşturan A zonu yıkanmadan en çok etkilenen bölümdür. Bu kısım toprağın organik maddeler ve bitkiler için gerekli olan besin elementlerinin en yoğun bulunduğu kısımdır. Solusyon yani suyun çözücü etkisi sebebiyle bu organik maddeler ve elementler çözünerek topraktan taşınırlar.

Zonal topraklar Reşadiye yarımadası üzerinde oldukça geniş bir alan kaplamaktadır. Sahada kış mevsiminde görülen kısa süreli sağnak yağışlar sebebiyle toprak yıkanarak, içerdiği madensel tuzlar ve organik maddelerden ayrılmaktadır. Bu ise toprağın verimsizleşmesine neden olur.

Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları

Zonal topraklar grubundan olan kırmızı kahverengi akdeniz toprakları, Reşadiye yarımadası toprak haritasında da görüldüğü üzere yarımada üzerinde oldukça geniş bir alan kaplamaktadır. Bu topraklar esas itibariyle Kırmızı Akdeniz toprağı ile Kahverengi Akdeniz toprağının karışık halidir.²³ Bu toprağın ana maddesini esas olarak kalker oluşturmaktadır. Bilindiği gibi kalker suyun etkisiyle kolaylıkla eriyebilen bir yapıya sahiptir.

²¹ Atalay, İ. 1989, Toprak Coğrafyası, İzmir.

²² Erinç, S. 1989, Jeomorfoloji I, İstanbul.

²³ Muğla İli Toprak Kaynağı Envanter Raporu, 1972, Ankara

Dolayısıyla kalkerin yoğun olarak bulunduğu bu kesimden toprağın yıkanarak verim kapasitesinin düşmesi son derece olağandır. Bu toprakların en belirgin özelliği alkalin reaksiyon göstermesidir.

Alkalileşme topraktaki sodyum karbonat oranının yüksek oluşuyla bağlantılıdır. Herhangi bir toprağın değişebilen sodyum yüzdesi 15'i geçtiği takdirde alkali topraklar grubuna girebilir.²⁴ Sodyum karbonatın yoğunluk kazanması Ph derecesini etkiler. Ortalama Ph 8.5-10 gibi bir değer kazanır. Bu topraklardaki baz saturasyonu % 35'ten fazladır ve bu miktar derinlik arttıkça daha da artar.²⁵

Bu durumun doğal bitki örtüsü ve ziraat faaliyetleri üzerinde pek çok menfi etkisi bulunmaktadır. Özellikle bu sahada yaşanan yoğun tahribatla birlikte bu durumun varlığı da bitki örtüsünün fazla gelişmemiş olmasının en önemli sebeplerinden biridir. Ağırlıklı olarak yarımada'nın batısında bulunan kırmızı Kahverengi Akdeniz toprakları toprak kabiliyeti bakımından VII. sınıf toprak grubu içinde yer almaktadır. VII. sınıf topraklar, tarımsal kullanım açısından ekonomik olmayan ancak, zayıf mera ve orman ağaçları dikimi için müsait olan topraklardır. Nitekim Reşadiye yarımadası arazi kullanım haritasında da görüldüğü üzere bu topraklar, araştırma sahamızda mera ve funda arazisi olarak kullanılmaktadır.

Kırmızı Sarı Podzolik Topraklar

Reşadiye yarımadasının doğu kesiminde yer alan bu toprak grubu, araştırma sahasının kırmızı kahverengi Akdeniz topraklarıyla birlikte ikinci büyük toprak grubunu oluşturmaktadır. Yer yer batı kesimde de gözlenen bu grup topraklar kırmızı kahverengi akdeniz topraklarının aksine genellikle nötr özelliklere sahiptirler. Lateritik toprak grubu içinde ele aldığımız bu topraklarda da yıkanma oldukça önemli bir şekilde toprağı etkilemektedir.

²⁴ Göney, S. 1975, Büyük Menderes Bölgesi. İstanbul.

²⁵ Muğla İli Toprak Kaynağı Envanter Raporu, 1972, Ankara

Özellikle yağış koşulları altında oluşan yıkanma sonucunda toprakta var olan silis önemli ölçüde yıkanır. Ve toprakta demir ve alüminyum oksitlerce zengin bir materyal kalır. Alüminyum ve demirin oksitlenmesi olayından dolayı toprak sarı kırmızı bir renk alır.

Yarımadanın doğu kesiminde ve batıya doğru Emecik, Kızlan, Mesudiye ve Sındıköy dolaylarında gözlemlenen bu çeşit toprakların bitki örtüsü ve ziraat faaliyetleri bakımından kısmen elverişli oldukları söylenebilir. İğne yapraklı ağaçlarla maki formasyonu bu sahalarda yaygınlık göstermektedir.

Kırmızı Sarı Podzolik topraklar da genel olarak VII. sınıf topraklar grubu içinde yer almaktadır. Ancak yarımadanın batı kesiminde yer alan sındı köy civarındaki Kırmızı Sarı Podzolik toprakların bir kısmı VI. sınıf topraklar grubunda değerlendirilmektedir. VI. sınıf topraklar tarımsal açıdan meyil ve toprak sağlığı gibi olumsuz özelliklere sahip olmalarına rağmen VII. sınıf topraklara göre nispeten elverişlidirler. Ancak topografya haritasında da görüldüğü üzere bu kesimde meylin fazla olması sürüm yapmayı engelleyecek boyuttadır. Bu nedenle bu kesimdeki topraklar da ziraat yapılması için elverişli şartlar arz etmemektedirler.

Kalkersiz Kahverengi Orman Toprağı

Kalkersiz kahverengi orman toprakları yarımadanın kuzey güney istikametinde son derece daraldığı orta kesiminde, Kızlan köyü güney doğusunda çok küçük bir adacık halinde yer almaktadır. Bu saha jeomorfoloji kısmında da söz edildiği gibi kısmen bir çöküntünün yaşandığı ve denizel tortuların depolandığı bir kısım olarak göze çarpar. Bu toprakların ana maddesini pliyosene ait kısmen kil taşı ve çakıllı depolar oluşturmaktadır. Genel olarak A, B ve C horizonlarına sahip olan bu toprakta yer alan organik maddeler asit karakteri göstermektedir.

Kirecsiz kahverengi orman toprakları olarak ta adlandırabileceğimiz bu topraklarda özellikle B horizonu çok belirgin değildir. A horizonundan hemen sonra C horizonuna geçilmiştir. Bu toprak grubu sığ diyebileceğimiz bir kalınlıkta olup meyilli bir görünüm arz etmektedir.

B- İNTRAZONAL TOPRAKLAR

Kahverengi Orman Toprağı

Araştırma sahasının sadece batı kesiminde Cumalı, Yazıköy ve Yakaköy dolaylarında gözlemlenen bu topraklar intrazonal grup içinde değerlendirilmektedir. Organik madde bakımından zengin olan toprağın ana materyali kireç oranı yüksek kil, mikaşist ve gnaystır.

Sahada varolan zonal gruba dahil topraklara oranla horizonlaşma çok zayıf olarak gelişmiştir. A horizonu genelde gözenekli bir yapı arz eder. Burada organik madde mineral maddeyle iyice karışmış durumdadır. Çalışma sahamızda olduğu gibi eğimli ve engebeli sahalarda B zonu çok ince bir tabaka halindedir. Ve bundan hemen sonra yerli kayanın bulunduğu C horizonuna geçilir. Sahada nadiren yaprağını döken ağaçlarla çalı formasyonu hakimdir.

Yarımadada yer alan Kahverengi Orman toprakları, arazi kabiliyet sınıfları bakımından III. Topraklar grubu içinde ele alınmaktadır. Yarımadada ziraat yapmaya müsait ender alanlardan olan bu kısımda, tarımsal faaliyetler özellikle sağanak yağışlar nedeniyle oluşan yüzeysel akışın şiddetini engelleyici özel birtakım tedbirler alınarak gerçekleştirilmektedir. Arazi kullanımı haritasında da görüldüğü üzere bağ bahçe arazisi olarak kullanılan bu topraklar yarımadada tarımsal faaliyetler için elverişli önemli alınlardır.

C-AZONAL TOPRAKLAR

Kolüvyal Topraklar

Reşadiye yarımadası üzerinde alüvyonlaşmanın tam olarak gerçekleşemediği alanlar üzerinde beliren bu topraklarda genellikle eğimli yamaçlar üzerinde erozyonun yaşanması sebebiyle belirgin bir horizonlaşma görülmemektedir.

Yüzeysel akışla kışın hareketli yazın ise genellikle kuru olan küçük derelerin kısa mesafelerden taşıyarak meylin nispeten azaldığı kısımlarda depo ettikleri materyallerden oluşmuş topraklardır. Araştırma sahası üzerinde kolüvyal topraklar güney kıyılarında küçük parçalar halinde görülmektedir. Yarımadanın Ege denizi kıyılarında ise, Emecik köyü kuzey doğusunda ve Karaköy kuzeyinde yer almaktadır. Bu topraklar yarımada ziraat hayatı için son derece önemli olan I. ve II. sınıf toprak grupları içinde yer almaktadır. Arazi kullanım haritasında da belirtildiği gibi sulu tarım, bağ bahçe ziraatı ve nadassız kuru tarım yapılabilen bu grup topraklar Reşadiye yarımadası ziraat hayatının en kıymetli unsurlarıdır.

Tüm bu toprak gruplarının yanında sahada çıplak kaya ve molozlar da önemli oranda bir alan kaplamaktadır. Tamamıyla kullanım dışı olan bu sahalar özellikle yarımadanın batı kesiminde ve engebenin yoğun olarak görüldüğü alanlarda karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca tepelik, dağlık alanları örten eğim ve yükseklik şartlarının ziraat yapmayı imkansız kıldığı sadece mera olarak kullanılan ve iskelet topraklar olarak adlandırabileceğimiz topraklar da dikkat çekicidir.

1984 yılında hazırlanmış olan Muğla ili verimlilik envanteri raporlarından elde ettiğimiz bilgilere göre, Reşadiye yarımadası toprakları fosfor bakımından son derece zayıftır. Toprakta fosforun az olması direkt olarak doğal bitki örtüsünü ve tarımsal faaliyetleri büyük oranda etkilemektedir. Fosfor bitki hayatında özellikle çiçek ve meyvelerin oluşumunda önemli bir rol oynar.

Potasyumun bitkiler tarafından alınmasını kolaylaştırır. Özellikle bitki k  klerinin iyi gelişmesini ve yayılmasını sağlayarak topraktan faydalanma hacmini arttırmaktadır.

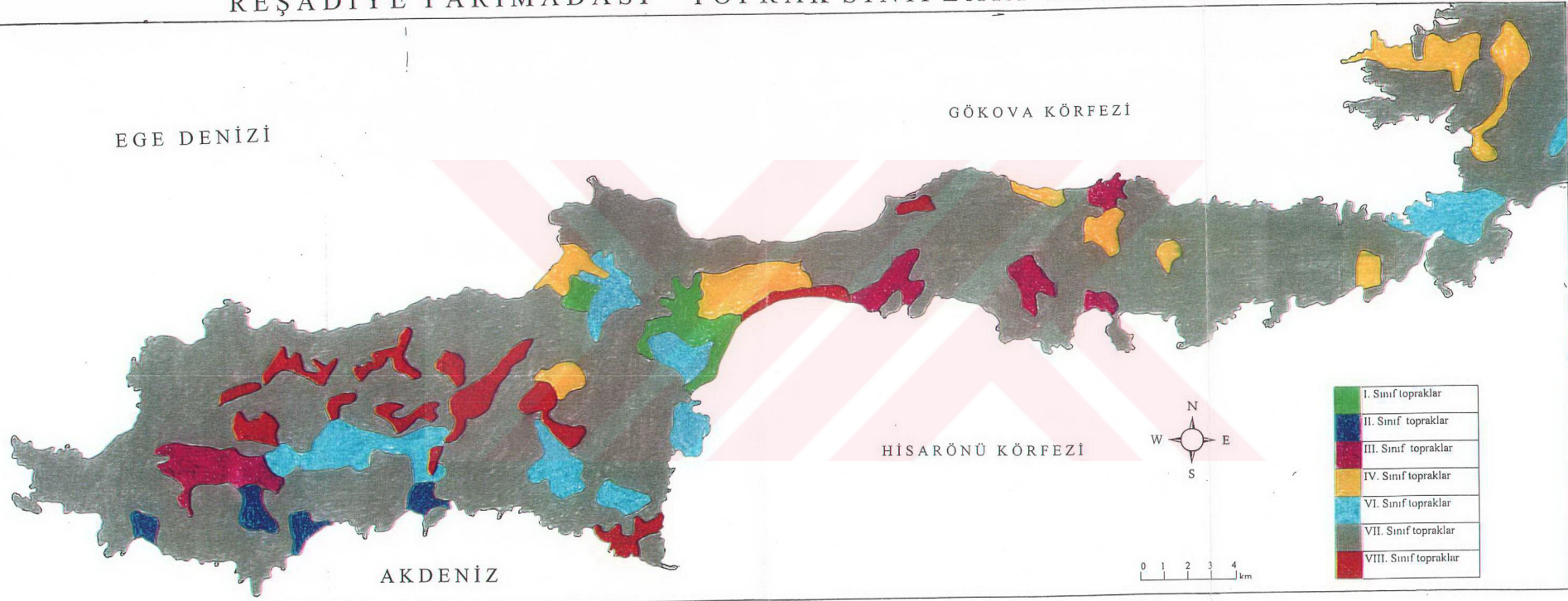
Genel olarak s  yleyecek olursak fosfor bitkilerin iyi gelişmesini sağlayarak   r  nlerin hastalıklara ve zararlılara karşı direncini artırıp maksimum miktarda verim alınmasına yardımcı olmaktadır.

İnceleme sahamızda olduğu gibi, bu elementin toprakta az olması bitki k  klerinin toprakta yayılmasının engellenmesine, bitkinin k    k kalmasına yani yeterince olgunlaşamamasına ve dolayısıyla hem   r  n miktarının hem de kalitesinin d    k olmasına neden olmaktadır. Bu olumsuzluğun ortadan kaldırılması i  in toprakların fosfor bakımından zengin g  brelerle desteklenmesi gerekmektedir.

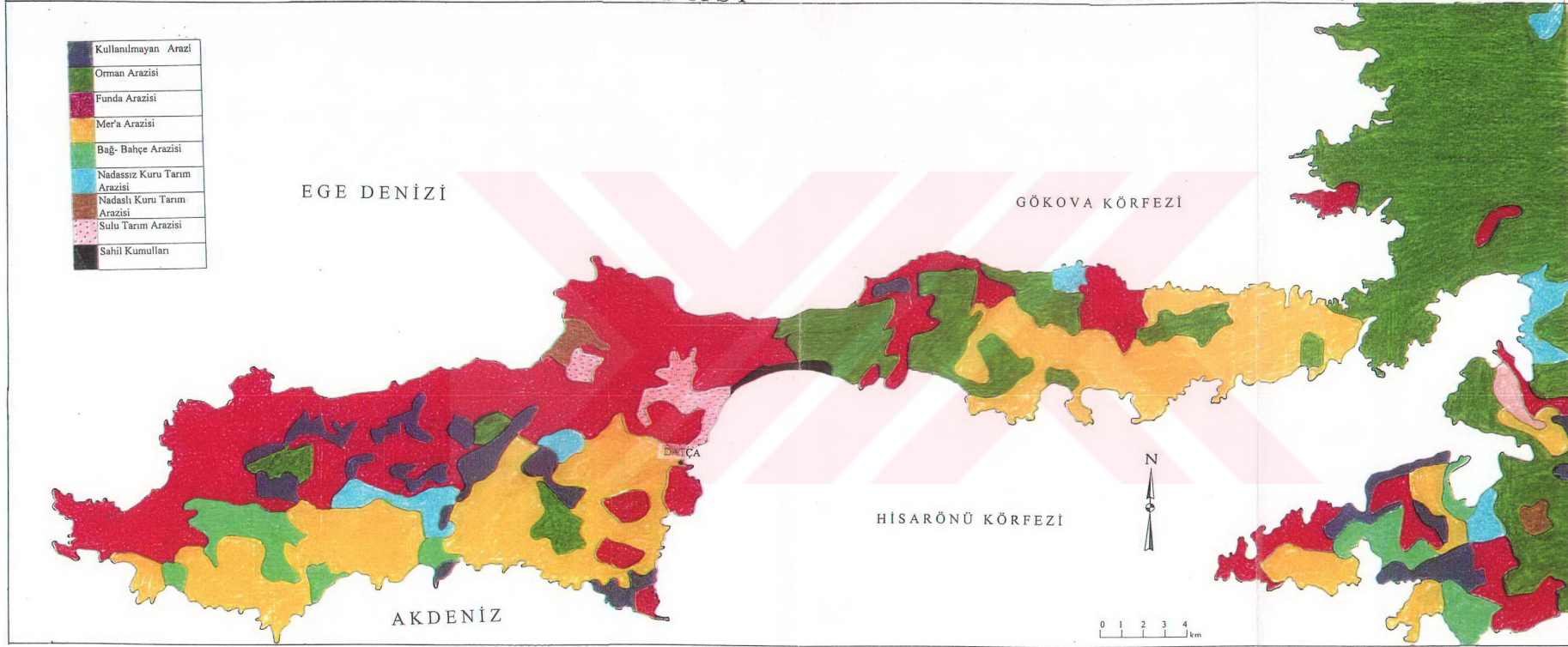
Ö. SERTKAYA

REŞADİYE YARIMADASI TOPRAK SINIFLARI HARİTASI

HARİTA-5

REŞADİYE YARIMADASI ARAZİ KULLANIM HARİTASI

HARİTA-6

HİDROGRAFYA

Topografya haritasında da görüldüğü üzere,Reşadiye yarımadasında devamlı akarsu bulunmamaktadır. Avlana deresi, Kemer deresi, Güzne deresi, Kızıldere, Eksera deresi gibi pek çok dere yazın kuru vaziyettedir. Bu durum tabii ki sahanın iklim özellikleriyle çok yakından alakalıdır. Kış mevsiminde görülen yağış, akarsularda bir hareketlenmeye neden olmaktadır. Ancak yazın yaşanan aşırı kuraklık sebebiyle bu küçük akarsular kururlar. Bu yüzden yazın hiçbir şekilde kullanılamayan bu akarsulardan, kışın faydalanılmaktadır.

Sahanın jeomorfolojik özellikleri incelediğinde ise, kabaca batı kesiminin kalker, doğu kesiminin ise, serpantin ağırlıklı bileşiklerden oluştuğu görülmektedir. Bilindiği gibi kalker oldukça geçirimli bir yapıya sahiptir. Taneleri birbirine iyice birleşmiş ve geçirimsiz olan kalkerin özellikle geçirimli kayalara örnek gösterilmesi ondaki çatlakların fazlalığından ileri gelmektedir²⁶. Çatlakların oluşmasında ise, tektonik hareketler önemli rol oynamıştır. Kalkerin geçirimsizlik özelliği kazanmasında bu çatlaklar oldukça etkilidir. Yağışlar halinde yere düşen suyun bir kısmı toprak altına sızarak yer altı sularını oluşturur. Yer altı sularının oluşmasında, kayaların yapısı, yağışın türü, yağışla düşen suyun zemine sızması ve orada muhafaza edilmesi oldukça önemlidir. Toprağa ulaşan damlalar, kalker tabakada ki bu çatlaklardan derine doğru sızarlar ve bir müddet sonra toprağın yüzeyi kuru bir hal alır. Bu çatlaklardan sızan sular, kalker tabakaların altında sert ve geçirimsiz bir tabaka bulana kadar sızmaya devam ederler.

Suların kalker tabaka içindeki bu hareketleri nedeniyle kayacın içinde uzun ve karmaşık su yolları oluşur. Bunun sonucunda da yer altında bir su birikimi meydana gelir ve yer altı suları oluşur.

²⁶ İnandık, H., 1964, Akarsular ve göller, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü yayınları, No: 28, s:9, İstanbul.

Bu durum dolayısıyla kalkerli arazi de yer altı su tabakası ancak kalkerin altındaki geçirimsiz kayaçların yakınında bulunur²⁷. Buna bağlı olarak, kalkerin su geçirmeyen tabaka üzerinde çatlakları da suyla doludur. Yüzeye yakın kısımlarda özellikle kışın yağışın fazla olduğu dönemlerde bu çatlaklardan su geçer. Buna karşılık yağmur sularının hızlı bir şekilde derine doğru inmesiyle, yüzey, genellikle kuru olmaktadır. Bu bakımdan kalkerli sahalar genellikle kurak sahalardır. Yaz mevsiminde, özellikle bu çatlaklarda, aşırı kuraklık nedeniyle yoğun bir buharlaşma hareketi yaşanmaktadır. Yani kışın yüzeyden dibe doğru bir su hareketi olurken, yazın da buharlaşma nedeniyle dipten yüzeye doğru bir hareket gerçekleşmektedir. Kısaca denilebilir ki, araştırma sahamızın özellikle batı kesiminde olduğu gibi kalkerlerin geniş ölçüde yayıldığı alanlarda yer altı suları yukarıda söz edildiği gibi, çatlaklardan sızarak daha büyük alanlarda toplanmakta ve yer altı sularını meydana getirmektedirler. Sahayı oluşturan unsurlar ne kadar gevşek, gözenekli ve geçirimli ise, bununla orantılı olarak yer altında o kadar çok su birikir. Aynı zamanda yer altı suyunun sızma miktarı, yağışın türüne, arazinin eğimine ve sahayı kaplayan bitki örtüsünün yoğunluğuna da bağlıdır.

Bu bilgilere dayanarak, Reşadiye yarımadasının batı kesiminde geniş yer tutan kalker tabakalar nedeniyle yer altı sularının varlığından söz edebiliriz. Ancak kalkerli sahalarda oldukça derine sızan bu suların yüzeye çıkarılması son derece zahmetli ve pahalıdır.

Kıyı bölgelerinde yeraltı su tabakasının altında, yoğunluğu daha fazla olan tuzlu su tabakası mevcuttur. Bu tuzlu su tabakasının yüzeyi, iç tarafa gidildikçe derinleşir.²⁸ Bu bakımdan, bu sahalarda, yeraltında mevcut suyun kullanılabilir hale gelmesi için yapılan sondaj ve kuyu açma işlemlerinin son derece dikkatli ve titiz bir çalışmayla yapılması gerekir. Çünkü bilinçsizce yapılan bir hareket, fazla derine inme, alt tabakadaki tuzlu suyun tatlı suya karışmasına neden olur. Ve bu durumda yer altı suyu kesinlikle kullanılamaz hale gelir.

²⁷ a.g.e.

²⁸ a.g.e.

Yarımadanın kalker ağırlıklı batı ve orta kesiminde özellikle kuyu açma işlemlerinin yukarıda da belirtildiği gibi, oldukça sorumluluk gerektiren ve pahalı bir işlem olması nedeniyle insanlar burada yeni kuyu açmak yerine, doğal olarak varolan kuyuları kullanma yolunu seçmişlerdir. Ve bunun sonucunda da doğal su kaynakları nüfusun toplandığı ve yerleşmelerin yoğunlaştığı odaklar haline gelmişlerdir.

Yarımadanın doğu kesimi ise, serpantin ağırlıklı kayalardan oluşmuştur. Bu kesimde su kaynakları batıya nazaran daha azdır. Bu nedenle de yerleşme olarak sadece bir köy (Emecik) vardır.

Su bir sahanın en önemli yaşam kaynağıdır. İnsan, hayvan ve bitkilerin temel ihtiyacıdır. Gelişmiş düzeyde yapılan ziraat faaliyetlerinin de ana dayanağıdır. Tüm bu sebeplerden dolayı su, bir sahanın gelişmesinde, zenginleşerek güç ve nüfus kazanmasında en büyük rollerden birini üstlenmektedir. Su kıtlığı Reşadiye yarımadasının en önemli problemidir. Bu çok büyük sorun sahada günümüzde de etkisini tüm şiddetiyle hissettirmektedir. Özellikle ziraat faaliyetlerinde su kıtlığı nedeniyle büyük kısıtlanmalar yaşanmaktadır. Tarlaların yeterince sulanamaması nedeniyle sebze ve meyve ziraatı ancak çok dar alanlarda yapılmaktadır. Oysa su , yarımadanın her tarafına yeterli miktarda, ulaştırılabilse bölge son derece canlı bir tarımsal hayata kavuşur. Fakat bu olumsuzluğun etkisiyle araştırma sahası ziraat hayatında tek düzelik hakimdir.

Kanımca, bölgede yapılması gereken en önemli iş, varolan mevcut suyun son derece bilinçli ve dikkatli bir planlama çerçevesinde kullanıma sunulmasıdır. Reşadiye yarımadasında boş yere harcanacak bir tek damla bile yoktur. Tarlaların sulanmasını bir kenara koyarsak, bugün hem merkezde hem de köylerde özellikle yazın içme ve kullanma suyu bile çok zor şartlar altında temin edilmektedir.

DSİ tarafından yeraltında varlığı tespit edilen su potansiyeli uzman kişiler tarafından sondaj ve kuyu açma işlemleri gerçekleştirilerek bir an önce kullanılabilir hale getirilmelidir.

Yarımada genelinde bu konuyla ilgili ilk ciddi çalışmalar 1991yılında yapılmıştır. Bu yılda içme suyu şebekesinin kurulması çalışmalarıyla ilgili önemli atılımlar yapılmış ve üç mahalle (İskele mahallesi, Dadya mahallesi ve Reşadiye mahallesi) suya kavuşmuştur. Fakat yaz mevsiminde turizm nedeniyle artan nüfus karşısında yine büyük sorunlar yaşanmaktadır. Köylerde ise içme suyu genellikle kuyulardan sağlanır. Bu köylerde de şebeke çalışmaları köy hizmetleri teşkilatınca süratle yapılmaktadır.

Özelikle iftiler suyun doğru kullanılması konusunda bilinçlendirilmelidir. Tarlaya suyun ne şekilde verilmesi gerektiği ve bu sudan maksimum faydalanma şekilleri açıklanmalıdır. Turizm sezonuyla birlikte merkezde büyük bir su ihtiyacı doğmaktadır. Belediye ve diğer yetkili kurumlarca bu durumla ilgili önceden yeterli tedbirler alınmalıdır.

Su problemi Reşadiye yarımadasının çözümlenmesi gereken en önemli sorunudur. Bu sorunun çözümlenmesi de devlet desteğiyle yapılan çalışmalarla ve halkın bilinçlenmesiyle gerçekleşebilir. Özellikle sondaj ve kuyu açma işlemleri dikkatle ve son derece özenle yapılmalıdır. Aksi takdirde telafisi mümkün olmayan hatalar nedeniyle saha büyük bir felakete sürüklenir. Ancak mevcut su potansiyelinin aktif hale getirilerek doğru şekilde kullanılması sahanın yeterli miktarda suya kavuşması bölgenin iktisadi hayatına çok büyük fayda sağlayacaktır.

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Tarihin en eski dönemlerinden beri yerleşim alanı olarak kullanılan Reşadiye yarımadası, bitki örtüsü bakımından büyük tahribatlara uğramıştır. Gerek insanların bilinçsizce kullanımı, tarla açma, yangınlar ve hayvan otlatma gerekse ormanlık alanlarda yaşayan hayvanların tahripleri sonucu bugün çalışma alanı, son derece cılız bir yeşil alana sahiptir.

Özellikle iklimin yazın kurak olması, bu mevsimde orman yangınlarının artmasında son derece önemli bir rol oynamaktadır. Ormanlık alanlarda insanların rekreasyonel faaliyetlerini sürdürürken dikkatsizce davranmaları telafisi mümkün olmayan çok büyük yangınlara neden olmuştur.

Tüm bu olumsuz şartlara rağmen yarımada üzerinde bugün hala varlığını koruyabilen pek çok otsu bitki türüne ve çeşitli ağaçlara rastlanmaktadır. Yarımadanın sarp kesimlerinde insanların ulaşamadığı ve dolayısıyla tahrip edemediği bakir kalmış kısımlar oldukça ender rastlanan alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Akdeniz flora bölgesi içinde yer alan Reşadiye yarımadası vejetasyonu tamamıyla iklim şartlarına uyumluluk göstermektedir. Yazın mümkün olduğu kadar az su sarfeden kserofil bitkiler, sert iğne yapraklı ağaçlar, yaprakları dar ve yaz kuraklığına dayanıklı türlerin yetiştiği görülür. Rutubetin nispeten arttığı kısımlarda ise yapraklarını döken ağaçlar göze çarpar.

Jeomorfoloji bölümünde de söz edildiği gibi Reşadiye yarımadası son derece engebeli bir görünüm arz etmektedir. Dağların kuzey güney bakılı yamaçlarında güneşlenme, rüzgar ve nem bakımından ayrılıklar belirmektedir. Ayrıca yarımadanın güneye bakan kesiminde yerleşmelerin yoğunluk kazanması doğal bitki örtüsünü büyük oranda etkilemiştir. Bu durum ise, doğal bitki örtüsünün kuzey güney bakılı yamaçlarda farklılık kazanmasına neden olur. Genel olarak incelendiğinde yamaçlarda yaklaşık 800-1100 metre yükseltiye kadar kızılçam ormanlarının hakimiyet kazandığı görülmektedir.

Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanlarının tahrip edildiği yerlerde ise çalı türleri yer almaktadır. Böylece kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları, pırnal meşesinin (*Quercus ilex*) hakim olduğu topluluklara dönüşmüştür.

Çalı katını sandal (*Arbutus unedo*), akçakesme (*Phillyrea latifolia*) ve kermez meşesi (*Quercus coccifera*) gibi sert yapraklı maki elemanları oluşturmaktadır.

Kuzey bakılı yamaçların daha alt kesimlerinde ise servi kalıntıları ve özellikle Eksere Deresi çevresinde yer alan Datça hurması özel yetiştirme ortamı ve bitki toplulukları olarak dikkat çekmektedir. Datça hurması palmye familyasının *Phoenix* cinsine ait olup bu familyanın ülkemizde saptanan ilk doğal temsilcisidir.²⁹ Bu tür, yarımada'nın oldukça dik ve sarp vadilerinin yer aldığı, yerleşme yerlerinden uzakta ve insanların hemen hemen hiç uğramadıkları bakir kalmış bir kesimde yer almaktadır.

Güney bakılı yamaçlarda genel olarak yine kızılçamın, ormanı oluşturan asıl ağaç türü olduğu görülür. Yarımada'nın güney kıyıları gemiciliğe, özellikle yat turizmine ve yerleşim alanlarına daha müsait olduğu için kıyı kuşağı ve onun üzerinde yeralan orta kuşaktaki ormanlar şiddetle tahrip edilmiştir. Tahrip edilen bu ormanlar sebebiyle güney bakılı yamaçlarda doğal denge bozulmuş, toprak aşınmış ve makiden daha seyrek, cılız bir çalılık (garig) hakim duruma gelmiştir. Kuzey bakılı yamaçlarda nadiren yer alan Datça hurmasının nasıl özel bir yeri varsa, güney bakılı yamaçlarda da palamut meşesi (*Quercus ithaburensis*) orman kalıntıları aynı özel konuma sahiptir. Özellikle Palamut bükünde ve Hızırşah köyü dolaylarında yer alan palamut meşesi ormanları eskiden son derece önemliydi, hatta halkın ekonomik kaynaklarından birini oluşturmaktaydı. Ancak bugün önemini kaybetmiş ve bilinçsizce tahribatlar sonucu kalıntı haline dönüşmüş olarak varlığını sürdürmektedir. Özellikle palamut meşesi (*Quercus ithaburensis*) ormanlarının kesilip, yerine ekonomik bakımdan getirisi daha fazla olan zeytin ve badem ağaçlarının dikilmesi yok olma sürecini hızlandıran en önemli olaylardan biridir.

²⁹ Boydak, M. 1983, Ülkemizin Nadide Bir Doğal Türü Datça Hurması, Çevre Koruma Dergisi, Sayı; 18

Beşer hayatının doğal denge üzerindeki bu etkin değiştirme gücü yarımada üzerinde tüm gerçekçiliğiyle hissedilmektedir. Yine kıyı kuşağında gözlenen yoğun tahribat, buna karşılık sarp dik vadilerde, yani, insanın ulaşamadığı kesimlerde bitki örtüsünün nispeten orijinalliğini muhafaza etmiş olması insanın doğayı ne kadar önemli ölçüde değiştirebileceğinin bir kanıtıdır.

Çalışma alanında yüksek kesimlerde yer alan kızılçam ve pırnal meşesi ormanlarının karışık halde bulunduğu kesimler yarımadaanın nispeten serin ve nemli kuşağını oluşurmaktadır.

Daha aşağı seviyelerde, 0-450 metreler arasındaki kesimlerde sandal (*Arbutus andrachne*) ve kocayemişin (*Arbutus unedo*) karışık olarak yayılış gösterdiği bir çalı topluluğu yer almaktadır. Özellikle Murdala bk, Değirmen bk, Körmen iskelesi çevresi, akaldere civarında önceden tarım yapılan alanların daha sonraları terkedilmesi sonucu bu çalı türleri yoğunluk kazanmıştır. Sarıcı bir tür olan gıcırın (*Smilax aspera*) da egemen bir tür olarak ortaya çıkmasıyla içine girilemeyecek derecede sıkışık meşcereler oluşmuştur.³⁰ Bu yoğun çalı tabakası nedeniyle bu kesimden yararlanmak son derece gttr. Kısa boylu çalı katını oluşturan türler içinde beyaz iekli laden (*Cistus salviifolius*), keiboğan (*Calycotome villosa*), sarı püren (*Hypericum empetrifolium*) ve diken yapraklı katır tırnağı (*Genista acanthoclada*) botanik bilimciler tarafından sahada belirtilmiş diğer önemli türlerdendir.

Ayrıca yarımadaada da çok sık rastlanmayan mersin (*Myrtus communis*) ve defne (*Laurus nobilis*) gibi türler nemin ve sıcaklığın nispeten yüksek olduğu dere ilerinde lokal olarak yer almaktadır. Ancak bunlarda Murdala bknde olduğu gibi kesilerek büyük oranda tahrip edilmiştir.

Datça Orman İşletme şefliği'nden aldığımız bilgilere göre 1990-1999 yıllarını kapsayan amenajman planında sandal (*Arbutus andrachne*) ve kocayemiş (*Arbutus unedo*) türleri "geçici baltalık" olarak ayrılmış halkın yakacak odun elde etmesi için kullanılması planlanmıştır.

³⁰ Ozalp, S., 1993, Datça (Reşadiğe) Yarımadasının Bitki Toplulukları, İ..Orman Fakültesi Dergisi, Sayı: 2 Cilt: 43

Yarımadanın yüksek kesimlerinde pırnal meşesiyle (*Quercus ilex*) beraber karışık halde bulunan Kızılçam ormanları alçak kesimlerde ve yarımadanın hemen hemen her yerine yayılmış halde tekrar karşımıza çıkmaktadır. Yayılış alanları yerleşim yerlerine yakın olması nedeniyle bu sahalardaki kızılçam ormanları büyük tahribatlara uğramıştır. Orman, tahribatlar sonucu kalitesiz bireylerden oluşan bir topluluk şeklini almıştır. Kızılçam, ekolojik özellikleri nedeniyle genel olarak kolaylıkla gençleşebilen bir tür olmasına rağmen, Reşadiye yarımadasında yoğun otlatma, tarla açma ve şiddetli kuraklıkla birlikte görülen yangınlar sebebiyle büyük problemlerle karşı karşıyadır. Ormanların tahrip edilmesi sahada garig vejetasyonunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Tüylü laden (*Cistus creticus*), beyaz çiçekli laden (*Cistus saviifolius*) diken yapraklı katır tırnağı (*Genista acanthoclada*), sarı püren (*Hypericum empetrifolium*), garig formasyonunu oluşturan belli başlı çalı türleridir. Kızılçam ormanlarının tahrip edilmeye başlandığı yerlerde görülen ağaç katının altındaki bu yoğun ve sık çalı formasyonu yüzünden tohumlar uygun çimlenme ve gelişme ortamı bulamamaktadır. Dolayısıyla da kızılçam ormanları gençleşememektedir. Bu sebepten dolayı sahada ağaçlandırma çalışmaları büyük özen ve titizlikle yapılmalıdır.

Bunun yanında yarımada üzerinde servi (*Cupressus sempervirens*) ve sığla (*Liquidambar orientalis*) toplulukları da küçük parçalar halinde dağılıp gösterirler

Servi (*Cupressus sempervirens*) daha çok Değirmenbükü, Çatalbaşitepe ve Sındıköy güneyinde nemli gölgeli bakılarda dağınık olarak bulunur. Sığla (*Liquidambar orientalis*) ise kuzeye kapalı dere ağızlarında, tabanı nemli koyların derin topraklı kısımlarında çok sınırlı olarak bulunmaktadır.

Ayrıca Gebekum çevresinde tuzcul karakterli (halofit) bitkilere de rastlanılmaktadır. Buna göre, yalıtışları ve çıplak kumsal kuşağının gerisinde tuza dayanıklı ve çok derine giden (1-1.5 m.)kazık kök yapan *Medicago marina*'nın hemen hemen saf olarak bulunduğu bir kuşak vardır.³¹

Reşadiye yarımadası yurdumuzun doğal güzellikler bakımından nadide köşelerinden biridir. Bu sebeple 22.10.1990 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile Bozburun yarımadasıyla birlikte Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir. Ancak Özel Çevre Koruma Bölgesi kapsamına alınmasına rağmen yine de yarımadanın özellikle ormanlık kesimlerinin büyük tahribatlara uğradığını görmekteyiz.

İnsanların kişisel menfaatleri uğruna ormanlık sahaları gelişigüzel kullanmaları, yakarak tarla açma yöntemi, aşırı otlatma ve orman alanlarının bazı turistik tesisler tarafından işgal edilmesi ayrıca tüm bunlara karşılık ağaçlandırma faaliyetlerinin de yeterince titiz ve hızlı bir şekilde yapılmaması Reşadiye yarımadasını içinden çıkılması güç bir kısır döngüye sokmuştur. Yıllardır süregelen ihmallerin cezası bu gün çekilmektedir. Son yıllarda hızlandırılan ağaçlandırma çalışmaları ve sıkı denetimler ile sahanın Özel Çevre Koruma bölgesi statüsüne alınması yarımadanın geleceği açısından son derece önemli ve olumlu adımlardır.

³¹ Özalp, G. 1993, Datça (Reşadiye) Yarımadasının Bitki Toplulukları, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi sayı:2 Cilt: 43

İKİNCİ BÖLÜM
BEŞERİ ÖZELİKLER

TARİHCE

Reşadiye yarımadasının da içinde yer aldığı Anadolu'nun güney batısı ilk çağ boyunca Karya olarak adlandırılmıştır. Karya' nın sınırları kuzeyde Menderes nehri, güneydoğuda Köyceğiz gölü olarak belirlenir³² . Karya özellikle Ege denizinin varlığı nedeniyle son derece cazip bir sahayı kaplamaktadır. Eski zamanlardan beri Ege denizinin yalnız birleştirici rol oynamakla kalmayıp, topraklarının büyük kısmı verimsiz ve genellikle kurak olan iç yörelerde oturan kişilerin geçimlerini temin hususunda da etkide bulunduğu görülmektedir. İşte bu nedenden ötürü, iç ülkelerde oturan kavimler daima Ege kıyılarına inmek ve denizin imkanlarından yararlanma yolunu aramışlardır.³³

Ege kıyılarına inmek, hem Akdeniz'e hem de Karadeniz'e ulaşabilme imkanını doğurmaktadır. Ege kıyılarının son derece girintili çıkıntılı olması, çok sayıda iyi korunmuş limanın ve koyun bulunması Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları arasındaki teması kolaylaştırmakta oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca subtropikal kuşakla orta enlemler arasında yer alan bu saha ılık geçen kışları ve sıcak bol güneşli yaz mevsimi nedeniyle insanların doğal çevre şartlarına bağımlı bulundukları dönemlerde oldukça elverişli şartlara sahiptir. Belirtilen bu sebeplerden dolayı söz konusu saha pek çok kavim için yaşama alanı olarak tercih edilmiştir. Bu kadar olumlu şartlara sahip olan bölge doğal olarak pek çok istilalara uğramıştır. Önce Mısırlılar, daha sonra İskitler, Asurlular ve Truva savaşından sonra da Eolyalılar, İyonlar ve Dorlar bölgeyi istila etmişlerdir.

³² Bean, G. 1980, Turkey Beyond the Meander, s.2, Londra.

³³ Muğla il yillığı, 1967.

Dorlar M.Ö.1000 yılında daha ziyade Karya'nın güney kıyılarını egemenlikleri altına almışlardır.³⁴ Ve yörede pek çok şehir kurmuşlardır.

Knidos şehri Reşadiye yarımadasında kurulmuş önemli Dor şehirlerinden biridir. Datça yarımadasındaki tarihi buluntular M.Ö. 2000'e kadar inmektedir. Buna göre Dor göçlerinden önce yarımada da yaşayan buranın yerlisi insanlar bulunmaktaydı.. M.Ö. 12.yy'dan sonra Peloponnessos'dan gelen Dorların yarımadaya çıkmaya başladıkları ve burayı kolonilerine kattıkları tahmin edilmektedir.³⁵ Daha sonra gerçekleştirilen yoğun Dor göçleri nedeniyle yerli halk zamanla azalmış ve yarımada Dor hakimiyetine girmiştir.

Denizciliğe bağlı olarak gelişen Ege kıyılarındaki antik şehirlerden biri olan Knidos, doğal çevre şartlarından en iyi şekilde yararlanılacak bir mevkide yer almaktadır. Knidos şehri, yer değiştirmiş antik kentlerden biridir. İlk olarak kurulduğu yer Datça iskelesinin 1-2 km kuzeyinde Dalacak burnu ve Burgaz düzlüğü arasında kalan saha idi. Burası Reşadiye yarımadasının tarıma elverişli yerlerindendir. Tarıma dayalı bir gelişme gösteren kent bir süre sonra deniz ulaşımı bakımından daha elverişli bir yer olan Reşadiye yarımadasının batı ucundaki Tekir burnuna taşınmıştır.³⁶ Ayrıca buranın liman özelliğine uygun olmayışı ve güney rüzgarlarına açık olması şehrin taşınmasına zemin hazırlamıştır. Tekir burnu, tarıma elverişli bölgelerden uzakta, kayalık, susuz fakat Akdeniz ve Ege denizi arasında yer alan konumu nedeniyle önem kazanmıştır. Doğu ve kuzeyden gelen ticaret yollarını kontrol ederek Akdeniz ticaretini elinde tutan şehirlerden biri olan Knidos'ta, yer değiştirmenin asıl nedeni deniz ticaretinden elde edilen gelirin çok fazla olması ve şehrin kalkınması için oldukça önemli olmasıdır.

³⁴ Uykucu, E., 1967, Muğla tarihi. s: 53

³⁵ Kayan, İ.1981, Datça yarımadasında "Eski Knidos" yerleşmesini etkileyen doğal çevre özellikleri.

³⁶ A.g.e.

Bu durum, denizcilikten elde edilen kazancın, şehrin taşınmasına neden olacak kadar önemli olduğunun bir göstergesidir. Bütün ticaret mevsimi boyunca esen şiddetli rüzgarlar sebebiyle gemiler burnu dolaşmakta büyük zorluklar çekiyorlardı. Bu nedenle elverişli koşullar sağlanana kadar gemiler Knidos'ta bekliyorlardı.

Deniz ticaretinin bu denli önemli olmasının yanında halk terk etmiş olduğu Eski Knidos'un bulunduğu mevkiyle de ilişkilerini koparmamıştır. Çünkü burası yarımada üzerinde ziraat yapmaya müsait ender düzlüklerden biridir. Bu nedenle taşınma, Eski Knidos'un varlığını ve etkinliğini tamamiyle ortadan kaldıramamıştır. Eski Knidos şehri bu bakımdan tarımsal önemini uzun süre muhafaza etmiştir. Burası tarımsal üretimin yapıldığı, ürünlerin pazarlanacağı zamana kadar depolandığı bir yerdir.

Knidos, tarıma uygun geniş bir hinterlanda sahip bulunmamakla birlikte, Doğu Akdeniz ve Ege denizi arasında deniz ulaşımı bakımından önemli olan konumu nedeniyle gelişme göstermiş önemli bir antik kenttir.³⁷ Yarımada'nın tarıma elverişli bölümünde yetiştirilen ürünlerin fazlası satılarak şehre gelir sağlanıyordu. Özellikle şarap ve zeytinyağı ticareti oldukça önemliydi. Strabon'un eserlerinden elde ettiğimiz bilgilere göre Knidos'ta hem zevk vermek, hem de tıbbi amaç için kullanılan çok iyi cins şarap üretilmekteydi³⁸. Bu sayede Ege denizindeki ticarete söz sahibi olmaya başlayan şehirde limanın önemi de giderek artmıştır. Ve şehir taşınarak Tekir burnunda yeniden kurulmuştur.

M.Ö.4.yy'da politik, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin etkisiyle Knidos "polis" merkezi Akdeniz ticaret yolu üzerinde daha kolay bir uğrak yeri olan Reşadiye yarımadasının batı ucundaki Tekir burnuna taşınmıştır.³⁹

³⁷ Kayan, İ.1981, Datça yarımadasında "Eski Knidos" yerleşmesini etkileyen doğal çevre özellikleri.

³⁸ Strabon, Kitap XIV, bölüm: 2, (Çeviren: Adnan Pekman 1967), İst.

³⁹ Kayan, İ.1981, Datça yarımadasında "Eski Knidos" yerleşmesini etkileyen doğal çevre özellikleri.

* Polis: Şehir

Bir burun şehri olan Knidos NE- SW istikametinde, Ege denizine yaklaşık 70 km kadar sokulmuş olan yarımadaının, en uç kısmında yer almaktaydı. Şehirden güneyde Akdeniz, kuzeyden ise Karadeniz'e kadar uzanma imkanı mevcuttu.

Şehrin planını Hipodemus yapmıştır. Cadde ve sokaklar grit plan sistemine göre inşa edilmiştir. Arazi eğimli olduğu için şehir teraslar halinde kurulmuştur. Şehir doğu batı istikametinde uzanan geniş bir ana cadde ile bununla dik kesişen daha küçük caddelerden oluşmaktadır. Şehrin iki limanı mevcuttur. Bunlardan biri açık, diğeryse trierleri (eski çağda üç sıra kürekli savaş gemisi) içine alabilen yirmi gemilik bir donanma merkezi olan ve de kapatılabilen bir limandır.⁴⁰ Büyük liman ticari, küçük liman ise askeri amaçla kullanılmıştır. Askeri amaçla kullanılan bu liman donanmaya ait gemiler yanaştıktan sonra kapatılarak denizden gelen tehlikelere karşı korunuyordu. Datça yarımadasının uç kısmında yer alan Knidos şehrinin çifte limana sahip olması farklı hava koşullarında tercihli bir kullanım sağladığı gibi aynı zamanda düşman saldırısında diğer limanı kullanarak daha güçlü bir korunma olanağı sağlaması bakımından da oldukça önemlidir. (Karadeniz kıyısında Sinop ve Amasra, Bandırma yakınlarında Kyzikos, Ege kıyısında Çandarlı tarihi çağlarda Knidos gibi çifte liman özelliğine sahip kentlerdir.) Şehrin bu özelliği ticari önemin yanında aynı zamanda askeri bakımdan da önem kazandırmaktaydı. Özellikle Akdeniz'den gelen ticaret gemileri Knidos'a uğrayarak buradan kuzeye ve güneye ayrılmaları şehirde transit taşımacılığın önemli olduğunun göstergesidir. Bu coğrafi özellik nedeniyle Knidos zenginlik ve refah içinde bir dönem sürmüştür. Bu coğrafi avantaj nedeniyle şehir aynı zamanda bir kültür merkezi konumuna da kavuşmuştur. Rodos adasındaki Lindos, İalisos ve Kamiros, Kos adası ve Halikarnassos ile birlikte Batı Anadolu kıyılarında "Dor Hexapolis"ni oluşturuyordu.⁴¹ Dorların altı kent birliğine (Dorian Hexapolis) Knidos uzun süre merkezlik yapmıştır.

⁴⁰ Strabon, Kitap XII- XIII

⁴¹ Akurgal, E.1989, Anadolu uygarlıkları " Knidos (Datça)" s:482-484, İst. Net turistik yayınları

Ayrıca hexapolis için kutsal yer olan Apollon tapınağı da Knidos'ta bulunuyordu. Bu durum ise Knidos'un siyasi ve ekonomik olarak bulunduğu döneme göre etkin bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Praksiteles'in Knidos şehri için yapmış olduğu Afrodite heykeli şehrin tanınmasında oldukça etkili olmuştur. Dünyanın pek çok ülkesinden bu heykeli görmek için Knidos'a gelinmiştir. Bu ise şehrin önemini oldukça arttırarak hem kültürel hem de turizm bakımından ve bunlarla bağlantılı olarak ekonomik yönden gelişme zemini hazırlamıştır.

Bu yüksek kültür dolayısıyla Knidos tıpta, plastik sanatlarda özellikle heykeltıraşlıkta, fen ve astronomide büyük gelişme göstermiştir. Tarihin en önemli astronom ve matematikçilerinden Eudoxos (M.Ö.400 sıraları) bu kentte doğmuştur. Dünyanın yedi harikasından biri olan İskenderiye fenerinin mimarı Sostratos'da Knidosludur.⁴² Ayrıca Platon'un öğrencisi olan Eudoxos, Mısırlılardan öğrendiği bilgilerle şehirde bir de rasathane kurmuştur. Knidos aynı zamanda bir tıp merkezi olarak ta bilinmektedir. Knidos tıp mektebinden Teoslu Erasistratos yaptığı tetkikler ve keşiflerle şöhret bulmuş, hastaların muayyen bir rejime göre yaşamaları ve en sade ilaçları kullanmaları gerektiği fikrini savunmuştur.

Strabon ise şehrin tanınmış önemli kişilerini şu şekilde belirtmektedir.

"Tanınmış Knidoslular şunlardır: Önce Platon'un dostlarından olan matematikçi Endoksos, sonra bir tarihçi ve peripatiklerden olan Agatarkhidos ve benim zamanımda, onun çok büyük etkisi altına almış olan tanrılaştırılmış Cesar'ın dostu Theopompos ve onun oğlu Artemidos Artakserkses'e hekim olarak hizmet etmiş, Assyrika ve Persika adlı eserleri yazmış olan Ktesias'da oradandır."⁴³

⁴² Akurgal, E.1989, Anadolu uygarlıkları " Knidos (Datça)" s:482-484, İst. Net turistik yayınları

⁴³ Strabon, Kitap XII- XIII

Ancak daha sonra tüm antik şehirlerde olduğu gibi Knidos'ta bir durgunluk dönemine girmiştir. Özellikle M.Ö. 546 yılında Persler'in Anadolu'yu zaptetmeleri ve bunun üzerine Lydia, Karya ve dorların perslere karşı birleşmeleriyle bunun sonucunda gelişen olaylar Knidos'un sönükleşmesini hızlandıran nedenleri oluşturmaktadır.

Pers istilasından korunmak isteyen dorlar, Datça yarımadasının en dar yeri olan aynı zamanda yarımadayı ana karaya bağlayan kıştağı oluşturan Balıkaşiran mevkinde karayı yarıp geniş bir kanal açarak Gökova ve Hisarönü körfezlerini birleştirip yarımadayı bir ada haline getirmek istemişler ve böylece perslerin Knidos'a gelişini önlemeyi düşünmüşlerdir. Ancak başarısızlıkla sonuçlanan bu girişimin sonucunda dorlar çalışmalarını keserek pers ordusuyla dostluk çerçevesi içinde bir anlaşmaya varırlar ve idari bakımdan pers hakimiyetine girmeyi kabul ederler. Aslında bu durumdan pek memnun olmayan Knidoslular pers egemenliğinden kurtulmak için M.Ö. 480- 412 yıllarında Atina denetimindeki Attika- Delos deniz birliğine girmişlerdir. Ancak daha sonra bu birlikten ayrılan Knidoslular Sparta ile Atina arasında sürekli taraf değiştirmişlerdir. Bu durum Büyük İskender'in sahayı ele geçirmesine kadar devam eder.

M.Ö. 344 yılında İskender'in persleri yenmesiyle birlikte helenistik dönem de başlamış olur. Knidos'u zapteden İskender bu şehre tekrar bağımsızlığını vermiştir.⁴⁴ Bununla beraber şehirde tekrar büyük bir canlanma ve hızlanma görülmüştür. Özellikle ticaret hayatı daha da canlanmıştır. Şehir şarap ve zeytinyağı pazarlayarak ekonomik bakımdan güçlenmiştir. Bununla birlikte şehrin kültürel yönden de geliştiği bilinmektedir. Knidos aynı zamanda önemli bir seramik üretim merkezi olmuştur.

İskender'in ölümüyle birlikte Knidos romalıların eline geçmiştir. Ancak bu geçiş harpsiz gerçekleştiği için şehir tahrip edilmemiştir. Roma döneminde, konumu itibarıyla Anadolu ve Doğu Akdeniz'i kontrol altında tutan Knidos, önem kazanan şehirlerden biri olmuştur. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Knidos Doğu Roma yani Bizans toprakları içinde yer almıştır.

⁴⁴ Uykucu, E. Muğla tarihi.

En büyük amaçlarından biri İstanbul'u fethetmek olan müslüman araplar geliş gidiş sırasında Knidos'u uğrak yeri olarak kullanmışlar ve şehirde çok büyük tahribatlar yapmışlardır. Araplar'ın deniz yoluyla yaptıkları akınlarda pek çok merkezle birlikte Knidos'u da zaptederek yıprattıkları görülmektedir.

Yarımada'nın Akdeniz'den Ege ve hatta Karadeniz'e uzanan deniz ticareti bakımından önemli bir konuma sahip olması burada korsan hareketlerinin de yaşanmasına neden olmuştur. Gelişen tüm bu olaylar nedeniyle şehir günden güne harap bir hale getirilerek eski güç ve ihtişamından uzaklaşmıştır.

1040 yılında Selçuklu Devleti'nin kurulmasıyla birlikte Anadolu'ya akınlar başlamıştır. 1071 Malazgirt zaferinden sonra ise, Marmara ve Ege denizi kıyılarına kadar Reşadiye yarımadasının da içinde yer aldığı tüm Batı Anadolu'da Türk egemenliği hissedilmeye başlanmıştır. Batı Anadolu, Birinci Haçlı seferinde tekrar Bizanslılar'ın eline geçmiştir. Böylece Batı Anadolu'da yaklaşık 200 yıl süren Bizans- Türk mücadelesi yaşanmıştır. Asıl Karya yani Muğla ili (XIV. yüzyılın ortalarında İbn Bibi tarafından yazılan Selçuk- nâme'deki Menteşe ili ve Osmanlı kaynaklarındaki Menteşe sancağı) 1261'den sonra sahilden itibaren Türkler tarafından alınmıştır.⁴⁵ 1282 yılında Menteşe bey bölgeyi Bizanslılar'dan tamamıyla temizlemiştir ve Anadolu beylikleri döneminde Reşadiye yarımadası Menteşe Oğulları beyliği sınırları içinde kalmıştır.

Sürekli yapılan akınlar ve korsan faaliyetleri nedeniyle harap edilen şehir zamanla antik çağda çok önemli liman şehri özelliğini de yitirmiştir. Halk özellikle düşman istilalarından korunmak için iç kısımlarda ki engebeli alanlarda küçük birimler halinde yaşamaya başlamıştır.

⁴⁵ Muğla il yıllığı, 1697

Anadolu'da beylikler döneminin sona ermesiyle birlikte saha 1413 yılında Çelebi Mehmet tarafından Osmanlı hakimiyetine alınmıştır. Menteşe, Osmanlı döneminde Anadolu eyaletine bağlı bir sancak olmuştur.

Merkezi Muğla olan Menteşe Sancağının altı kazası vardı. Muğla (merkez), Bodrum, Köyceğiz, Marmaris, Makri (Fethiye) ve Milas. O dönemde Datça ise Marmaris kazasına bağlı bir nahiye idi.

Yarımadanın Datça olan ismi Sultan Reşat devrinde Reşadiye olarak değiştirilmiştir.

Reşadiye yarımadası, bölgenin tümüyle beraber,, Birinci Dünya savaşından sonraki milli mücadele yıllarında, kısa bir süre İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir.

Kurtuluş savaşından sonra bölgede yaşayan Rumlar Yunanistan'a gönderilerek onların yerine mübadele yoluyla gelen Türkler yerleştirilmişlerdir. Cumhuriyetten sonra sancaklar yerine iller kurularak Menteşe adı kaldırıldı ve idari bölge merkezinin adıyla Muğla ili olarak kabul edildi. Cumhuriyet dönemiyle birlikte Reşadiye ismi Datça olarak tekrar değiştirilmiştir.

1928 yılında ilçe merkezi olan Datça dokuz köy ile birlikte (Emecik, Yazı, Yaka, Sındı, Mesudiye, Hızırşah, Kızlan, Karaköy ve Cumalı) Reşadiye yarımadasındaki yerleşim birimlerinden birini oluşturmaktadır.

Tarihsel gelişimi yukarıda açıklanan Reşadiye yarımadasının ilk yerleşim birimi olan Knidos şehri, ilk önce yarımada üzerinde yaşayan halkın geçiminin sağlanacağı bir mevki olan Burgaz düzlüğü yakınlarında kurulmuştur. Ancak, Ege, Akdeniz ve Karadeniz arasında geçiş alanı olan bir sahada yer alan şehir, daha sonra coğrafyanın sağladığı bu imkanlardan daha iyi faydalanabilmek için yer değiştirerek yarımadanın en uç kısmındaki Tekir burnuna taşınmıştır. İki limana sahip olan bu yeni yerleşme böylece antik çağda deniz ticaretinde söz sahibi olan güçlü bir şehir konumuna gelmiştir.

Ancak daha sonra önceki kısımlarda da belirtildiği gibi, gelişen tüm olaylar yani Knidos'un çeşitli istilalara maruz kalması ve ticaret yollarının zamanla değişerek başka güzergahlara kayması şehrin sönükleşerek tarih sayfasından silinmesine neden olmuştur. Antik çağda gelişmiş ticaret faaliyetlerine bağlı olarak o döneme göre yoğun denilebilecek bir nüfusa sahip yarımada daha sonra ticaretin azalmasıyla beraber bu özelliğini de kaybetmiştir.

Kanımca Reşadiye yarımadasında kurulan ilk yerleşme olan Knidos'tan son merkez olan Datça'ya kadar uzanan zaman diliminde yarımada'nın kalkınamamasının en önemli nedeni, ana karayla olan bağlantının son derece zor şartlar altında olmasıdır. Bu dezavantaj nedeniyle yoğun nüfus barındırmayan saha aynı zamanda Anadolu'nun nimetlerinden de yararlanamamıştır. Ayrıca, yarımada üzerinde güçlü bir akarsuyun bulunmaması ve halkın yiyecek ihtiyacını karşılayacak geniş ziraat sahalarının yer almaması da insanların buradan uzaklaşmasını sağlayan olgulardır. Değişen dünya dengeleri ve bununla beraber değişen ticaret yolları nedeniyle ekonomik krize giren şehir özellikle de Arapların yoğun tahribatlarına maruz kalınca doğal olarak yok olma sürecine girmiştir.

Ancak bugün yarımada üzerinde en büyük yerleşme olan Datça modern çağın olanakları kullanılarak giderek gelişen bir kent konumundadır. Bu aşamada özellikle ana karayla bağlantıyı sağlayan Marmaris- Datça yolunun yenilenerek daha rahat ulaşımın sağlanması son derece etkili olmuştur. Özellikle Bodrum- Datça arasında faaliyet gösteren arabalı vapur seferleri de yarımada'ya ulaşımı kolaylaştıran ve böylece sahanın gelişmesine katkıda bulunan hizmetlerdendir. Ayrıca son yıllarda gelişme gösteren turizm faaliyetleri de yarımada'nın gelişmesinde oldukça önemlidir. Yapılması planlanan marinanın da hizmete geçirilmesiyle bu saha daha da hareketlenecektir.

NÜFUS

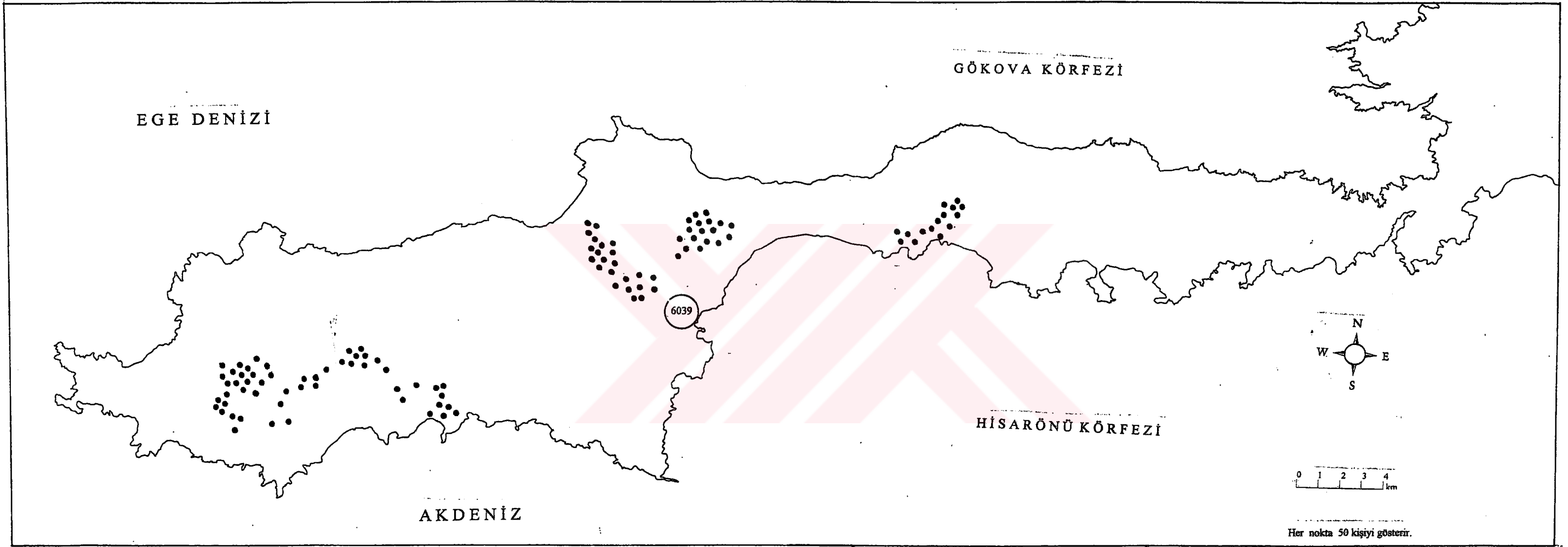
Daha önceki kısımlarda söz edildiği üzere, Reşadiye yarımadası oldukça engebeli bir görünüm arz etmektedir. Ayrıca sahada devamlı bir akarsu bulunmamaktadır. Dolayısıyla saha, yoğun nüfus barındırabilecek doğal şartlara sahip değildir. Ne orada yaşayan halkı besleyebilecek geniş ziraat sahalarına, ne de bol su kaynaklarına sahip bulunmadığından yarımada, tarihin ilk çağlarından itibaren seyrek nüfus barındıran bir kesim olarak kalmıştır. Genel olarak bakıldığında yurdumuzun güneybatı köşesi özellikle yaz aylarında kalabalık nüfusuyla her zaman dikkat çekmiştir. Ancak Reşadiye yarımadası yukarıda söz edilen sebeplerden dolayı bu bütünlük içinde adeta farklı bir kesimi oluşturmuştur. Bugün dahi, özellikle yaz mevsiminde Marmaris ve Bodrum gibi turistik merkezler son derece yoğun bir nüfus barındırırken yine bir turizm merkezi olarak nitelendirebileceğimiz Datça'da ise nispeten çok az bir nüfusun var olduğu görülür.

Tarihi çağlarda özellikle Ege ve Akdeniz'i kontrol edebilen bir mevkide bulunması itibarıyla önemli bir ticaret şehri olan Knidos, bugün kalıntıları hâlâ var olan yaklaşık 5000 kişilik bir amfi tiyatroya sahiptir. Antik şehirlerde yer alan amfi tiyatrolar bize o şehirde yaşayan yaklaşık nüfusu gösteren oldukça önemli eserlerdir. Bu fikirden yola çıkarak Knidos'un nüfusunun da buna yakın bir rakam olabileceği ihtimali göz önünde tutulmalıdır. Buna dayanarak o dönemde şehirde yaklaşık 5000 kişinin yaşadığını söyleyebiliriz. Ancak daha sonra tarihçe bölümünde söz edildiği gibi, şehrin zamanla çeşitli istilalara maruz kalması ve giderek sönükleşmesi buradaki nüfusun da azalmasına neden olmuştur.

Daha sonra Türkler'in bölgeyi ele geçirmesiyle sahada nispeten bir hareketlenme görülmüştür. 1928 yılında ise Datça'nın ilçe merkezi olması ve burada kamu kurumlarının teşekkülüyle bölgede nüfuslanma nispeten artmıştır. Ancak, yine de, buradaki nüfuslanma yakın çevreye oranla oldukça düşüktür.

Ö. SERTKAYA

REŞADİYE YARIMADASI NÜFÜS HARİTASI

HARİTA-7

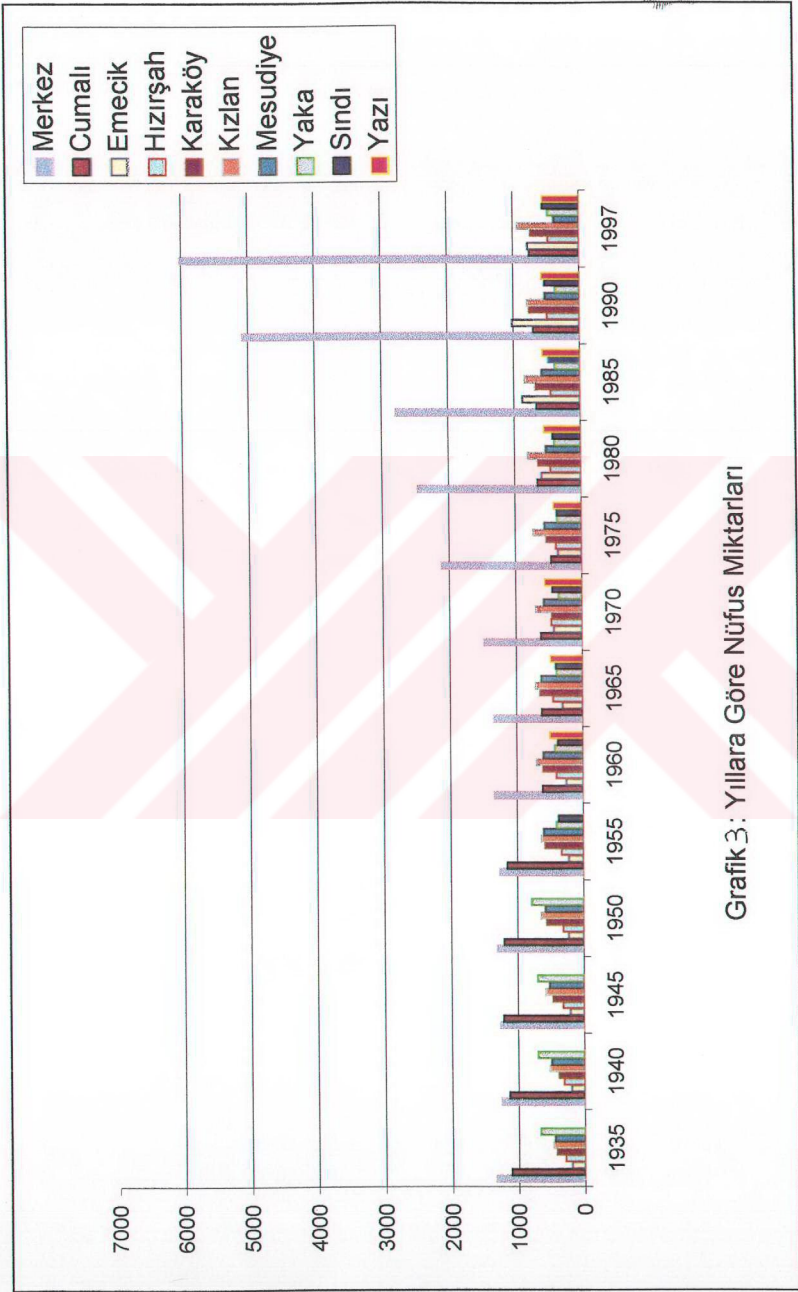
Bunun en önemli sebeplerinden biri de doğal imkansızlıkların yanında yarımada'nın ana karayla, yani Anadolu'yla bağlantısının son derece güç olmasıdır. Hem ziraata elverişli geniş düzlüklerin bulunmaması, hem su kaynaklarının oldukça kısıtlı olması, hem de yol problemine bağlı olarak bu saha seyrek nüfusa sahip bir görünüm arz etmektedir. Araştırma sahamızda olduğu gibi, bir bölge, özellikle seyrek nüfusuyla çevresindeki diğer bölgelerden ayrılıyorsa, bunun nedeni öncelikle o kesimin doğal özelliklerinde aranmalıdır. Doğal imkanlar o sahada yaşayan insanların hayatlarını devam ettirebilecek şartlara sahip değilse, yani elverişli koşullar sağlanamıyorsa, yoğun nüfus barındırmazlar. Ve nüfus geçim şartlarının daha kolay sağlanabileceği alanları tercih eder. Bu, en başta, doğal şartların empoze ettiği bir durumdur. Bu kıstas geçmişten günümüze kadar geçerliliğini kısmen de olsa korumaktadır. Örneğin Büyük Menderes bölgesi yoğun nüfuslu olmasıyla geçmişten günümüze dikkat çekmiştir. Devamlı güçlü bir akarsuyun varlığı, ziraat yapılabilecek fevkalade müsait geniş bir alan ve ılıman iklimiyle bu saha geçmişten günümüze insanların ilgisini çekmiştir. Aynı şekilde Küçük Menderes havzası ve Gediz havzasını da örnek gösterebiliriz. Buna karşılık Reşadiye yarımadasının sunduğu coğrafi şartlar sahanın neden az nüfuslu olduğunu açıklamaktadır.

Özellikle su problemi yarımada genelinde en önemli sorundur. Saha üzerinde yer alan yerleşim birimleri özellikle su kaynaklarının nispeten bulunabildiği kısımlarda toplanmışlardır. Buna göre nüfusun yoğun olduğu kısımların su kaynaklarına paralel bir durum arz ettiği göze çarpar. Bunun yanında Emecik, Kızlan, Palamutbükü ve Cumalı yanında nispeten düz ve tarım yapmaya müsait kesimler de nüfusun yoğunlaştığı alanlardır.

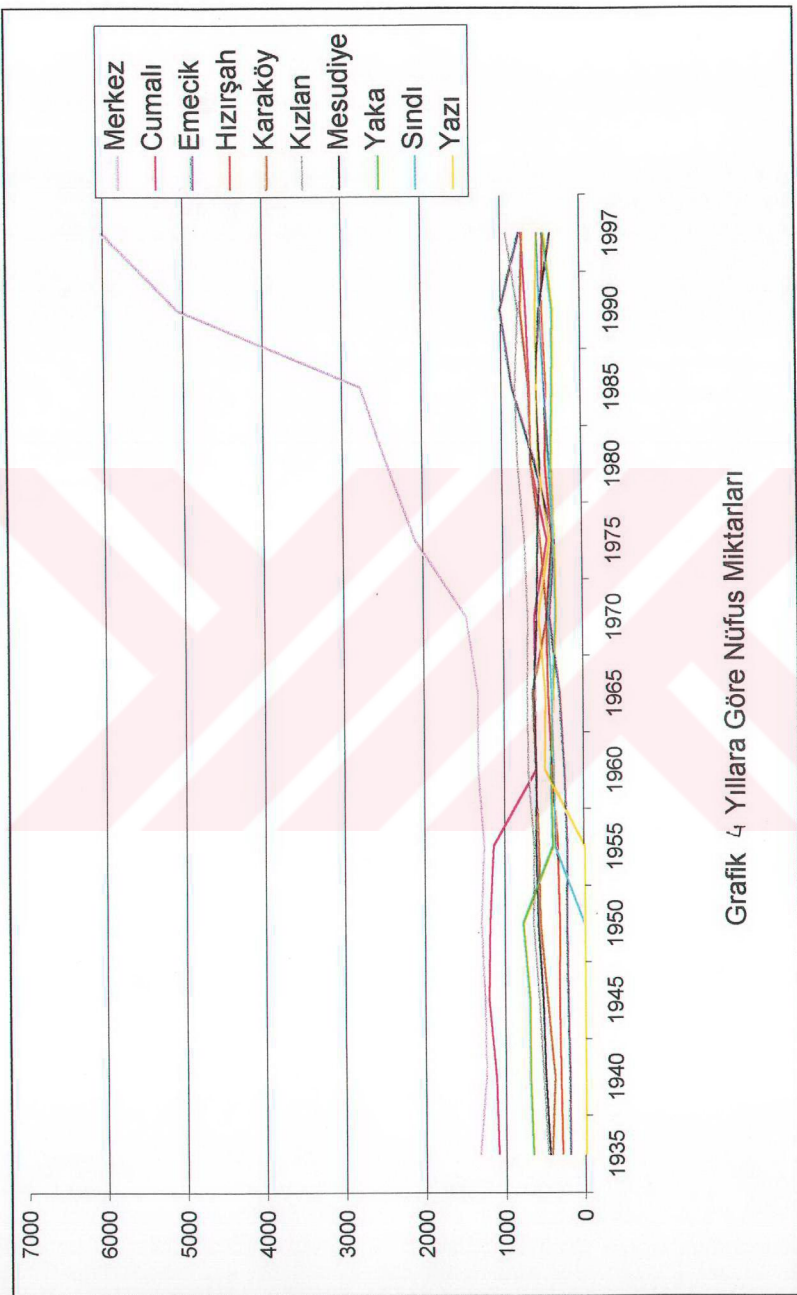
D.İ.E.'den alınan 1935-1990 yıllarına ait nüfus değerleri ve Datça nüfus müdürlüğünden alınan 1997 nüfus sayımı sonuçları incelendiğinde yarımada'nın nüfusunda her yıl artış olduğu görülür. 1940-1945 yıllarında görülen düşüş ise II. dünya savaşının olumsuz etkileri sonucudur. Tüm Avrupa'da olduğu gibi inceleme sahasında da bu yıllarda özellikle erkek nüfusunda görülen azalma savaşın doğal sonucudur.

Tablo 8- Reşadiye yarımadası 1935-1997 yılları arasındaki nüfus miktarları.

	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997
Merkez	1333	1250	1264	1307	1267	1339	1341	1481	2118	2465	2788	5095	6039
Cumalı	1101	1127	1215	1200	1151	606	613	620	455	654	659	694	749
Emecik	192	193	209	223	217	249	302	425	355	595	874	1015	773
Hızırşah	299	315	323	319	338	405	454	469	395	467	453	497	479
Karaköy	425	389	473	560	579	608	647	458	538	645	671	764	737
Kızlan	472	521	573	641	632	700	709	697	726	802	832	789	932
Mesudiye	450	496	525	582	603	598	627	581	564	530	580	522	380
Yaka	663	696	694	779	401	421	387	349	364	394	373	364	471
Sındı	-	-	-	-	366	376	403	444	370	418	470	520	547
Yazı	-	-	-	-	-	503	492	570	427	562	576	583	560
Toplam	5127	4987	4756	5611	5554	5805	5975	6094	6312	7532	8276	10837	11667

Gratik 3: Yıllara Göre Nüfus Miktarları

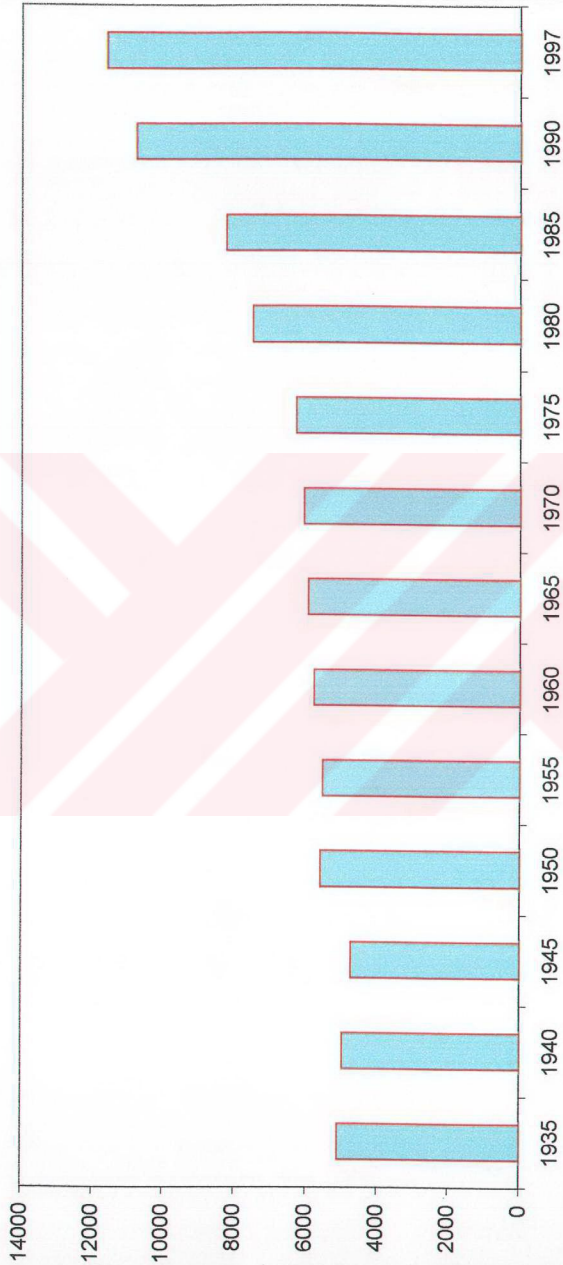
Grafik 4 Yıllara Göre Nüfus Miktarları

Tablo 9- Toplam nüfusta sayım yılları arasındaki nüfus artış oranları.

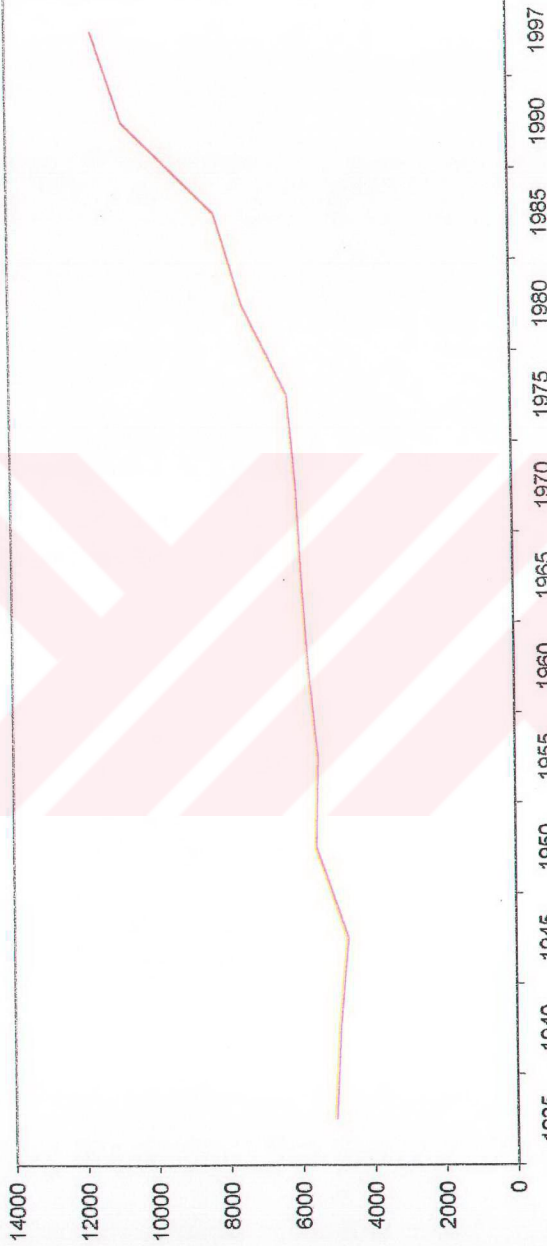
1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997
-	%-0.37	%-0.45	%18	%-1	%4.5	%3	%2	%3.5	%19	%9.9	%31	%7.7

Tablo 10-1935 sayımına göre nüfus artış oranları.

1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997
-	%-0.37	%-0.73	%9.5	%8.4	%13.3	%16.6	%18.9	%23.2	%47	%61.5	%111.5	%228

Grafik 5 Sayım Yıllarına Göre Resadiye Yarımadası Toplam Nüfus Miktarları

Grafik 6 Sayım Yıllarına Göre Reşadiye Yarımadası Toplam Nüfus Miktarları

Ancak bu dönemden sonra nüfus tekrar artmaya başlamıştır. 1935 yılı ile 1997 yılı nüfus miktarları karşılaştırıldığında geçen 62 yıllık süreçte nüfusta 1935'e göre % 228'lik bir artış olduğu görülür. 1935 yılından günümüze kadar olan sayım yıllarına ait ortalama beşer yıllık nüfus artış oranı ise yaklaşık %8'dir. Tablo 10 incelendiğinde 1935 yılına göre nüfus artış oranları daha net bir şekilde görülmektedir.

Yarımadanın yüz ölçümü 459.000 km²'dir. Tablo 8'de belirtildiği gibi 1997 sayım sonuçlarına göre, yarımadada toplam 11.667 kişi yaşamaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda yarımada da km²'ye yaklaşık 39 kişinin düştüğü görülür. Bu oranı Türkiye geneliyle karşılaştırdığımızda (km²'ye 81 kişi, 1995 DİE) yarımadanın nüfus yoğunluğunun son derece az olduğu dikkat çekicidir.

Bugün Reşadiye yarımadasında yaşayan halkın geçim kaynakları oldukça kısıtlıdır. Arıcılık, zeytin ve badem yetiştiriciliği yanında son yıllarda gelişme gösteren turizm halkın başlıca geçim kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu kısıtlı yaşam koşulları nedeniyle insanlar, özellikle de gençler ya yüksek öğrenim için, ya da daha iyi imkanlarda ve değişik meslek gruplarında çalışmak için, yarımadayı terk ederek Muğla, Aydın, Antalya ve İzmir gibi şehirlere yerleşmektedirler. Özellikle sahada gençlere yeni iş olanakları sağlayacak çalışma alanlarının bulunmaması göç verme olayının temel nedenlerinden biridir. Sahanın Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmesi, bölge insanını direkt olarak etkilemiştir. İnsanlar sahip oldukları arsa ve mülklerini diledikleri şekilde kullanamamanın sıkıntısını çekmektedirler. Göçün sosyal nedenlerinden biri olarak bunu da belirtebiliriz. Daha çok genç nüfusta görülen bu duruma karşın bu yöre aynı zamanda mevsimlik göç alan bir saha konumundadır. Özellikle yazlık olarak nitelendirebileceğimiz ikinci evlerin yoğun olarak yer aldığı saha, yazın Marmaris ve Bodrum kadar olmasa bile nispeten kalabalık bir nüfus barındırmaktadır. Yerli ve yabancı turistlerin mayıs ayından itibaren yarımadaya gelmeleriyle birlikte sahada büyük bir canlanma görülür. Yine Datça nüfus müdürlüğünden alınan bilgilere göre yarımada nüfusunda yazın % 500'den fazla bir artış kaydedilmektedir.

Yaz nüfusu ortalama 50.000-70.000 arasında değişmektedir. Bu aşırı yüklenmenin sonucunda ise, su problemi ve alt yapı yetersizlikleri çok önemli sorunlar doğurmaktadır. Turistlik tesislerde ve konutlarda büyük oranda su sıkıntısı yaşanmaktadır. Günün belirle saatlerinde akan sular bölge için kesinlikle yeterli değildir. Aynı zamanda kanalizasyon şebekesinde görülen aksamalar ve borulardan çeşitli atıkların zaman zaman sızması son derece sağlıklı bir ortam doğurmaktadır. Nisan- mayıs aylarında turizm sezonunun açılmasıyla pek çok eğlence yerleri ve turistlerin çeşitli ihtiyaçlarına cevap verebilecek olan müesseseler hizmete hazır hale gelmektedir. Ancak ekim-kasım aylarındaysa bu hareketli dönemin kapanmasıyla yarımada adeta terkedilmiş bir görünüme kavuşturur.

Genel olarak bakıldığında nüfusun %60'ı tarımla uğraşmakta olup, %16'sı memur ve %24'ü serbest meslek gruplarında çalışmaktadır.

Tablo 8 incelendiğinde en fazla nüfusa sahip olan köyün Kızlan köyü olduğu görülür. Kızlan köyünün fazla nüfus barındırmasında, Kızlan ovası gibi tarım yapılabilecek alanların varlığının etkisi büyüktür. Yaklaşık 250 hanenin yer aldığı bu köyde toplam çiftçi aile sayısı ise 200 civarındadır. Yani bu köyde halkın %70'den fazlası tarımla uğraşmaktadır. Anı şekilde Emecik ve Cumalı köylerinde de diğer köylere oranla daha fazla nüfusun bulunması benzer sebeplere dayanır.

Üç mahalleden oluşan şehirde ise, nüfusun büyük bir kısmı İskele mahallesinde toplanmıştır. Özellikle hükümet binası, belediye, bankalar ve diğer tüm kamu kurum ve kuruluşları bu kesimde yer almaktadır. Dolayısıyla nüfusta bu kesimde kümelenmiştir. Diğer iki mahalleyi oluşturan Eski Datça mahallesi (Dadya mahallesi) ve Reşadiye mahallelerinde de bademcilik, zeytincilik ve arıcılıkla geçimlerini sağlayan bir nüfus yer almaktadır.

İlçe merkezinde iki, köylerde de dokuz olmak üzere toplam on bir ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bunun yanında Cumalı köyünde bir, merkezde de iki lisede eğitim ve öğretim sürdürülmektedir.

İlçede okuma yazma oranı % 99 olup, okur yazar olmayan %1'i ise yaşlı ve özürlü kişiler oluşturmaktadır. Buna göre Reşadiye yarımadası' ında halkın Türkiye geneline (%80.46 1995 DİE)göre yüksek bir okur yazarlık oranına sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Görüldüğü üzere çalışma sahamız sahip olduğu fiziki ve beşeri şartlar itibariyle yer aldığı sahada farklı bir görünüm arz etmektedir. Yukarıda söz edildiği gibi doğal şartların tüm olumsuzluklarına rağmen mevcut nüfusta özellikle son yıllarda gözlenen artışın yine son yıllarda gelişme gösteren turizm faaliyetleri ve bu faaliyetlerin doğurduğu yan iş kolları ile paralellik gösterdiği izlenmektedir. Gelişen yeni hizmet sektörleriyle birlikte sahada nüfus tutunmakta ve giderek artmaktadır. Yarımada devlet desteğiyle yeni iş imkanlarının oluşturulması özellikle genç nüfusun sahadan ayrılmasını önleyecek önemli faktörlerden biri olacaktır.

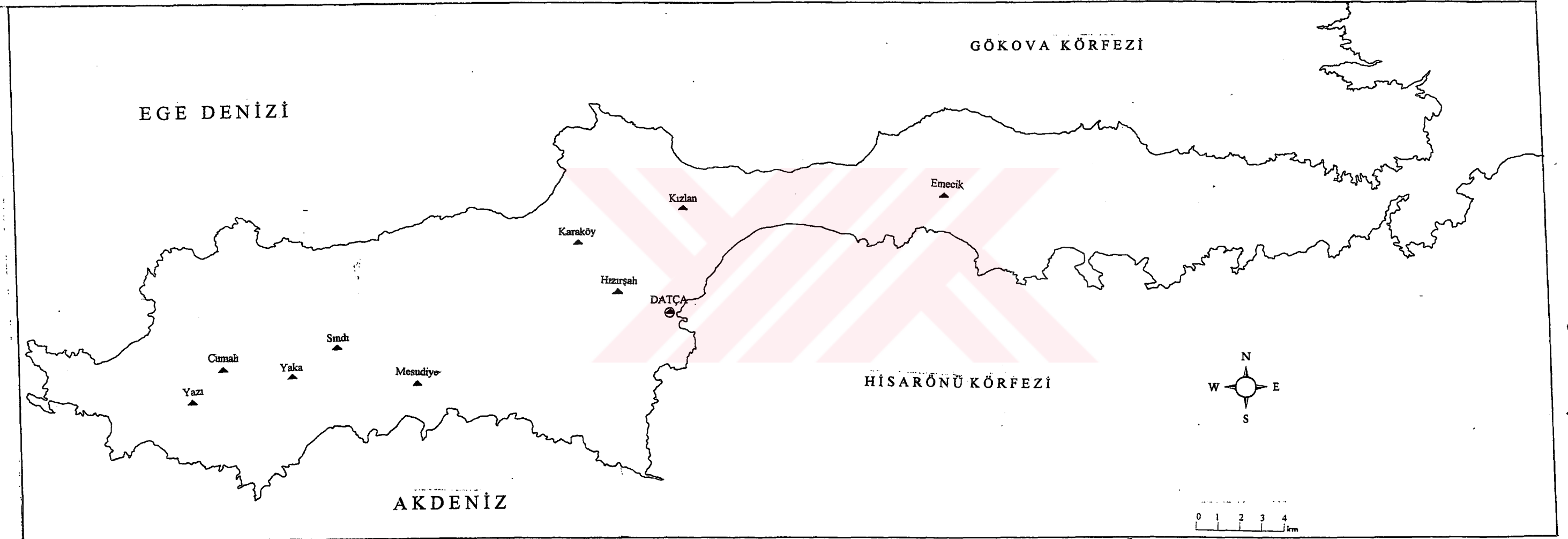
YERLEŞME

Yeryüzünde ilk insanın varoluşuyla birlikte beslenmeden sonra en önemli ikinci gereksinim, barınma ihtiyacı olmuştur. Tarihi çağlarda insanlar bu ihtiyaçlarını karşılamak için korunaklı olmaları nedeniyle doğal barınma yerleri olarak seçilen mağara ve ağaç kovuklarını kullanmışlardır. Buralarda topladıkları yiyecekleri biriktirmişler ve vahşi hayvanlara karşı korunmuşlardır. Zamanla insanlık tarihinde yaşanan gelişmeler sonucunda hem bu barınma yerleri hem de bunların kullanım amaçları değişmiştir. İnsanlar doğal halde bulunan nispeten korunaklı yerleri kullanma yerine, yaşayacakları meskenleri kendileri inşa etme yolunu seçmişlerdir. Ve bu meskenleri inşa ederken de coğrafi şartların onlara sağladığı imkanlardan yararlanmışlardır. Özellikle kışın şiddetli rüzgarlara karşı korunaklı, su kaynaklarının nispeten bol bulunduğu ve rölyefin fazla engebeli olmadığı kısımları tercih etmişlerdir. Bu durum, günümüz yerleşme şekillerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Bugün Reşadiye Yarımadası'nda ki yerleşim birimlerini incelediğimizde ana hatlarıyla bu koşullara uygunluk gösterdiği dikkat çekicidir. Dokuz kır yerleşmesi (köy) ve bir şehrin yer aldığı araştırma sahasında köylerin özellikle su kaynaklarının bulunduğu kısımlarda toplandığını görmekteyiz. Daha önceki bölümlerde de söz edildiği gibi su, yarımada da oldukça kısıtlıdır. Dolayısıyla suyun bulunduğu kesimler insanlar için bir çekicilik yaratmaktadır. Reşadiye Yarımadası'nda köylerin belirli alanlarda gruplaşmasında su kaynaklarının çok büyük öneminin olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle sıcak ve kurak geçen yaz mevsiminde suyun önemi daha da artmaktadır.

Ö.SERTKAYA

REŞADIYE YARIMADASI YERLEŞME HARİTASI

HARİTA-8

Sınırlı miktarda olan su kaynaklarının ortaklaşa kullanılması, insanları bu odaklarda birleştirmiştir. Özellikle yarımada'nın batı kesiminde kalkerlerin ağırlık kazandığı kısımlarda kuyu açmak hiçte kolay değildir. Çünkü geçirimli olan kalker tabakada yer altı suları çok derinlere kadar sızarlar.

Mevcut suyu çıkartmak için çok hassas bir çalışma yapılmalıdır. Aşırı pompajların, bu sahada, tuzlu su girişinin meydana gelmesine neden olacağı ve bunun sonucunda da yer altı suyunun kullanılamaz hale geleceği de dikkatle üzerinde durulması gereken konulardır. Bu sebepten dolayı kalkerin ağırlık kazandığı kesimlerde, insanlar, yeni kuyu açmak yerine var olan kuyuları kullanma yolunu seçmişlerdir. Ve bu kuyuların çevresinde toplanarak yerleşim alanlarını oluşturmuşlardır. Ancak sadece suyun bulunması, orada köyün kurulması için tek başına yeterli sebep değildir. Örneğin; Emecik, Mesudiye, Kızlan, Karaköy ve Cumalı köylerinde olduğu gibi bu kesimlerde yer alan nispeten düz sahalarda köylerin buralarda kurulması için cazip şartları oluşturmaktadırlar.

Kabaca dar uzun bir görünüm arz eden inceleme sahasında köyler batı kısımda yoğunluk göstermektedir. Yazıköy, Cumalı, Yaka, Sındı ve Mesudiye köyleri bu grubu oluştururlar. Merkeze en yakın köyler ise Hızırşah, Karaköy ve Kızlan köyüdür. Bunlar merkeze yaklaşık 10 km uzakta kurulmuş köylerdir. Emecik köyü ise yarımada'nın en doğuda kalmış tek köyüdür.

Reşadiye Yarımadası'nda özellikle batı kesimdeki köylere bağlı mahalleler dikkat çekicidir. Köylerin zamanla büyüyüp gelişmesiyle birlikte bu küçük mahalleler ortaya çıkmıştır. Daha önceki kısımlarda söz edilen engebeli topografya şartlarının ve su kaynaklarının etkisiyle, ilçe merkezi (Datça) gibi, köylerin de birbirinden ayrı, uzak mahallelerden meydana geldiği görülmektedir.

Yazıköy, Cumalı köyü, Mesudiye köyü ve Sındı köy arasında yer alan Belen mahallesi, Avlana mahallesi, Çekmeköy mahallesi, Mezit mahallesi, Tolaz mahallesi, Bahçearası mahallesi, Döşeme mahallesi, Palamutbükü mahallesi ve Damarası mahalleleri birkaç haneden oluşan küçük yerleşim alanlarıdır.

Köylerin büyüklükleri ve genel görünimleri, kurulmuş oldukları sahanın yüzey şekillerinden etkilenirler. Genel olarak bakıldığında bu sahada yer alan köylerde, örneğin Trakya'daki köylerde olduğu gibi halkın toplanabileceği kahve, çeşmenin yer aldığı geniş bir meydan bulunmamaktadır. Çünkü iki bölge arasında yüzey şekilleri bakımından çok büyük farklılıklar vardır. Trakya'daki köyler genellikle düz ve geniş alanlarda kurulmuşlardır. Dolayısıyla rahat bir şekilde yayılma imkanına sahiptirler. Oysa Reşadiye Yarımadası'nda ki köyler son derece engebeli ve parçalı rölyef nedeniyle rahat bir şekilde yayılamamışlardır. Yani genellikle bir yamaçta kurulan köyler, önlerinde var olan oldukça kısıtlı ve kısıtlı olduğu içinde son derece kıymetli olan nispeten düz sahaları tarım alanları olarak kullanılmaktadırlar. Daha çok sebze ve meyve yetiştirilen bu alanlar ziraat faaliyetleri için tahsis edilmiş, gerideki engebeli alanlar ise meskenler için ayrılmıştır. Rölyefin diğerlerine oranla biraz daha düz olduğu tek köy ise Mesudiye köyüdür. Özellikle Palamutbükü mahallesi kıyıda yer alan ve oldukça uygun şartlara sahip yerleşim alanıdır. Burası aynı zamanda turizm faaliyetlerinin de yoğun olarak yer aldığı bir kesimdir. Bu sebepten dolayı özellikle pansiyonculuk son derece gelişmiştir. Aynı amaca yönelik olarak çeşitli restoranlar ve eğlence mekanları da burada yer almaktadır.

Köyler genellikle engebeli alanlarda kuruldukları için buralardaki sokaklar da oldukça dik yokuşlardan oluşmuştur. Hatta bazı yerlerde merdivenler de kullanılmıştır.

Meskenler genellikle tabii unsurlar kullanılarak inşa edilmiştir. Köylerdeki meskenler genellikle taş ve kerpiçten yapılmıştır. Tüm Ege ve Akdeniz kıyılarında olduğu gibi düz damlı ve çoğu tek katlıdır. Son zamanlarda yapılanların bir kısmı ise iki katlıdır. Ekonomik durumun düzelmesi ve ulaşımın artık daha kolay sağlanmasıyla birlikte tuğla ve kiremitte kullanılmaya başlanılmıştır. Meskenlerin hemen yanında

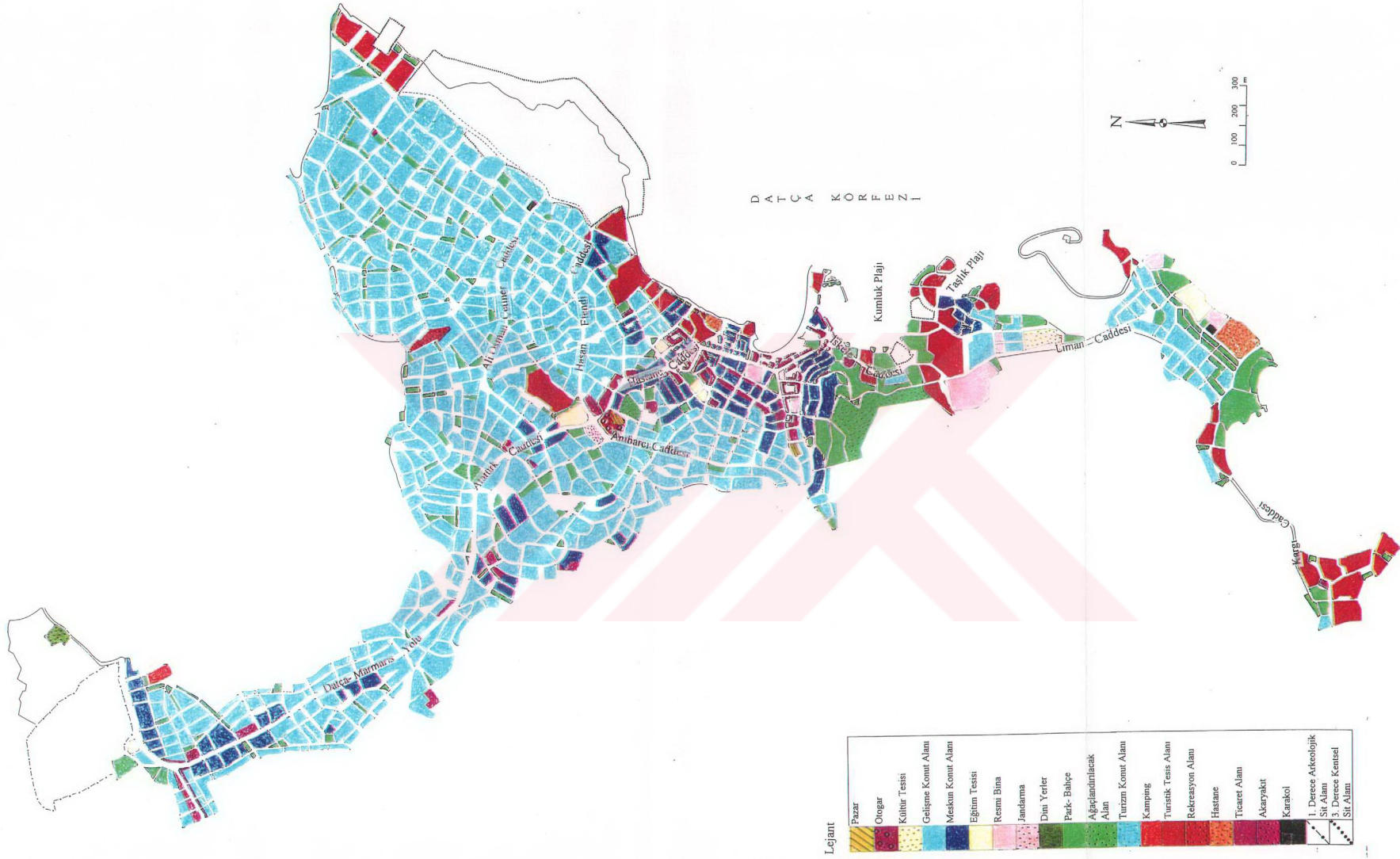
küçük kümesler ve birkaç büyük baş hayvan için de ahır bulunmaktadır. Ayrıca köylerin en büyük geçim kaynaklarından olan zeytin ve bademin depolandığı birer küçük ambar da yer almaktadır. İki katlı meskenlerin çoğunda ise, giriş katında kilim dokuma tezgahları için ayrılmış bir kısım da bulunur.

Reşadiye Yarımadası'ndaki en önemli yerleşme ise Datça şehridir. Reşadiye, Eski Datça (Dadya)ve İskele olmak üzere toplam üç mahalleden oluşan bu şehirde merkezi, İskele mahallesi oluşturmaktadır. Şehrin ilk merkezi Reşadiye mahallesinde kurulmuş ancak 1947 senesinden sonra İskele mahallesine taşınmıştır. Bu taşınmada en önemli faktör hızla gelişen turizm faaliyetleridir. İsminden de anlaşılacağı gibi deniz kıyısında yer alan bu mahallenin merkez olarak seçilmesiyle turistik ihtiyaçlara daha rahat cevap verebilme imkanı doğmuştur. Şehirde turizm faaliyetleri en önemli ekonomik faaliyet olmuştur. Bu sayede şehir daha düzenli ve hızlı bir şekilde gelişebilme imkanına kavuşmuştur.

Reşadiye mahallesi merkezden yaklaşık 6 km uzaklıkta ve yaklaşık 200 haneden oluşmuştur. Adeta bir köy havasında olan bu mahallede meskenler diğer köylerde olduğu gibi genellikle tek katlı, düz damlı ve taş ile kerpiç kullanılarak inşa edilmiştir.

Sokaklar oldukça dar evler adeta birbiriyle bitişiktir. Özellikle Rumlardan kalma bazı büyük taş binalar ve kiliseler bugün hala varlığını korumaktadır. Bu mahallede halkın bir kısmı zeytin ve badem ziraatıyla ilgilenirken büyük bir çoğunluğu da İskele mahallesinde toplanmış olan kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmaktadırlar.

Eski Datça (Dadya) mahallesi ise merkezden 4 km uzaklıkta ve yaklaşık 80 haneden oluşmuş bir mahalledir. Reşadiye mahallesi gibi bu mahalle de küçük bir köye benzer. Genellikle İskele mahallesinde yaşayan kişilerin ikinci evlerinin yer

aldığı Eski Datça (Dadya) mahallesi, Reşadiye mahallesinde olduğu gibi tek katlı ve düz damlı taş meskenlere ve çok dar sokaklara sahiptir.

Önceden Reşadiye mahallesi ve Eski Datça mahallelerinde yaşayan halk daha sonra merkezin İskele mahallesine taşınmasıyla birlikte buralardan ayrılarak merkezi kesime yerleşmişlerdir. Bu nedenle boşalan Reşadiye ve Eski Datça mahallelerinde bugün daha çok yaşlı nüfus ve tarımla uğraşan kesim yaşamaktadır.

İskele mahallesi ise bugün şehir nüfusunun % 78'nin yaşadığı gittikçe gelişmekte olan turistik bir merkezdir. Bu merkez, planda da görüldüğü üzere kuzey güney istikametinde uzanan geniş bir cadde ve bu caddeyle kesişen daha küçük sokaklardan oluşmuştur. Bu görünümüyle ızgara plan şekline uygunluk göstermektedir. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan caddenin özellikle güney kısmı şehrin en önemli kesimidir. Ana eksenini oluşturan bu cadde de tüm resmi binalar, bankalar ve çeşitli ihtiyaçlara cevap veren ticarethaneler bir hat boyunca sıralanmıştır. Sahile kadar uzanan bu cadde adeta şehrin omurgasıdır. Resmi binalar ve ticarethanelerin hemen gerisinde ise meskenler yer almaktadır. Bilindiği gibi şehirde özellikle son yıllarda gelişen turizmle beraber pansiyonculuk faaliyeti de büyük bir ilerleme göstermektedir.

Genel olarak bakıldığında, bazı tek katlı evlerin birkaç odasının, iki katlı evlerin ise bir katlarının tamamıyla pansiyonculuk faaliyetleri için ayrıldığı görülmektedir. Evlerin belirli bir kısmının pansiyon olarak kullanılmasıyla adeta meskenler ve ticarethaneler planda da belirtildiği gibi iç içe geçmiştir. Ulaşım imkanlarının iyileştirilmesiyle yeni yeni gelişmeye başlayan bu şehirde turizm ve turizmle bağlantılı iş (pansiyonculuk, hediyelik eşya, eğlence mekanları v.b.) kolları gelişmektedir. Genellikle iki üç katlı olan binaların büyük bir kısmı turizm faaliyetlerine tahsis edilerek pansiyon olarak kullanılmaktadır. Ege ve Akdeniz kıyısında yer alan diğer pek çok turistik merkezde olduğu gibi burada da insanlar evlerinin belirli bir bölümünü kiralarak geçimlerini sürdürmektedirler. Datça'da son

yıllarda yapılan meskenler modern imkanlar kullanılarak inşa edilmiştir. Şehirde tamamıyla betonarme binalar yer almaktadır.

Datça şehri, yarımada da yer alan tüm köylerle karşılıklı bir münasebet içindedir. Şehirden köylere, köylerden de şehre sunulan hizmetler karşılıklı bir etkileşim halindedir. Özellikle şehrin gıda gereksinimi büyük ölçüde köylerden karşılanmaktadır. Buna karşılık şehir, bu köylerin idari olarak bağlı bulundukları merkez konumundadır.

Tüm köylerde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği ilköğretim okullarının varlığı bilinmektedir. Ancak üniversiteye geçiş için gerekli olan lise öğrenimi şehirde sağlanmaktadır. Yani öğrenciler lise eğitimi için Datça'ya gelmektedirler. Bu bakımdan şehir aynı zamanda sahip olduğu mevki itibariyle bulunduğu saha içinde kültürel bir fonksiyona da sahiptir. Bununla birlikte şehirde var olan tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla özellikle turizm sektörüne hizmet eden iş yerleri de köylerde yaşayan halk için yeni iş olanakları oluşturmaktadır.

Datça şehri aynı zamanda çevredeki kırsal alanlarda yetiştirilen sebze, meyve, zeytin, badem ve bal gibi ürünlerle mahalli el sanatları ürünlerinin (çeşitli el işleri, bürümcük ve kilim gibi) pazarlandığı bir merkez konumundadır. Özellikle şehirde haftada bir gün kurulan (cumartesi günü) pazarda, köylüler, ellerindeki fazla ürünleri yerli halka ve turistlere satarak kazanç elde etmektedirler. Köylerle şehir arasındaki ulaşım imkanları da oldukça iyi durumdadır. Tüm köylere hergün belirli saatlerde düzenli seferler yapılır. Ayrıca şehir, köylerden çevredeki diğer merkezlere gitmek isteyenler içinde toplu ulaşım imkanlarının sağlandığı bir fonksiyona da sahiptir. Yarımada genelinde belediye ve sağlık hizmetleriyle asayişin korunmasıyla ilgili hizmetler yine şehirden çevreye sunulur.

Tüm bunlar göz önünde bulundurularak Datça şehriyle köyler arasında oldukça sıkı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Yarımada'nın sahip olduğu şartlar nedeniyle de bu durumun aksi düşünülemez. Çünkü dar bir kıstakla anakaraya bağlı olan

Reşadiye yarımadasından en yakın merkez olan Marmaris'e dahi ulaşmak oldukça güç şartlar altında sağlanmaktadır. Bu nedenle yarımada adeta kendi iç dünyasını kurmuş, ve kendi iç dünyası içinde gerek ekonomik ve gerekse sosyal ihtiyaçlarını karşılama yoluna gitmiştir. Şehrin sahip olduğu fonksiyonlar da bu durumun bir göstergesidir. Ancak günümüzün modern ulaşım araçları ve iletişim ağı sayesinde hızlı gelişmelerin yaşandığı bölgede artan turizm faaliyetleriyle beraber süratli bir dışa dönüm yaşanmaya başlanmıştır. Bu durum ise yarımadanın beşeri ve iktisadi hayatında büyük yeniliklerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İKTİSADİ ÖZELLİKLER

ZİRAAT FAALİYETLERİ

Ziraat faaliyetleri iktisadi hayatın en önemli unsurlarındandır. Bir sahada gerçekleştirilen ziraat faaliyetleri o bölgenin tüm beşeri unsurlarını temelden etkilemektedir. Ziraat faaliyetlerinin yoğun olarak yaşandığı alanlar genellikle kalabalık nüfus barındıran ve bununla beraber ekonomik bakımdan gelişmiş kesimleri oluşturur. Uygulanan ziraat sistemleri ne kadar modern ise ve alınan ürün miktarı ne kadar fazla ise yani gelişmiş bir tarım kapasitesi varsa o bölge tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de insanları adeta bir mıknatıs gibi kendine çekmiştir. İnsanların avcılık ve toplayıcılık dönemlerinden sonra yerleşik düzene geçerek ziraat hayatına başlamalarından günümüze kadar primer sektör olarak ziraat faaliyetleri ayrıcalığını ve önemini her zaman muhafaza etmiştir. Dünyada insan varoldukça ziraat faaliyetleri primer sektör olarak kalacaktır. Yeryüzünde artan nüfusun çok önemli bir meselesi vardır. Bu beslenme meselesidir. Ve bunun da tek çözüm kaynağı ziraattır. Esas olarak doğal şartlara bağlı olarak uygulanan ekstansif ziraat sistemleri yerine bugün pek çok yerde entansif sistemler uygulanmaktadır. Yani önceden doğal şartlar neye imkan verirse ancak o ürünlerin ziraatı yapılıyordu. Fakat bugün modern çağın avantajları kullanılarak önceden kesinlikle ürün yetiştirilemeyen alanlar bile ziraat yapılabilir hale getirilmiştir. Örneğin bataklıklar drene edilerek bu alanlar ziraat sahası haline getirilmiştir, meyilin fazla olması sebebiyle ziraat yapılamayan pek çok sahada teraslama sonucunda ürün alınabilir hale getirilmiştir. Tabi ki bu durum memleketimizin iktisadi hayatı açısından oldukça önemlidir. Ziraat faaliyetlerine bağlı olarak gelişen iktisadi faaliyetler ise, ülkemiz ekonomisinin temel dayanaklarını oluşturmaktadır.

Dünyada ziraat faaliyetlerinin gelişmiş olduğu ülkelere baktığımızda bunların siyasi ve ekonomik bakımdan güçlü ve söz sahibi ülkeler olduğu dikkat çekicidir. İşte bu özellik ziraat faaliyetlerinin insanlar ve dolayısıyla ülkeler için ne derece önemli olduğunun bir göstergesidir.

Ziraat faaliyetlerinin doğrudan etkilendiği en büyük faktör iklimdir. Özellikle iklim unsurlarından olan yağış ve sıcaklık şartları en önemli rolü üstlenmektedir. Bununla birlikte tarım yapılabilecek sahaların toprak şartları ve arazinin rölyefi de özenle üzerinde durulması gereken konulardır. Bu çerçevede içinde araştırma sahası incelendiğinde tarımsal bakımdan pek parlak bir görünüm çizmediği ortaya çıkar. Antik çağlardan itibaren sahanın gelişmiş bir tarımsal potansiyele sahip olmadığı bilinmektedir. Tarihçe bölümünde de söz edildiği gibi antik şehir Knidos' un da yer değiştirmesinde en önemli sebeplerden biri ziraat faaliyetlerinden elde edilen gelirin yeterli olmamasıdır. Bu nedenle şehir ekonomik getirisi nispeten fazla deniz ticaretinin yapılabileceği daha elverişli şartlar arz eden bir sahada (Tekir burnunda) yeniden kurulmuştur.

Bu gün Reşadiye yarımadasının ziraat hayatı incelendiğinde su, en büyük problem olarak tekrar karşımıza çıkmaktadır. İlgili bölümde daha ayrıntılı bir şekilde ele alındığı gibi hem yaşanan aşırı yaz kuraklığı sebebiyle, hem de kalker arazinin geniş ölçüde varlığı nedeniyle sahada büyük oranda su sıkıntısı çekilmektedir. Doğal olarak bu durum ziraat hayatını son derece olumsuz yönde etkilemektedir. Çok kısıtlı ve zor şartlar altında sulanabilen sahalarda yetiştirilen az miktardaki sebze ve meyve ise ancak üreticinin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir. Bununla beraber engebeli rölyef ve toprak şartlarının elverişsizliği nedeniyle ziraat yapılabilecek alanlarında oldukça sınırlıdır. Reşadiye yarımadası toprak sınıfları haritası incelendiğinde ilgili bölümde de söz edildiği gibi sahada VII. sınıf toprakların ağırlıklı olarak yer aldığı görülmektedir. Bu grup içinde yer alan topraklar genellikle sıgıdır. Ayrıca taş ve kayalar önemli oranda yer kaplamaktadır. Ziraat yapmayı engelleyen çok şiddetli olumsuz özelliklere sahiptirler. Ancak, zayıf mera ve orman ağaçları dikimi için müsait olan bu grup toprakların yarımada üzerinde geniş oranda yer alması çalışma sahası ziraat hayatını etkileyen en önemli olumsuzluklardan biridir. Yarımada da ziraat yapmaya elverişli I. ve II. sınıf topraklar ise , çok küçük bir alan kaplamaktadır.

Hem suyun kıtlığı, hem de ziraat yapılabilecek alanların kısıtlı olması bu sahalarda insanları su ihtiyacı nispeten az olan ve yamaçlarda dahi tutunabilen ürünlerin ziraatını yapmaya zorlamıştır. Bu sebepten dolayı bu şartlara en iyi uyum sağlayabilen ürünlerden olan zeytin ve badem üretimi oldukça yaygınlık kazanarak adeta yarımadaının simgesi durumuna gelmiştir.

Tablo: 11- Reşadiye Yarımadası Toplam Tarım Arazisi Varlığı

	(dekar)
Merkez	11.100
Hızırşah	4.288
Emecik	4.980
Kızlan	10.970
Karaköy	6.950
Mesudiye	5.850
Sındı	4.900
Yaka	6.650
Yazı	8.080
Cumalı	8.240
Toplam	60.908

Aşağıdaki kısımda yarımada üzerinde tarımın temel dayanağı olan ve halkın büyük bir kısmının geçim kaynağını oluşturan zeytin, badem ve diğer ürünlerle ilgili hususlar ele alınmaya çalışılmıştır. Kullanılan tüm tablolar Datça ilçe tarım müdürlüğünden alınan 1997 yılına ait veriler kullanılarak oluşturulmuştur.

Zeytin

Tablo: 12 Zeytin Ağacı Varlığı

Yerleşmeler	Zeytin Ağacı Varlığı (adet)
Mesudiye	31.000
Yakaköy	50.000
Cumalı	60.000
Emecik	6.000
Kızlan	20.000
Hızırşah	10.000
Karaköy	18.000
Sındı	20.000
Yazı	35.000
Reşadiye mah.	25.000
Eski Datça mah.	3.000
Toplam	278.000

Tablo 12'te de görüldüğü üzere Reşadiye yarımadasında toplam 278.000 zeytin ağacından 150 ton sofralık, 228 ton da yağ çıkarılması için ayrılmış olan ürün elde edilmektedir. Bunların yarımada üzerinde kapladıkları alanlar ise, 2.460 hektardır.

Bilindiği gibi zeytin Akdeniz ikliminin karakteristik ürünlerinden biridir. Genel olarak belirtilirse zeytin ağacı ılık ve bol yağışlı kış ile sıcak ve kurak yaz mevsimini sever. Özellikle yaz kuraklığı bu bitki için çok önemlidir. Kısaca denilebilir ki, zeytin ağacı ne tropikal kuşağın ve musonlar bölgesinin yazları yağmurlu iklimini, ne her mevsim nemli ve yağışlı okyanus iklimini ne de kışları sertkontinental iklimi sever⁴⁶. Zeytin tamamıyla Akdeniz ikliminin sahip olduğu şartları seven bir bitkidir

⁴⁶ Tanoğlu, A. 1968, Ziraat Hayatı Cilt: 1, Ziraat tarihine bir bakış ve orta iklim memleketlerinde ziraat. s: 219, İstanbul.

Dünya zeytin üretiminde Akdeniz ülkeleri özellikle Batı Akdeniz ülkeleri (İspanya, İtalya ve Yunanistan) oldukça önemli bir paya sahiptirler. Tablo 12'de de incelendiği gibi Reşadiye yarımadasında da zeytin tüm köylerde ve oldukça önemli oranda yetiştirilmektedir. Zeytin ağaçlarının en önemli özelliklerinden biri de meyilli alanlarda ve hemen her çeşit toprakta yetişme ortamı bulabilmesidir. Kumlu, çakıllı, killi hemen hemen her çeşit toprakta hatta kayalar üstünde yetişebilir⁴⁷. Bu bakımdan bu bitki son derece engebeli bir rölyefe sahip olan araştırma sahasında da oldukça rahat bir şekilde yayılmıştır. Reşadiye yarımadasının doğal şartlarına bu kadar iyi bir şekilde uyum sağlayan bitkinin en olumsuz özelliği ise, iyi ürün alınabilmesi için uzun zamana ihtiyaç duymasısıdır. Zeytin ağacının iktisadi en büyük mahzuru, ekildikten çok uzun bir zaman ancak 15-20 sene sonra ve bundan sonra da tam verimle iki senede bir mahsul vermesidir⁴⁸. Yaz kuraklığını çok seven bu bitki özellikle sonbahar başlarında nem ihtiyacı hisseder. Bu dönemde alınan yağışın miktarı ve yeterlilik derecesi ürünün verimi ve kalitesi bakımından da oldukça önemlidir. Çalışma sahamızda da, iklim bölümünde belirtildiği gibi son derece kurak geçen yaz mevsiminden sonra, Eylül ve Ekim ayından itibaren başlayan yağmurlar zeytin ağaçları için büyük önem arz etmektedir.

Zeytin taneleri genellikle kışa doğru toplanır. Ancak bu toplama işlemi oldukça özen ve dikkat isteyen bir işlemdir. Bölgede daha çok sırık kullanılarak veya ağacın altına bir branda serilip silkelenmesi yöntemi kullanılarak toplama işlemi gerçekleştirilir.

Fakat özellikle sırıkla dallara vurmak suretiyle mahsulün hasatının yapılması ağaca zaman zaman çok büyük tahribatlar vermektedir. Zeytin ağaçlarının dalları kırılmakta ve ağaç yıpratılmaktadır. Ayrıca yarımada da esen şiddetli rüzgarlar da zeytin ağaçlarına çok büyük zararlar vermektedir.

⁴⁷ Göney,S.,1975, Büyük Menderes Bölgesi, İ.Ü. yay.no.1895, Coğrafya Enstitüsü yayın no: 79, s:512 İstanbul.

⁴⁸ Tanoğlu, A. 1968, Ziraat Hayatı Cilt: 1, Ziraat tarihine bir bakış ve orta iklim memleketlerinde ziraat. s: 220, İstanbul.

Dalları kırılan ağaçların aynı zamanda olgunlaşmaya başlayan mahsulleri de kuvvetli rüzgar nedeniyle yere düşerek kullanılamaz hale gelmektedir. Bu durum ürünlerin verim ve kapasitelerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Toplanan mahsuller çiftçiler tarafından evlerde sofralık ve yağlık olarak ayrılır. Yağı çıkarılması için ayrılmış olan zeytinlerin çekirdekleri de evlerde çıkarılmaktadır. Zeytinin bu kadar önemli ve yaygın olduğu yarımadada sadece Yazı köyünde zeytin yağını değerlendiren bir kooperatif yer almaktadır. Kısıtlı imkanlarıyla ayakta durmaya çalışan bu kooperatif ürünün pazarlanmasında ve en uygun fiyatın belirlenmesinde oldukça önemlidir. Ürün almak için gelen tüccarlar tüm işlemlerini bu kooperatif aracılığıyla yaparlar. Zeytin yağı genellikle evlerde üretilmektedir. Ancak Sındı, Kızlan ve Karaköy' de birer adet zeytin sıkma merkezleri kurulmuştur. Ancak kurulmuş olan bu merkezler son derece yetersizdir.

Bu sahada zeytincilik ana ekonomik dayanaklardan biridir. Bu nedenle mahsulün özellikle toplandıktan sonra işlenmesi ve birtakım ürünler halinde piyasaya sunulabilmesi için gelişmiş tesislere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sahada modern bir zeytin işleme tesisinin kurulması aynı zamanda bölgedeki işsizlik bakımından da can simidi görevi üstlenecektir. Bu gibi tesislerin devlet desteğiyle bir an önce kurulması sahada sanayileşmeyle beraber büyük bir gelişmeye de neden olacaktır. Ayrıca işsizlik nedeniyle bölgeden ayrılan nüfusun da azalmasını sağlayacaktır.

Badem

Tablo 13-Yıllara göre badem ağacı sayısı.

Yıllar	Ağaç sayısı (adet)
1990	390.000
1991	390.000
1992	400.000
1993	403.000
1994	408.800
1997	409.000

Tablo 14-Badem Üretim Miktarı

	Badem Ekili Alan (dekar)	Ağaç Sayısı (adet)	Kabuklu Üretim (ton)	İç badem Üretimi (ton)	Çağla Üretimi (ton)
Merkez	4.605	45.000	405	101	135
Hızırşah	2.170	32.000	352	88	96
Emecik	1.050	15.000	105	26	45
Kızılan	4.115	62.000	620	155	186
Karaköy	1.695	25.000	300	75	75
Mesudiye	2.320	35.000	350	88	105
Sındı	1.960	29.000	203	50	87
Yaka	2.985	69.000	828	207	207
Yazı	3.950	60.000	300	75	180
Cumalı	2.450	37.000	444	111	111
Toplam	27.300	409.000	3.907	976	1.227

Yarımada üzerinde en az zeytin kadar önemli bir ürün olan badem tablo 14'te görüldüğü üzere tüm köylerde üretilmektedir. Zeytin gibi badem de az su ister ve yamaçlarda da gelişme gösterir. Bu bakımdan Reşadiye yarımadasında son derece uygun şartlara sahiptir.

Yarımada genelinde toplam 27.300 dekar badem üretimi yapılan alan mevcuttur. Son yıllarda özellikle narenciye ve harnup (keçiboynuzu) ağaçları kesilerek badem ağaçları dikilmektedir. Bunun da nedeni tabii ki ekonomik getirisinin fazla olmasıdır.

Badem ağaçlarının bulunduğu bahçeler mart ayında pullukla sürülerek veya çapayla işlenir. Toprağın işlenmesi sırasında özellikle köklerin yara almamasına çok dikkat edilmelidir. Aksi halde kök kanseri denilen ve ağacı yüksek derecede tahrip edebilen bir hastalık oluşur. Badem genellikle su istemez, ancak sulama imkanı olan yerlerde gelişme sırasında sulanabilir. Yarımada üzerinde ak, nurlu, dedebağ ve haceli gibi türleri olan badem ağaçlarının kökleri taban suyuna kadar ulaşır.

Genel olarak budama istemeyen badem ağaçlarına ocak, şubat ve mart aylarında gübreleme işlemi yapılır. Ayrıca her yıl düzenli olarak aralama ve ayıklama yapılır. Yine bununla birlikte meyve kalitesini yükseltmek ve dökümünü önlemek için seyreltme uygulanmaktadır.

Mart ve nisan ayında çağa şeklinde, temmuz ayında ise badem olarak toplanan ürünler ağustos ayı içinde gelen tüccarlar tarafından alınarak İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük şehirlere pazarlanmaktadır.

Bademin toplanması da aynen zeytininki gibidir. İlkel metotlarla, ya sırık kullanılıp dallara vurulur veya silkme yöntemiyle mahsulün yere düşmesi sağlanır. Ancak özellikle dallara vurulması sırasında ağaçta büyük tahribatlar oluşur. Özellikle dal kanseri adı verilen ve dallarda oluşan çatlaklardan yayılan bir şişkinlik şeklinde beliren hastalık, ağacın gelişmesinin zayıflamasına hatta korunamadığı takdirde de ölümüne neden olmaktadır. Yörede bademcilik çok önemli bir uğraşı olmasına rağmen yine de gerekli önem ve titizlik gösterilmemekte, özellikle pazarlama aşamasında istenilen fiyata satılamamaktadır. Bunun en önemli nedeni de hem bir kooperatifin olmayışı, hem de ürünün sınıflandırmasının yapılmayışıdır. Tüm yarımadada yalnızca Kızlan köyünde kırma ve sınıflandırma işleminin yapıldığı bir bina mevcuttur. Fakat

bu bina kesinlikle bölgenin ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde değildir. Yurdumuzun bademcilik konusunda oldukça önemli olan bu köşesinin bir an önce ihtiyaçlara cevap verebilecek bir tesise gereksinimi vardır. Ayrıca gerekli alet ve ekipmanlar ile vakumla badem toplama, kırma, sınıflandırma ve paketleme makinelerinin de tahsis edilmesi önemle üzerinde durulması gereken konulardır. Hatta tüccarları aradan çıkararak bu ürünlerin bölgede toptan pazarlanmasını sağlayacak olanakların geliştirilmesi gerekmektedir. Tüccarlar ucuza aldıkları ürünü oldukça pahalıya satmaktadırlar. Böylece üreticiden çok pazarlamacılar para kazanmaktadırlar. Bu durumun önlenmesi için etkili ve güçlü kooperatiflerin kurulması gerekmektedir. Bademciliğin çok önemli, hatta ziraatla uğraşan kesimin tek dayanağı olduğu bu sahada devlet desteğiyle yapılacak yardımlara büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle çiftçilere, ürünün verim ve kalitesinin artırılması ile zararlılarla mücadele konusunda uzman kişiler tarafından bilgiler verilmeli aynı zamanda onların sorunları dinlenerek çözüm yolları aranmalıdır.

İlki 1994 yılında yapılan "Datça, Knidos Badem Festivali" çerçevesinde bu sorunlar tartışılarak kısmen de olsa çözüm yolları aranmıştır. Ayrıca bölgede "Badem Teşvik Yarışmaları" düzenlenerek ürünün kalitesinin artırılması yolunda bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Ancak devletimizin ciddi bir şekilde bu bölgeye yardımlarını ulaştırması ve bir an önce gerekli çalışmaların başlatılması hem bölge, hem de ülkemiz bademciliği açısından oldukça önemli ve gereklidir.

Meyve ve Sebze

Oldukça kurak bir iklime sahip olan Reşadiye yarımadasında meyve sebze üretimi son derece kısıtlı şartlarda ve güçlükler içinde yapılmaktadır. Üretilen meyve ve sebzenin büyük bir kısmı üreticiler tarafından tüketilmekte ancak az bir kısmı da yarımada genelinde pazarlanmaktadır. Yani yarımadada yetiştirilen sebze ve meyveler ancak orada yaşayan halkı besleyebilecek kadardır. Bu imkansızlık nedeniyle yarımada genelinde bu ürünlerin fiyatları da nispeten pahalıdır. Tablo 15'da da görüldüğü üzere yarımada üzerinde üretimi en fazla yapılan meyve karpuzdur. Bilindiği gibi karpuz kurak iklim şartlarına son derece iyi uyum sağlamış bir meyvedir. Bu nedenle çalışma sahamızda oldukça büyük oranda yaygınlık göstermektedir. Karpuzdan sonra yarımadada 470 ton ile turunçgiller (portakal, limon, mandalina) önemli bir paya sahiptir.

Tablo: 15 ve16- Reşadiye yarımadasında meyve üretim miktarı ve alanları.

Tablo:15

	Ekilen Alan (hektar)	Üretim (ton)
Kavun	10	100
Karpuz	40	1.200
Üzüm	10	80
Toplam	60	1380

Tablo: 16

	Ekilen Alan (adet ağaç)	Üretim (ton)
Armut	5.500	111
Yenidünya	300	5
Erik	1.750	3
Kayısı	1.300	20
Şeftali	4.400	88
İncir	4.500	36
Keçiboynuzu	15.000	300
Limon	5.000	125
Portakal	5.500	165
Mandalina	9.000	180
Toplam	52.250	1.033

Akdeniz ve Ege bölgesi Türkiye'de turunçgillerin geniş ölçüde yaygınlık gösterdiği bölgelerdir. Özellikle Hatay, Adana, İçel, Antalya ve Muğla illeri en kaliteli ürünün yetiştiği kesimlerdir.

Turunçgiller kışı ılık geçen bölgelerin ağaçlarıdır. Bir sahada verimli ve yüksek kaliteli turunçgillerin yetişmesi öncelikle ısıнын yeter derecede uygun olmasına

bağlıdır. En soğuk aya ait, ortalama 8 C°'lik sıcaklık turunçgilleri tehdit etmektedir. Datça en soğuk ay olan Ocak ayı ortalama sıcaklığı ise, 12.1 C° olarak bu ürün için uygun şartlara sahiptir. Bununla beraber turunçgillerin su ihtiyacı nispeten yüksektir. Su ihtiyacı bölgede sulama yapılarak giderilmeye çalışılır. Ancak suyu yeterli derecede tutabilen topraklarda uygun yetiştirme ortamı bulabilirler. Suyun son derece kısıtlı olduğu bu sahada ağaçlar ancak motorlarla kuyulardan çekilen sularla sulanmaktadır. İlk bahar sonundan sonbahar başına kadar tüm yaz boyunca ağaçların sulanması ihmal edilirse meyveler büyüyemez ve çatlamalar oluşur. Çok büyük bir özen ve titizlik isteyen turunçgil ziraatı yarımadada oldukça önemli zirai faaliyetlerdendir. Ancak su kıtlığıyla birlikte rüzgar da özellikle sonbaharda ağaçlar için oldukça zararlı etkiler doğurmaktadır. Güneyden esen çok şiddetli fırtına halindeki rüzgar meyveli ağaçlarda yeni olgunlaşmaya başlayan ürünlerin dökülerek ziyan olmasına neden olur.

Keçiboynuzu (harnup) da kurak iklim özelliğine dayanıklı bir meyve ağacıdır. Çalışma sahamızda olduğu gibi yaz mevsimi kurak geçen sıcak ve kuru havalı yerler keçiboynuzunun baş yetiştirme yerleri olarak kabul edilmektedirler. Her çeşit toprakta süratli bir büyüme gösteren keçiboynuzu ayrıca dayanıklı bir ağaçtır. En kuvvetli rüzgara karşı bile yaprakları kırılıp kopmaz. Kimyasal yapısında protein ve şekerin yüksek değerinde bulunduğu bu meyve özellikle hayvan besini olarak kullanılmaktadır. Ayrıca çekirdeğinde yer alan zamlı benzeri madde dokumacılıkta, kağıt ve deri sanayinde boya macunlarına katılarak ürünlerin parlak bir görünüm almasını sağlar.

Bunlardan başka kavun, armut, ayva, yenidünya, erik, kayısı, şeftali, incir ve üzümün yetiştirilebildiği yarımadada toplam meyve üretimi 2.434 tondur.

Yarımadada bağcılık faaliyeti ise, yaklaşık 10 hektarlık bir alanda yapılmakta ve yılda 80 ton civarında mahsul elde edilmektedir. Eski çağlarda bağcılık yarımadada oldukça önemliydi. Strabon' da eserlerinde Knidos' ta varolan bağlardan ve bunlardan elde ettikleri şarabın kalitesinden söz etmiştir. Ancak günümüzde bağcılık oldukça ihmal edilmiştir. Bugün Mesudiye, Yaka, Emecik ve Sındı köyleriyle Reşadiye ve Eski Datça (Dadya) mahallelerinde bağcılık faaliyeti yapılmaktadır.

Tablo 17- Bağcılık faaliyeti yapılan yerler ve asma sayısı.

Yerleşim Birimi	Asma Sayısı
Mesudiye	800 adet
Yaka	500 adet
Emecik	1.500 adet
Sındı	100 adet
Reşadiye mah.	3.000 adet
Eski Datça (Dadya) mah.	100 adet
Toplam	6.000 adet

Asma sıcak ve kurak bir yaz, bol güneşli bir sonbahar ve mutedil bir kış ister.⁴⁹ Buna göre asmanın istediği iklim şartları esas olarak Akdeniz iklimidir. Asmanın gelişme ve olgunlaşma döneminde de sıcaklığın rolü önemlidir. Özellikle 0 C°'nin

⁴⁹ Tanoğlu, A., .1968, Ziraat Hayatı, s: 207, İstanbul.

altına düşen sıcaklıklar asmaya zarar verir. Ancak yarımada genelinde sıcaklığın hiçbir zaman 10 C°'nin altına düşmemesi asma için oldukça uygun bir ortam yaratmaktadır. Bağlar korunaklı yamaçlar üzerinde kurulmalıdır.

Özellikle yarımada şiddetli esen rüzgar meyvelerin dökülmesine neden olacağından bağların tesis edileceği alanlar özenle seçilmelidir. Önceden bağların yer aldığı sahalarda bugün halk özellikle zeytin ve badem ziraatına yönelmiştir. Bağcılık bilgi ve yetenek isteyen çok hassas bir ziraattır. Bağın oluşturulması ve mahsulün yetiştirilmesi dönemlerinde büyük uğraşı ve emek istemesi nedeniyle bunların yerine hem ekonomik getirisi daha fazla olan, hem de daha az özen isteyen ürünlerin ziraatına yönelme olmuştur.

Yarımada üzerinde sebzecilik yapılan alan yaklaşık 420 hektardır. Bu alandan yaklaşık 3.500 ton ürün elde edilmektedir. Tablo 18'de de görüldüğü üzere özellikle yazlık ve güzlük domates üretimi toplam 140 hektarlık bir alanda 1.500 ton kadardır. Tarla domatesciliği yarımada'nın önemli gelir kaynaklarından. Özellikle Emecik, Kızılan ve Karaköy' de oldukça yoğun bir şekilde yapılan bu faaliyetle kışın ocak ayı sonuna kadar açıkta domates yetiştirilmektedir. Sonraki aylarda da özellikle Mesudiye köyünde varolan seralarda domates yetiştiriciliği devam etmektedir.

Yarımada üzerinde sebzecilik yapılan alan yaklaşık 420 hektardır. Bu alandan yaklaşık 3.500 ton ürün elde edilmektedir. Tablo 18'de de görüldüğü üzere özellikle yazlık ve güzlük domates üretimi toplam 140 hektarlık bir alanda 1.500 ton kadardır. Tarla domatesciliği yarımada'nın önemli gelir kaynaklarından. Özellikle Emecik, Kızılan ve Karaköy' de oldukça yoğun bir şekilde yapılan bu faaliyetle kışın ocak ayı sonuna kadar açıkta domates yetiştirilmektedir. Sonraki aylarda da özellikle Mesudiye köyünde varolan seralarda domates yetiştiriciliği devam etmektedir.

Sebze fidelerinin de su ihtiyacı kuyulardan çekilerek sağlanmaktadır. Yarımada'nın iklim şartları aslında her türlü meyve ve sebze üretimi için fevkalade uygun şartlar arz etmektedir. Ancak varolan üretimin daha da gelişmesini engelleyen en önemli neden daha önceki bölümlerde de ısrarla vurgulanan su kıtlığıdır. Hayat

kaynağı olan suyun bu sahada yetersizliği tüm beşeri faaliyetleri derinden etkilemektedir.

Ayrıca arazinin son derece parçalı ve eğimli olması da ürün yetiştirilen alanları kısıtlamıştır. Yarımada üzerinde coğrafyanın hazırlamış olduğu bu olumsuz tablo henüz tam anlamıyla yenilebilmiş değildir.

Tablo: 18- Reşadiye yarımadası sebze üretim alanları ve miktarı.

	Ekilen Alan (hektar)	Üretim (ton)
Bamya	2.5	10
Barbunya	5	25
Fasulye	7	30
Biber	25	120
Domates (yazlık)	40	1.200
Domates (güzlük)	100	300
Hıyar	15	150
Ispanak	5	25
Kabak	5	65
Karnabahar	3	36
Lahana	4	80
Marul	8	80
Patlıcan	65	117
Pırasa	8	13
Taze soğan	20	300
Patates	40	800
Soğan (kuru)	50	155
Sarımsak	3	2

Toplam	408	3.508
--------	-----	-------

Tablo 19- Reşadiye yarımadası tahıl ve baklagil üretim alanları ve miktarı.

	Ekilen Alan (hektar)	Üretim (ton)
Buğday	380	1.140
Arpa	430	537
Mısır	15	165
Nohut	16	14
Fiğ	50	44
Toplam	891	1.900

Tablo 19' da da belirtildiği gibi, tahıl ve baklagil 891 hektarlık bir alanda, yaklaşık 1.900 ton kadar üretilmektedir. Yarımada da üretilen en önemli tahıl buğdaydır. Bilindiği gibi buğday, insanların temel gıdalarından birini teşkil edentahılardandır.

Buğday ziraatında da sıcaklık ve yağış şartları diğer tüm ürünlerde olduğu gibi çok önemlidir. Sonbahar ve ilkbaharda su ihtiyacı olan buğday yaz kuraklığına da dayanıklıdır. Daha çok Mesudiye, Hızırşah, Kızlan, Emecik ve Karaköy civarındaki nispeten düz sahalarda buğday ziraatı yapılmaktadır.

Buğday'dan sonra gelen en önemli ikinci tahıl ise, arpadır. Daha çok hayvan yemi olarak kullanılan arpa yetiştirme şartları itibarıyla buğdaydan daha dayanıklı bir bitkidir. Bu nedenle sahada buğdayın iyi gelişemediği daha elverişsiz topraklara sahip alanlar arpa ziraatı için ayrılmıştır.

Genel olarak bakıldığında Reşadiye yarımadasında uygulanan ziraat sistemi kuru ziraat (dry farming) yöntemidir. "Kuru ziraat sisteminin esas gayesi, ekinlerin yetişmesine yetmeyecek kadar az yağın yağmurdan mümkün olduğu kadar çok faydalanmak; yağın yağmur sularının toprağa kolaylıkla nüfusunu temin etmek, suların serbestçe buharlaşma veya bitkilerin terlemesiyle kaybını mümkün olduğu kadar azaltmak ve bu suretle iki senelik yağmur sularını toprağın biraz derininde biriktirmek ve bu sulardan iki senede bir ekilen bitkilerin faydalanmasını temin etmektir."⁵⁰

Gerçektende Reşadiye yarımadası gibi kurak ve yarı kurak sahalarda uygulanan bu yöntemle toprak nadasa bırakılıp dinlendirilerek bir sonraki yıla hazırlanır. Ancak bu sayede istenilen miktarda ürün elde etme imkanı doğar. Ayrıca çalışma sahamızda olduğu gibi, kurak özellikler arz eden sahalarda toprağın derinden sürülmesi de son derece büyük sakıncalar doğurmaktadır. Derinden sürülerek kabartılıp havalandırılan toprakta var olan nem aşırı kuraklık nedeniyle çok kısa bir sürede buharlaşarak yok olur.

Bilinçsizce yapılan bu tip faaliyetler nedeniyle toprakta tuzluluk miktarı artmakta ve arazi çoraklaşarak verimsizleşmektedir. Reşadiye yarımadası gibi susuzluğun ileri boyutlarda yaşandığı alanlarda çiftçiler özellikle bu tip işlemleri yaparken son derece dikkatli olmalıdırlar. Toprak ne kadar derinden sürülürse, buharlaşma o kadar yüksek olacak ve toprak o derece kuruyacaktır.

Sulamalı sistem ise, ancak meyve ve sebze yetiştirilen alanlarda çok kısıtlı imkanlar dahilinde uygulanmaktadır. Hatta yeterli sulama yapılamadığı için pek çok köyde istenilen düzeyde mahsul alınamamaktadır. Yazın yaşanan aşırı kuraklık nedeniyle bitkiler kurumakta ve toprak çatlamaktadır. Bu nedenlerden dolayı çalışma sahamızda uygulanması gereken ziraat sistemleri ve tarım sahalarından maksimum faydalanma şekilleri çiftçilerimize açıklanmalı hatta uzman kişiler tarafından tatbiki çalışmalarla halk bilinçlendirilmelidir. Zaten az ve bu yüzdende çok kıymetli olan ziraat sahalarının, uygulanan yanlış sistemler sonucunda veriminin daha da azaltılması, hem yöre çiftçilerinin hem de bölge ekonomisinin kayba uğramasına neden olur.

⁵⁰ Tanoğlu, A., 1968, Ziraat Hayatı, s: 95, İstanbul.

HAYVANCILIK

Reşadiye yarımadasında hayvancılık gelişmiş bir faaliyet değildir. Daha çok ziraat faaliyetlerine destek olmak amacıyla yapılmaktadır. Araştırma sahamızda, ilgili bölümde de açıklanmaya çalışıldığı gibi, rölyef şartlarının elverişsizliği, su kıtlığı ve ziraat yapmaya elverişli toprakların az olması nedeniyle tarımın fazla gelişmemiş olduğu göze çarpar. Ancak, küçük parçalı, nispeten düz ve sulama imkanının mevcut olduğu kesimlerde meyve ve sebze ziraatı, daha engebeli alanlarda da badem ve zeytin gibi ürünlerin ziraatı yapılabilmektedir. Tarımsal faaliyetlerin yeterli oranda yapılamaması nedeniyle, bu faaliyetleri desteklemek ve halkın geçim koşullarını sağlayabilmek amacıyla hayvancılık yapılmaktadır.

Reşadiye yarımadası arazi kullanım haritası incelendiğinde mera arazilerinin yarımada'nın doğu ve güney kısımlarında yer aldığı görülmektedir. Mera arazisi yarımada'da yaklaşık 600 hektar bir alan kaplamaktadır. Bu ise, 45.900 hektar olan yarımada'nın yaklaşık % 2 'sini oluşturur.

Tablo 20 incelendiğinde Emecik ve Yazı köylerinde küçük baş hayvan sayısının nispeten fazla olduğu görülmektedir. Buna karşılık Kızlan ve Karaköy ise, büyük baş hayvan varlığının fazla olduğu köylerdir. Yarımada genelinde sığır ve kılkeçisi yetiştiriciliği ile arıcılık ön planda yer alır. Özellikle sığır besiciliği gün geçtikçe artan nüfusa paralel olarak et ve süt ihtiyacını karşılama amacına yöneliktir. Yine büyükbaş hayvanların bir kısmı tarımsal faaliyetlere hizmet amacıyla tarla sürme gibi işlerde de kullanılmaktadırlar. Kılkeçisi ise, daha çok ormanların tahrip edildiği ve garig formasyonunun yaygınlık kazandığı sahalarda oldukça meyilli alanlarda bulunmaktadır. Buralarda yer alan kılkeçileri bozulmuş olan ormanı daha da tahrip etmektedirler. Kılkeçisinin yanında koyun yetiştiriciliği de önemlidir.

Hayvansal ürünlerin büyük bir kısmı yarımada genelinde pazarlanmaktadır. Özellikle süt, yoğurt, peynir ve tereyağı üretimi son derece yoğunluk kazanmıştır. Arıcılık da önemli ve dikkat çekicidir. Reşadiye yarımadasında yaklaşık 12.000 fenni arı kovanı bulunmakta ve özellikle Emecik ve Sındı köylerinde bu faaliyet yoğun olarak yapılmaktadır. Kekik, çam ve çiçek balı olarak yılda yaklaşık 250 ton üretim sağlanır ve başta İzmir ve İstanbul olmak üzere bir çok yere pazarlanır. Ancak yarımadada genel olarak hayvancılık oldukça basit ölçülerde sürdürülmekte olan bir faaliyettir.

Tablo 20- Reşadiye yarımadası hayvan varlığı.

	Büyükbaş Hayvan Sayısı	Küçükbaş Hayvan Sayısı	Arı Sayısı
Emecik	47	900	3.500
Kızlan	550	400	800
Karaköy	250	450	300
Hızırşah	230	400	1000
Mesudiye	163	250	2.500
Yaka	100	300	1.800
Yazı	230	750	1000
Cumalı	100	50	750
Sındı	160	200	3.300
Toplam	1.830	3.700	14.950

Tablo 21-Reşadiye yarımadası hayvansal üretim miktarları.

Hayvansal Ürün	Miktarı
Et	120 ton
Balık	40 ton
Süt	350 ton
Peynir	5 ton
Tereyağ	1.5 ton
Bal	250 ton
Yumurta	900.000 adet

Kaynak: Datça Tarım İlçe Müdürlüğü (1995 verileri)

Reşadiye yarımadasında balıkçılık da önemli faaliyetlerdendir. Yarımada genelinde yıllık avlanan balık miktarı 40 ton civarındadır. Denizin çok kısa mesafede birden bire derinleşmesi nedeniyle daha çok kıyıya yakın kesimlerde ve küçük teknelerle avlanılmaktadır. Daha çok kıyı kesimlerde yer alan köylerde özellikle Karaköy ve Mesudiye köyünde bu faaliyet yoğunluk kazanmıştır. Avlanan çok çeşitli türler yarımada iç tüketime sunulmaktadır. Görüldüğü üzere Reşadiye yarımadasında genel olarak hayvancılık faaliyeti ancak bölge halkının ihtiyacını karşılayabilecek seviyede yapılmaktadır.

ULAŞIM

Tarihin ilk çağlarından itibaren ulaşım faaliyetleri insanoğlunun en önemli uğraşlarının başında gelmiştir. Çünkü, ulaşım bir noktadan başka bir noktaya erişebilirliği sağlayan ve birbirinden farklı iki bölge arasındaki teması kolaylaştıran bir özelliğe sahiptir. En eski dönemlerden itibaren doğu ve batı arasındaki ilişkiyi sağlayan ulaşım hatları ve bu hatlar üzerinde yer alan şehirler her zaman dikkat çekmiş ve önemli olmuşlardır.

Çin'den Anadolu'ya uzanan İpek yolu, yine Çin'i Basra körfezine bağlayan Baharat yolu ve İran'ı Sard'a bağlayan Kral yolu tarihte oldukça önemli yollardır. Bunlar gibi önemli yollar üzerinde yer alan şehirler ise, konaklama alanları olarak ve aynı zamanda taşınan malların bir kısmının pazarlandığı alış veriş merkezleri olarak kullanılmışlardır. Bu sayede zenginleşip gelişen şehirler aynı zamanda yoğun istila hareketlerinin yaşandığı son derece cazip mekanlar olmuşlardır.

Çalışma sahamızın yer aldığı mevki ise, Akdeniz ticaret yolu üzerinde bulunmaktaydı. Yarımada öyle bir mevkidedir ki, buradan, kuzeyde Karadeniz'e, güneyde Afrika kıtasına ve batıda da Süveyş kanalına uzanarak okyanuslara ulaşma imkanı mevcuttur. Bu nedenle, özellikle Knidos pek çok ticaret gemisinin konakladığı, çeşitli ihtiyaçlarını giderdiği ve bir takım malların satışa sunulup pazarlandığı bir şehirdi. Dolayısıyla Knidos antik dönemde, transit deniz taşımacılığının yapıldığı son derece önemli bir şehir konumundaydı.

Ancak yarımada'nın anakarayla yani Anadolu'yla bağlantısının son derece güçlüğüle sağlanması bu sahanın gelişmesini engelleyen en önemli sebeplerden biridir. Knidos gibi liman şehirlerinin gelişebilmesi iki önemli faktöre bağlıdır. Bunlardan biri korunaklı limanlara sahip olması, diğeri ise, hinterlandının yani ard bölgesinin geniş olmasıdır.

Çifte limana sahip olmasına rağmen Knidos'un ard bölgesinin son derece dar olması ve bu sahanın Anadolu'nun imkanlarından yeterince faydalanamaması nedeniyle yarımada zamanla önemini kaybetmiştir. Ticaret yollarının da zamanla değişmesi ve ayrıca tarih kısmında da söz edildiği gibi çeşitli istilalara maruz kalması şehrin sönükleşmesini hızlandırmıştır.

Bugün dahi Reşadiye yarımadası ile anakaranın bağlantısı son derece güç şartlar altında sağlanmaktadır. Yarımada ince bir kıstakla Balıkaşiran mevkiinde Anadolu'ya bağlanmıştır. Bu kıstak üzerinden geçen, Datça'yı Marmaris'e bağlayan ve yarımadayı bütünüyle kateden yaklaşık 70 km'lik yol günümüzün tüm modern imkanlarına rağmen yine de kötü koşullar arz etmektedir. Adeta bir omurgayı andıran bu yol ile Datça'nın, Marmaris üzerinden diğer şehirlerle bağlantısı sağlanmaktadır. Oldukça virajlı ve bozuk olan bu yolun ıslah çalışmalarına 1996 yılında başlanmış ve Marmaris'ten itibaren yaklaşık 30 km'lik kısmında gerekli çalışmalar yapılmıştır. Yolun bu kadar virajlı olması rölyef şartlarıyla çok yakından ilişkilidir. Son derece engebeli ve parçalı bir görünüme sahip olan sahada, yol bu şartlara uygunluk göstermiştir. Ancak yapılmaya başlanılan düzenlemelerle ve genişletme çalışmalarıyla ulaşım daha rahat bir seviyeye ulaşacaktır.

Yarımadada merkez ile köyleri ve köyleri kendi aralarında birbirine bağlayan yollar da mevcuttur. Yolların büyük bir kısmı asfalttır ancak Yazı köyünden Knidos'a uzanan yol son derece tehlikeli ve bakımsızdır. İki aracın yan yana geçmesine müsaade etmeyecek derecede dar olan bu toprak yolda, bir an önce gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Yol bozuk olduğu için yarımadaya gelen pek çok turist antik şehre teknelerle gitmeyi tercih etmektedir. Bu yolda gerekli çalışmaların yapılması ve antik şehrin daha iyi bir şekilde tanıtılması bölge turizm açısından da oldukça önemlidir.

Köylerle merkez arasında ulaşım bakımından bir problem bulunmamaktadır. Düzenli olarak yapılan seferler, yazın artan ihtiyaç doğrultusunda fazlalaştırılmaktadır. Saha bir yarımada olmasına rağmen yine de deniz yoluyla ulaşım yeterli ölçüde sağlanmamaktadır. Mayıs ve kasım ayları arasında yaşanan turizm sezonu ile birlikte Karaköy'den (Körmen Limanı) Bodrum'a günlük karşılıklı feribot seferleri düzenlenmektedir. Bunun dışında küçük tekneler ve özel yatlarla Bodrum ve Marmaris ile Yunanistan'a ait Sömbeki ve Rodos adalarına ulaşım yapılabilmektedir.

Bir bölgenin kaderini tayin eden önemli faktörlerden biri olan ulaşım görüldüğü gibi yarımada da oldukça zor şartlarda sağlanmaktadır. Yol bozuk olduğu için Datça, Marmaris ve Bodrum'a oranla turistler tarafından daha az tercih edilmektedir. En az Marmaris ve Bodrum kadar doğal turistik değerlere sahip olmasına rağmen ulaşım problemi nedeniyle bu saha hiçbir zaman çok turist çeken bir yer olmamıştır.

Bunlarla birlikte yine yol bozuk olduğu için yarımada da üretilen ürünlerin pazarlanmasında büyük ekonomik kayıplara uğranılmaktadır. Diğer bölgelerden yarımada ya gelen ürünler de, aynı nedenle pahalıya mal olmaktadır.

Datça-Marmaris yolunun en kısa zamanda gerekli düzenlemelerden geçirilerek modern bir seviyeye ulaştırılması ve bununla birlikte deniz yolu ulaşım imkanlarının da geliştirilmesi sahanın kalkınması için atılacak en önemli adımlardan biridir.

TURİZM

Reşadiye yarımadası sahip olduğu doğal ve kültürel değerleriyle son yıllarda fark edilmeye başlanmış ve bir turizm merkezi olma yolunda ilerleyen yurdumuzun geliştirmekte olan yörelerinden biridir.

10-15 yıl öncesine kadar yarımadanın geçimi ve ekonomik hayatı tamamen tarıma dayalıyken, ulaşım imkanlarının nispeten iyileştirilmesiyle turizm de geçim kaynakları arasına girmeye başlamıştır. Bugün yarımada genel olarak incelendiğinde, daha önceki kısımlarda da söz edildiği gibi yakın çevresinde bulunan ve ülkemizin en önemli turizm merkezlerinde varolan tüm doğal güzelliklere sahiptir. Buna rağmen sahanın turistik açıdan fazla gelişmemiş olduğu göze çarpar. Tabii ki bu durumun oluşmasında pek çok faktörün etkisi vardır. Kanımca en önemli neden ulaşım kısmında da belirtildiği gibi gelişmiş, modern ve rahat bir şekilde sahaya ulaşma imkanının olmamasıdır. Bununla beraber özellikle yaz aylarında artan nüfusa paralel olarak büyüyen su problemi de oldukça önemlidir. Turist, tatil yapacağı yere rahat bir şekilde ulaşmak ve orada en iyi koşullara sahip olmak ister. Bu nedenle belirtilen problemlerden dolayı bu saha itici bir görünüm arz etmektedir.

Bir sahada turizmi canlandıracak bazı özelliklerin varolması gerekir. Çekicilik, ulaşım, konaklama, bir takım tamamlayıcı hizmetler ve alt yapı olanaklarının gelişmişlik düzeyleri turizm faaliyetlerini birinci derecede etkileyen faktörlerdir.

Çalışma sahamız sahip olduğu doğal ve kültürel kaynaklarıyla büyük bir çekiciliğe sahiptir. Özellikle yabancı turistler açısından deniz ve güneş oldukça cezbedici unsurlardır. Bununla beraber adeta bir oya gibi işlenmiş kıyılarıyla çeşitli rekreasyonel faaliyetlere (yüzme, yelken, sörf vs.) olanak tanınması çekiciliği daha da arttırmaktadır. Yarımadanın uç kısmındaki Tekir burnunda kalıntıları bulunan antik şehir Knidos'un varlığı da kültürel açıdan ilgi çekicidir. Bu sahada yapılan arkeolojik çalışmaların hızlandırılması ve çevrenin düzenlenerek daha aktif bir şekilde turizme yönlendirilmesi gerekmektedir.

Sahanın ulaşım imkanları ilgili bölümde de belirtildiği gibi son derece yetersizdir. Bu olumsuzluk turizmi de büyük oranda etkilemektedir. Marmaris- Datça yolunun olumsuz özellikleri sahanın çekiciliğini engellemektedir. Alternatif ulaşım imkanı olarak Bodrum'dan feribotla Datça'ya ulaşım da düşünülebilir fakat sık ve düzenli seferlerin olmaması nedeniyle büyük aksaklıklar yaşanmaktadır. Yarımada'nın uç kısmında yer alan antik şehir Knidos'un bulunduğu kesime uzanan yol da son derece virajlı ve kötüdür. Bu yolun ıslah edilmesi ile sahaya daha çok talep olacaktır.

Turizm, arz- talep dengelerini içinde barındıran çok yönlü bir faaliyettir. Taleplerin yeterli oranda karşılanamaması durumunda turizmde büyük problemler yaşanır. İstekleri karşılayamayan bölgelere ise, zamanla ilgi azalır ve turizm faaliyetleri sönükleşir. Turizmin gelişmesine yardımcı olacak unsurlardan olan konaklama, altyapı ve tamamlayıcı hizmetler bu esnada devreye girmektedir.

Konaklama alanları çok çeşitli olarak karşımıza çıkmaktadır. Yarımada genelinde de pek çok türde konaklama biçimiyle karşılaşılır. Örneğin karavan, çadır ve kampinglere yarımadaya geçilen Balıkaşiran mevkiinden itibaren yoğun bir şekilde rastlanılır. Ancak bunlarla beraber en çok tercih edilen konaklama alanlarıysa tatil köyleri, otel, motel ve pansiyonlardır. Özellikle pansiyonculuk yarımada genelinde gelişmiştir. Merkezde evlerin bir kısmı pansiyon olarak kullanılır. Kıyı kesimde yer alan köylerden özellikle Mesudiye köyünde pansiyonculuk nispeten ilerlemiştir.

Tablo 22- Reşadiye Yarımadası Konaklama Tesisleri

	Turizm Belgeli Tesis Sayısı	Belediye Belgeli Tesis Sayısı	Toplam
Tesis Sayısı	9	66	75
Yatak sayısı	1038	3522	4560

Bu konaklama tesislerinin temiz ve düzenli olması ayrıca sürekli denetlenerek kalite kontrollerinin yapılması gelen turistlerin daha rahat bir şekilde ikametlerine olanak tanıyacaktır. Bununla beraber şehrin altyapı ve özellikle su problemi çözümlenmesi gereken acil sorunlardandır. Ayrıca restoranlar, eğlence yerleri ve alışveriş yapılan alanların da turistlerin istek ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmesi buradaki turistik aktivitelerin canlanmasına yardımcı olacaktır.

Yarımadanın gizil kalmış ve tam anlamıyla fark edilmeyen imkanları su üstüne çıkarılarak değerlendirilmelidir. Yarımada da, iklim bölümünde de belirtildiği gibi, yaz aylarında NW yönünden esen rüzgar hakim durumdadır. Bu durumsörf ve yelken gibi su sporları için cazip olanaklar doğurmaktadır. Bu yöreye çok yönlü bir spor tesisi açılarak bu imkanlar değerlendirilmeli ve çevreye de tanıtılmalıdır.

Reşadiye yarımadası yat turizmi açısından da geliştirilebilir. Yurdumuzun turizm bakımından en önemli köşesinde yer alan saha, yatların uğrak alanları arasında bulunmaktadır. Ancak yarımada, Kuşadası, Bodrum, Marmaris vs. gibi birmarinaya sahip olmadığından buraya gelen yatlar ancak birkaç saat kalıp akaryakıt ve yiyecek gibi ihtiyaçlarını karşıladıktan hemen sonra uzaklaşmaktadırlar. Yatçılar ancak buradaki oldukça yetersiz olan balıkçı barınaklarını kullanma imkanına sahiptirler. Antik çağlardan itibaren denizcilik açısından son derece önemli olan bu sahada bu güne kadar yatların demirleyip geceleyebilecekleri ve çeşitli altyapı hizmetlerinin sağlanabileceği bir yat limanının yapılmamış olması turizm açısından çok büyük bir kayıptır ve eksikliktir. Bölgeye diğer merkezlerde olduğu gibi bir yat limanının inşa edilmesiyle hem Türk hem de diğer ülkelerden gelerek memleketimizi ziyaret eden yabancı yatların ihtiyaçlarına cevap verilmiş olacaktır. Bu gibi eksikliklerin giderilmesiyle, bölgede, turizm daha da gelişerek her yönüyle çekici hale gelecektir. Turizmin gelişmesi, araştırma sahasının, yer aldığı bölgede daha etkin bir rol üstlenmesine neden olacaktır.

Tablo: 23- Reşadiye yarımadasına gelen turist sayısı

	1994	1995	1996	1997
Yerli	1653	1850	2243	2200
Yabancı	4307	4599	4971	4750
Toplam	5960	6449	6914	6950

Tablo 23 incelendiğinde 1997 yılında yarımada 2200'ü yerli ve 4750'si yabancı olmak üzere toplam 6950 turistin geldiği görülmektedir. 1994 yılından 1997 yılına kadar geçen sürede yarımada 2200'ü yerli ve 4750'si yabancı olmak üzere toplam 6950 turistin geldiği görülmektedir. 1994 yılından 1997 yılına kadar geçen sürede yarımada 2200'ü yerli ve 4750'si yabancı olmak üzere toplam 6950 turistin geldiği görülmektedir. Çalışma sahasında belirtilen birtakım eksikliklerin giderilmesiyle ve bölgenin tanıtımının daha yaygın bir şekilde yapılmasıyla sahaya olan talebin artacağı karşı konulamaz bir gerçektir.

Kısaca belirtmek gerekirse, turistlerin istek ve ihtiyaçlarına cevap verebildiğimiz ölçüde turizm ve dolayısıyla yarımada gelişir. Turizm, arz ettiği bu özellikleri nedeniyle bölgede, oldukça önemli iktisadi faaliyetlerdendir.

Tablo 24- Özel Çevre Koruma Bölgeleri.

Özel Çevre Koruma Bölgeleri	Yüzölçümü
Gökova	521 km ²
Köyceğiz- Dalyan	385 km ²
Fethiye	613 km ²
Patara	190 km ²
Kekova	260 km ²
Göksu	235 km ²
Gölbaşı	245 km ²
Datça- Bozburun	1474 km ²
Belek	135 km ²
Ihlara	58 km ²
Foça	28 km ²
Pamukkale	44 km ²

Toplam	4188 km ²
--------	----------------------

Bilindiği gibi ülkemizde bugün "Özel Çevre Koruma" kapsamına alınmış 12 bölge mevcuttur. Bozburun yarımadasıyla birlikte Datça yarımadası da bu bölgelerden biridir. Tablo 24'te de belirtildiği gibi, alan olarak diğer tüm bölgelerden büyük olan Datça- Bozburun yarımada; sahip oldukları doğal, ekolojik, kültürel ve tarihi değerlerin çevre kirlenmesine ve bozulmasına karşı korunması, doğal ve tarihsel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasının güvence altına alınması amacıyla 2872 sayılı Çevre Kanunu' nun 9. Maddesi uyarınca 22.10.1999 tarihinde "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak tespit ve ilan edilmiştir. Yarımada'nın "Özel Çevre Koruma Bölgesi" kapsamına alınması sahip olduğu doğal ve kültürel zenginliğin bir göstergesi olarak nitelendirilebilir.

Genel olarak yurdumuzda nüfus artışı ve sanayileşme çarpık kentleşmeyle birlikte pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Ülkemizde de özellikle büyük şehirler bu durumdan oldukça fazla etkilenmişlerdir. Zamanla büyük kentlerin yakınındaki günlük rekreasyonel faaliyet alanları olarak kullanılan sayfiye yerleri de bu kirlenmeden büyük ölçüde etkilenmişlerdir. Ancak Reşadiye yarımadası gibi henüz bu olumsuz havanın yaşanmadığı yerler ise, çok isabetli bir kararla "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak belirlenmiştir. Daha önceki bölümlerde belirtilen yarımada'nın ulaşım problemi ve bunun doğurduğu birtakım olumsuzluklar, bu konuda adeta koruyucu bir rol üstlenmiştir. Çünkü sağlıklı bir yol şebekesi olmadığı için burası aşırı kalabalık bir nüfus barındırmamış ve dolayısıyla da fazla kirlenmemiştir. İlgili bölümde de belirtildiği gibi, sahada, nüfusun ve yerleşmelerin nispeten yoğunlaştığı kısımlarda, doğal bitki örtüsünün büyük oranda tahrip edildiği buna karşılık, insanoğlunun erişemediği alanlarda ise, bitki örtüsünün varlığını ve doğal güzelliklerini koruduğu ifade edilmiştir. Bu doğrultuda araştırma sahamızın ulaşım imkanlarının kısıtlı olması ve bu durumla bağlantılı olarak nüfusun az olması sahanın doğal ve kültürel güzelliklerinin korunması adına elverişli bir ortam yaratmıştır.

Özellikle son yıllarda kitle iletişim araçlarının da artmasıyla güçlü bir çevre bilinci oluşmuştur. Toplumun tüm kesimleri çevre konusunda bilgilendirilmiş ve bunun sonucunda insanlar bilinçlenerek duyarlı ve olumlu davranış değişiklikleri içine girmişlerdir. Öyle ki, doğanın nimetlerinden yalnızca bugün ve belli bir kesimin faydalanması düşüncesi silinmiş, bunun yerine sahip olunan değerlerin orijinal hallerini gelecek nesillere de ulaştırabilme amacı gündeme gelmiştir. Bu anlayışla doğayı bozduktan sonra düzeltme yerine, bozulmasına engel olma ve koruyarak, geliştirerek kullanma ilkesi doğmuştur. Bu çerçevede içinde ekolojik öneme sahip ve çevre kirlenmesine karşı hassas olan Reşadiye yarımadasının da korunarak geliştirilip kalkındırılması gerekmektedir.

Yarımada'nın gelişmesi için çok önemli bir dayanak olan turizm, güçlenmek için yeni ve nitelikli tesislere ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle turizme bağlı olarak inşaat sektörü de hızlanmıştır. Bölgede kaçak inşaatlara kesinlikle izin verilmemektedir. Nitekim araştırma sahamızda da olduğu gibi Özel Çevre Koruma kapsamına alınan bölgelerde yapılarla ilgili hususlar çok sert ve yaptırım gücü çok kuvvetli olan kanunlarla belirtilmiştir. Reşadiye yarımadası " Özel Çevre Koruma Bölgesi" kapsamına alınmamış olsaydı son derece bilinçsiz bir şekilde ve maddi çıkarlar amacıyla hızlı bir şekilde betonlaşacak ve büyük oranda doğal güzellikleri tahrip olacaktı. Yetkililerin yarımada'da mevcut doğal ve kültürel değerleri, yok olma sürecine girmeden koruma altına almaları ülkemizin doğal güzelliklerinin muhafazası ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla yapılmış çalışmalardır. Ancak tüm yaptırımlara rağmen yine de bölgede özellikle ikinci ev olarak nitelendirebileceğimiz yazlıkların hızlı bir şekilde çoğaldığını görmekteyiz. Bu gibi inşaatların ilgili birimler tarafından sıkı bir şekilde denetimden geçirilmesi özenle üzerinde durulması gereken konulardır. Bununla beraber yarımada'da varolan gerek turistik tesislerin ve gerekse evsel atıkların ayrıca yatlarıyla yarımada'yı ziyaret eden turistlerin atıklarının toplanması, taşınması ve belediyenin uygun gördüğü yerlerde istihdam edilerek geri dönüşümleriyle ilgili yapılacak olan çalışmalar da çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla yapılması gereken işlemlerdir. Özellikle plastik atıklarla veya motorlu deniz taşıtlarından sızan petrol türevi maddeler denizlerimiz açısından büyük tehditler

oluşturmaktadır. Çevre bilinci içinde her birey bu konuda üzerine düşen görevi yerine getirmeli ve doğayı kirleten bu olayları en az seviyeye indirmelidir. Çevre koruma bilinci aynı zamanda sahip olunan kültürün de bir göstergesidir.

Tarihi değerler ve doğal güzelliklerle dolu olan ülkemiz sanayileşme ve plansız şehirleşmeden kaynaklanan çeşitli kirlenmelerin baskısı altındadır. Bir ülkede yaşayan insanların ve gelecek nesillerin refahı ve mutluluğu için çevrenin korunması çok önemlidir. Artık doğal çevrenin önemini ve vazgeçilmezliğini anlayan insanlar da özellikle turizm faaliyetlerini doğal ve kültür değerleri bakımından zengin, biyolojik ve ekolojik dengesi bozulmamış bölgelere kaydırmaktadırlar. Çünkü bu tip bölgeler özellikle büyük şehirlerde yaşayan kişilerin ihtiyaç duyduğu sade ve huzurlu ortama sahiptir. Bu özelliklere sahip bölgelerimizden biri olan Reşadiye yarımadası da belirtilen nedenle koruma altına alınarak geleceğe daha güvenle ve bozulmadan intikal ettirilmesi amaçlanmıştır. Reşadiye yarımadasının bozulmadan, gelecek nesillere ulaştırılması doğal kaynaklarının korunarak kullanılması, temiz ve sağlıklı bir çevreye kavuşturulması ile dünya turizminden daha fazla pay alması, hem bölgede yaşayanlar hem de ülkemiz açısından büyük önem taşımaktadır.

Unutulmamalıdır ki, geleceğe ilişkin doğru ve tutarlı kararlar sadece çevre koruma bilinci içinde gelişebilir ve uygulanabilir. Uzun vadede düşünüldüğünde koruyarak kullanmanın sağlayacağı avantajlar sayesinde Reşadiye yarımadası, gelecekte hem ülkemiz, hem de dünya turizmi açısından oldukça önemli ve sahip olduğu değerleri muhafaza edebilmiş ender yerlerden biri olacaktır.

Bu düşünceden hareketle şimdiden yarımadanın ihtiyaç duyduğu tüm eksikliklerin giderilmesi ve doğal dengeye zarar vermeden turizme yönelik hizmetlerin artırılarak bölgenin tanıtımının yapılması gelecek nesiller için son derece önemlidir.

SONUÇ

Araştırma sahamız yurdumuzun güneybatı kesiminde 27°-28 ° E meridyenleri ile 36°- 37° N paralelleri arasında, kabaca EW istikametinde ve Ege denizine doğru yaklaşık 70 km uzanan bir yarımada'dır.

Kuzey ve batıdan Ege denizi, güneyden de Akdeniz ile çevrili olan yarımada'nın batı ucundaki Deveboynu burnu, Ege denizi ile Akdeniz' in birleşim noktasıdır. 459 km²' lik bir alan kaplayan Reşadiye yarımadası kuzeyindeki Kerme körfezi ile güneyindeki Hisarönü körfezi arasında bir horst görünümündedir. Ancak bu horst orta kesiminde NW- SE istikametinde uzanan kuzey sınırını Kızlan fayının, güney sınırını da Datça fayının oluşturduğu bir graben tarafından ikiye bölünmüştür. Son derece engebeli ve parçalı bir görünüm arz eden yarımada'nın en yüksek kütlesi 1144m ile Bozdağ (Kocadağ, Yayla tepe)' dır. Sahada düz alanlar oldukça kısıtlıdır. Bu nedenle Palamutbükü, Mesudiye, Kızlan ve Avlana ovası gibi düzlükler çok önemlidir. Bu alanlar yarımada'nın tarım yapmaya elverişli nadir yerlerindendir.

Yarımadada devamlı bir akarsu bulunmamaktadır. Genellikle dere yataklarında akış yağışlı mevsimde görülmekte, yaz aylarında ise, tamamen kurumaktadır. Uzunazmak ve Kargı dereleri araştırma sahamızda yazın da akan derelerdir.

Tipik Akdeniz ikliminin hakim olduğu bu sahada yaz mevsimi son derece kurak geçmektedir. Özellikle su sıkıntısı kurak geçen mevsimde çok büyük boyutlara ulaşmaktadır. Sahada su ihtiyacı büyük ölçüde yer altı su kaynaklarından temin edilmektedir. Ancak yeraltından motor ve pompalarla su çıkarma işlemi oldukça hassas ve özenle yapılması gereken bir işlemdir. Bilinçsizce yapılan çalışmalar neticesinde özellikle kalker ağırlıklı batı kesimde yer altı suyuna tuzlu su karışabilir ve

bu durumda da yer altı suyunun kullanılamaz hale geleceği kuvvetle mümkün görülmektedir. Bu nedenle sahada kuyu açma işlemleri devlet denetiminde ve uzman kişiler tarafından yapılmalıdır.

Çalışma sahası toprakları genel olarak incelendiğinde kalın bir tabakanın mevcut olmadığı görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebi ise, ilgili kısımda da belirtildiği gibi, sağanak yağışlardan dolayı görülen yüzeysel akış ve rüzgar aşındırmasıdır. Kırmızı kahverengi akdeniz toprakları, kırmızı sarı podzolik topraklar, kalkersiz kahverengi orman toprağı, kahverengi orman toprağı ve kolüvyal topraklar yarımadada görülen toprak çeşitleridir.

Araştırma sahamızda bitki örtüsü çok büyük tahribatlara uğramıştır. Toprakta görülen aşınmanın nedenlerinden biri de budur. Özellikle yangınlar nedeniyle tahrip olan ormanlık alanlar, yanan ağaçların yerine yenileri dikilmediği için son derece kötü durumdadır. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalarla ve özellikle sahanın "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak tespit edilişinden sonra ağaçlandırma çalışmaları hızlanmış ve nispeten bir iyileşme gözlenmiştir. Fakat yapılan tüm çalışmalara karşın insanların bilinçsizce davranışları nedeniyle özellikle kıyı kesimde ve yerleşim alanlarının bulunduğu bölgelerde bitki örtüsünün büyük oranda tahrip edildiği dikkat çekicidir. Kıyı kesimlerinde özellikle ağaç dallarına kayık vs. bağlanması veya yine buradaki kampingler ve çadır alanlarının bulunması nedeniyle doğa hızlı bir şekilde yok olma sürecine itilmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi, sahanın Özel çevre koruma bölgesi kapsamına alınması, sahada varolan ekolojik zenginliğin korunması ve gelecek nesillere de aktarılması açısından son derece olumlu bir karardır.

Daha önceki kısımlarda da belirtildiği gibi, yarımadada devamlı bir akarsu yoktur. Bununla beraber büyük bir su sıkıntısı çekilmektedir. Ayrıca oldukça engebeli olan sahada tarım yapılabilecek alanlar da oldukça parçalıdır. Bu nedenle yani hem su problemi, hem de ziraat yapılacak geniş düzlüklerin bulunmamasından dolayı bu sahada hiçbir zaman yoğun nüfus barınmamıştır. Çünkü saha yoğun nüfus barındırabilecek şartlara sahip değildir. Nüfus özellikleri kısmında da belirtildiği gibi,

bugün de bölgede nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasının altında olduğu bilinmektedir. Seyrek nüfus özellikleri arz eden bu sahada özellikle işsizlik nedeniyle gençler bölgeyi terk etmektedirler.

Yerleşmeler de genellikle su kaynaklarının var olduğu noktalarda toplanmışlardır. Su kaynakları, yerleşim sahalarının yerlerinin belirlenmesinde başlıca etkenlerden biri olmuştur. Genellikle köyler su kaynaklarına yakın yamaçlarda kurulmuşlar ve önlerindeki nispeten düz sahaları da tarımsal faaliyetler için ayırmışlardır. Bu, genel olarak incelendiğinde tüm kurak bölgelerin arz ettiği son derece doğal bir durumdur. Bu gibi bölgelerde su, halkı birleştirici bir güç olmuştur. Çünkü su insanların gereksinim duyduğu temel ihtiyaçlardan biridir.

Sahada yetiştirilen ürünler de kuraklığa dayanıklıdır. En önemli geçim kaynakları badem ve zeytindir. Zeytin ve badem engebeli olan yarımadada yamaçlarda da tutunabilmektedirler. Bununla beraber sulanabilen kesimlerde meyve ve sebze ziraatı da yapılır. Ancak bunlar sadece yarımada içinde tüketilecek boyutadır. Son yıllarda ekonomik getirisinin fazla olması nedeniyle çoğu ormanlık alanlar tahrip edilerek zeytin ve badem ağaçları dikilmiştir.

Arıcılık ta yarımada ekonomisinde söz sahibi faaliyetlerden biridir. Ancak bu ürünler pazarlama aşamasında istenilen değeri bulamamaktadır. Kooperatif olmadığı için tüccarlar aracılığıyla ürünler satılmakta ve üreticiden çok pazarlamacılar kazanç sağlamaktadır.

Daha önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi yarımadada büyük bir işsizlik sorunu vardır. Hatta bu nedenle özellikle genç nüfus sahayı terk ederek daha iyi yaşam koşullarına ulaşabilmek amacıyla Antalya, İzmir, Aydın ve İstanbul gibi büyük kentlere yerleşmektedir. Oysa ki, bilindiği gibi, yarımadada üretilen çok önemli iki ürün vardır. Bu ürünlerin işlenerek pazara sürülmesi üreticilerin daha fazla kazanç elde etmelerini sağlayacaktır. Fakat yarımadada gerek zeytin ve gerekse badem ağaçtan toplandığı gibi elden çıkarılmaktadır. Bu iki ürünün işlenebileceği ve çeşitli mamul maddeler halinde piyasaya sürülebileceği tesislerin kurulması hem bölgede varolan

işsizlik sorununu kısmen çözümleyecek, hem de üreticilerin daha fazla kazanç elde etmelerine neden olacaktır. Bununla beraber yarımada'nın ticaret hayatı da canlanacaktır. Bu gün araştırma sahamızda varolan ticaret, özellikle yazın ancak turistlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek iş yerleriyle sınırlıdır. Yani gelişmiş bir ticaret hayatı yoktur.

Oysa ki, üretilen malların işlenerek farklı ürünler halinde piyasaya sürülmesi aynı zamanda gelişmiş bir ticari hayatın oluşmasına da uygun zemin hazırlayacaktır.

Bilindiği gibi Ege ve Akdeniz'in birleştiği noktada yer alan saha antik çağda çok önemli olan Akdeniz ticaret yolu üzerinde bulunmaktaydı. Bundan dolayı yarımada'nın batı ucunda yer alan antik şehir Knidos transit deniz taşımacılığında önemli kentlerden biriydi. Özellikle doğu Akdeniz'den batıya ve kuzeye gitmek isteyen gemiler Knidos'a uğrar burada çeşitli ihtiyaçlarını giderir ve daha sonra da yollarına devam ederlerdi. Knidos aynı zamanda rüzgarlı havalarda gemilerin korundukları bir limandı. Bu gün de Reşadiye yarımadası özellikle turistik gemiler ve yatlar için aynı nedenle hizmet etmektedir. Yatların uğrak yerlerinden biri olan saha da buraya gelen turistlere çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Akaryakıt ve yiyecek ihtiyaçlarını gideren yatçılar, denizcilik açısından tarihten gelen bir öneme sahip olan bu sahada modern bir limanın olmamasından dolayı kısa süre içinde bölgeyi terk ederler.

Ulaşım problemi de yarımada'nın karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Dar bir kıstakla Anadolu'ya bağlanan yarımada'nın tam ortasından geçen ve Marmaris'e uzanan yol sahayı anakaraya bağlayan tek yoldur. Tek yol olmasına rağmen yine de uzun yıllar boyunca bakımsız kalmıştır. Ve bu nedenden dolayı da oldukça zor şartlar arz etmektedir. Yol bakımsız ve bozuk olunca doğal olarak buraya olan ilgide azalmış ve adeta yarımada kendi haline terk edilmiştir. Ancak 1996 yılında başlatılan çalışmalarla yolun bir kısmı genişletilmiş ve gerekli bakım yapılmıştır. Yarımada'nın anakarayla bağlantısını sağlayan bu yolun modern bir seviyeye ulaştırılmasıyla sahanın Anadolu'yla ilişkileri de kuvvetlenecektir. Bu durum bölgenin her bakımdan gelişerek kalkınması için uygun zemini hazırlayacaktır. Bununla birlikte sadece karayolu ulaşımı değil aynı zamanda denizden ulaşımında iyileştirilerek daha aktifleştirilmesi yapılması gereken öncelikli çalışmalardandır.

Kısaca bölgenin bugünkü vasat şartlarından kurtararak hak ettiği seviyeye ulaştırılması için, reşadiye yarımadasının sahip olduğu doğal, kültürel ve ekolojik ve iktisadi zenginliklerinin çok iyi bilinmesi ve bunların çok iyi bir şekilde mütala edilerek işlevlik kazandırılması ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Bölgenin ana sorunlarına akılcı çözüm yolları uygulanarak bunlar ortadan kaldırılmalı ve sahada üretime ağırlık verilmelidir. Sahada mevcut potansiyel değerler tek tek irdelenmeli ve bunlardan maksimum ölçüde faydalanma yolları araştırılmalıdır. Yöre halkının bilinçlendirilerek ellerindeki güçleri doğru şekilde değerlendirmeleri ve devlet desteğiyle turizm gibi gelişme imkanı oldukça yüksek konularda çeşitli projelerle gelişme ortamının hızlandırılması bölgenin ilerlemesi için yapılması gereken başlıca faaliyetlerdir.

BİBLİYOGRAFYA

- AKALIN, Emel**-1979-80 Antik Çağda Batı Anadolu Limanları, İstanbul.
- AKARCA, Aşkıdil**-1987, Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri 1 Şehir ve Savunması. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları VI. Dizi.
- AKKAN, E.**-1986, "Jeomorfoloji Açısından Kıyı Sorunları." 10. Türkiye Jeomorfolojisi Bilimsel ve Teknik Kurultayı. 17-21 Mart Bildiri Özeti. A.Ü. Coğrafya Bölümü Ankara.
- AKOZAN, F.**-1976, "Güneybatı Anadolu ve Ege kıyılarımız", Türkiye'miz dergisi, Sayı: 20, Sf: 2-6, İstanbul.
- AKURGAL, E.**-1970, Anadolu uygarlıklarındaki tarihi limanlar .
- AKURGAL, E.**-1989, Anadolu Ugarlıkları "Knidos (Datça)" s:482-484, İstanbul.
- AKYOL, İbrahim Hakkı**-1947, Türkiye'de Akarsu Sistemleri ve Rejimleri. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: IX-X Ankara.
- ALAGÖZ, Cemal Arif**-1944, Türkiye'de Karst Olayları. Türk Coğrafya Kurumu Yayınları Sayı:1 Ankara.
- ALKIM, U. Bahadır**-1959, Güneybatı Antituros Bölgesinde Eski Bir Yol-An Ancient Road System In The South-West Antitaurus, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- ALKAN, Güler**-1993, "Kıta Sahanlığı: Tarihçesi, Uluslar arası Hukukta Yeri ve Sorunları." İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, Sayı 10 İstanbul.
- ALP, Ahmet**- 1976, Türkiye Turizm Coğrafyası ve Turizm Bölgelerinin Özellikleri. Ankara.
- ARAN, Sadri**- 1970, Ege ve Akdeniz Sahil Şeridindeki Rekreasyon İle İlgili Kavramlar, Sınıflamalar. Peyzaj Mimarlığı.
- ARDEL, Ahmet**-1975, Hidrografya. İÜ Edebiyat Fakültesi yayınları. İstanbul
- ARDEL, Ahmet**-1967,1968, Türkiye Kıyılarının Teşekkül ve Tekamülüne Toplu Bir Bakış Türk Coğrafya Dergisi Sayı:24-25, Sf: 1 -6 İstanbul.
- ARKIN, Kitap evi**- 1966, Eski Akdeniz Uygarlığı, İstanbul.
- ATALAY, İ.**, Toprak Coğrafyası, Ege Üniv. Sosyal Bilimler Fak. yay.no.8, İzmir.
- ATALAY, İ.**, Türkiye Coğrafyası, Ege Üniv. İzmir.
- BARKIN, Rebi** - 1954, Bakımsız Kalmış Bir Turizm Cenneti : Muğla Sahilleri, Ankara.
- BAŞBAKANLIK D.İ.E.**- 1985, Köy Envanter Etütleri 1981 Muğla, Ankara.
- BAYINDIRLIK Bakanlığı**- 1972, Muğla İli Yapı Gereçleri ve Yöresel Koşullar, Ankara.
- BİNGÖL, E.**-1976, "Batı Anadolu' nun Jeotektonik Evrimi" M.T.A. Enstitüsü Dergisi, Sayı 86 Sf : 14- 34
- BOYDAK, Melih**-1983, Ülkemizin Nadide Bir Doğal Türü : Datça Hurması .Çevre Koruma Dergisi Sayı. 18 Sf: 20-21
- BOYDAK, Melih**-1983, Datça Hurması (Phoenix theophrasti greuler) ve Datça yarımadasında saptanan doğal yayılışı. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A 33(1)
- BOYSAY Yusuf**, Karya Bölgesi'nde yeni araştırmalar. New exacavatione in Caria, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

- BOZKURT, Y.- GÖKER, Y.- ERDİN, N.-** 18 -23 Ekim 1993, Datça Kızılçam'ın da Anatomik ve Teknolojik Özellikler, Orman Bakanlığı Bildiriler.
- CHAPUT, E.-**1947, Türkiye'de Jeolojik ve Jeomorfolojik Tetkik Seyahatleri, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları no : 11 (Çeviren: Ali Tanoğlu) İstanbul.
- DAĞANAY, Ufuk-1990,** Datça (Muğla) ve civarının jeolojisi. Lisans Diploma Tezi, İstanbul Enstitüsü, Bülten Sayı : 9 No : 9 Sf: 183 - 207 İstanbul.
- DARKOT, Besim-1998,** İslam Ansiklopedisi Mentеше Maddesi, İstanbul.
- DARKOT, Besim- ERİNÇ, Sırrı-1953-1954,** "Güneybatı Anadolu da Coğrafi Müşahedeler." İ.Ü. Coğrafya Ens. Dergisi Sayı: 5-6 Sf : 179-196 İstanbul.
- DARKOT, Besim- TUNCEL, Metin-1995,** Ege Bölgesi Coğrafyası, (3. Baskı.) İ.Ü. Yayın no: 2365, Coğrafya Enstitüsü Yayın no:99 İstanbul.
- DOĞANER, Suna-1987,** Türkiye 'nin Güneybatı Kıyılarının Turizm Coğrafyası. Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul
- DOĞANER, Suna-1992,** "Türkiye 'nin yat limanları." İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya
- DOĞU, A.F.-1986,** " Güneybatı Anadolu'da Yöresel Birimlerin Belirmesini Denetleyen Doğal Etmenler." Jeomorfoloji Dergisi, no: 15
- DÖNMEZ. Yusuf,-** 1990, Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları, İ.Ü. Yay.No.3648, Fakülte yay.no.3248, İstanbul.
- DUYURAN, Rüstem-1954,** Tarihte Batı Anadolu. İzmir.
- EGE, ORMANCILIK ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ,** 1987 Yılı Çalışma Raporu.
- ERAT, Azra,-1979,** Karya'dan Pamfilyaya mavi yolculuk, İstanbul.
- ERDOĞAN, Ali-1974,** " Muğla İli Ormanlarında Yangın Önleyici Bazı Tedbirler Üzerine Araştırmalar." Orman Araştırma Enstitüsü Yayınları, Teknik Bülten Serisi No,55 Ankara.
- ERİNÇ, Sırrı,-** Türkiye Toprak Çalışmaları ve Toprak Coğrafyasının Ana Çizgileri, İ.Ü. Enstitü Dergisi, sayı:15, Cilt: 8, s:1-39, İstanbul
- ERİNÇ, Sırrı- YÜCEL, T.-1978,** Ege Denizi, Türkiye İle Komşu Ege Adaları. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları No50 Ankara.
- ERİNÇ, Şaban Şükrü-1976,** Bentonitlerin Metalurjideki Uygulanmaları Yönünden Araştırılması, Reşadiye Bentonitlerinin Bu Açıdan İncelenmesi. İ.T.Ü. Maden Fakültesi Doktora Tezi. İstanbul.
- EROĞLU, Zekai- 1939,** Muğla Tarihi. İzmir.
- EROL, Oğuz-1982,** Batı Anadolu Genç Tektoniğinin Jeomorfolojik Sonuçları. Türk Jeoloji Kurultayı 1982, Batı Anadolu'nun Genç Tektoniği ve Volkanizması Paneli. Türkiye Jeoloji Kurumu Yayını.
- EROL, Oğuz- 1989,** Türkiye Kıyıları ve Kıyı Değişmelerinin Çevre - İnsan İlişkileri Yönünden İncelenmesi: Süreçler, Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri. İstanbul.

- EROL, Oğuz-** 1991, "Türkiye Kıyılarındaki Terkedilmiş Tarihi Limanlar ve Bir Çevre Sorunu Olarak kıyı Çizgisi Değişimlerinin Önemi." İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, Sayı: 8 İstanbul.
- EROL, Oğuz-**1992, Türkiye Kıyılarının Jeomorfolojik Yapısı, İstanbul.
- EROL, Oğuz-** 1993, Genel Klimatoloji, Ankara
- ERCAN, T- GÜNEY, E- BAŞ, H- CAN, B-** 1990, " Datça Yarımadası'nın Pliyo-Kuaterner Jeolojisi." T.J.M. Kongresi 1980 Bülteni (Ayrı baskı)
- ERCAN, T-GÜNEY, E-BAŞ, H-CAN, B-**1984, Datça Yarımadası'ndaki Kuaterner Yaşlı Volkanik Kayaçların Petrolojisi ve Kökensel Yorumu. MTA. Enstitü Dergisi no: 97-98
- ERSOY, Şükrü-**1991, "Datça (Muğla) Yarımadası'nın Stratigrafisi ve Tektoniği" Türkiye Jeoloji Bülteni, Cilt:34 Sayı:2 İstanbul.
- ERSOY, Şükrü-** 1989, Datça Yarımadası'nın Jeolojisi, (Yayınlanmamış) İ.Ü. Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü, İstanbul.
- EVLİYA OĞLU, Sait-**1996, Türkiye Turizm Coğrafyası ve Türkiye Coğrafyası'nın Ana Hatları. G.Ü. Tic. Ve Tur. Fak. Ankara.
- FİLİBELİ, Ayşe-**1992, Datça Yarımadası Çevre Sorunları Sempozyumu, 6-9 Haziran 1992 Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü. İzmir.
- FLUGEL, H - METZ, K-** 1954, 1954 Senesinde Bodrum ve Muğla Bölgesinde Yapılan Jeolojik Harita Hakkında Rapor. MTA Enstitüsünde Neşredilmemiş Rapor. Rapor no : 2799
- GABRIEL, L.- J.C., GEORGES-** 1966, Eski Akdeniz ve Yakınoğu Uygarlıkları. İstanbul.
- GALA, A.-**1970, Anadolu Kıyılarındaki Tarihi Limanlar
- GENEL KURMAY BAŞKANLIĞI, Coğrafya Encümeni-** 1935, Akdeniz Havzası Coğrafyası; Tabii, Zirai, Beşeri, Baytari. C.4 Ankara.
- GÖRCELİOĞLU, E.-**1976, Türkiye'de Akdeniz Bölgesinin Özellikle Batı Kesiminde İnsanla Doğal Çevre Arasındaki İlişkilerin Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu. Orman Fakültesi Dergisi. Seri, A, XXVI, 2 Sf:255 - 264
- GÖKER, Gülşen- GÖKER, Murat-**1970, Muğla ve İlçeleri. İzmir.
- GÖNEY, Süha-** 1985, Sıcak Bölgelerde Ziraat Hayatı. Coğrafya Enstitüsü Yayın no: 116 İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayın no: 2732 Ziraat Coğrafyası Cilt: IV İstanbul.
- GÖNEY, Süha-** 1979, Türkiye Ziraatinin Coğrafi Esasları. İÜ. Yayınları no.2600 Coğrafya Enstitüsü Yayınları no. 110 İstanbul.
- GÖNEY, Süha-** 1975, Büyük Menderes Bölgesi, İ.Ü. Yayın no.2600, İstanbul.
- GÖNEY, Süha-**1977, Şehir Coğrafyası, İ.Ü. Yayın no.3908, Edebiyat Fakültesi Yayın no.2274, Coğrafya Bölümü Yayın no.91
- GÜNAL, Nurten-**1997, Türkiye'de Başlıca Ağaç Türlerinin Coğrafi Yayılışları, Ekolojik ve Florastit Özellikleri. İstanbul.
- GÜNEY, Emrullah-**1994, "İnsanın Neden Olduğu Ekosistem Değişiklikleri." İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, no: 9 İstanbul
- GÜNGÖRDÜ, Mutlu-**1986-1987, "Macar meşesi (Quercus Frainetto)nin Türkiye'deki yeni bir yayılış alanı.", Coğrafya Enstitü Dergisi, sayı:2, İstanbul.

- İNAL, Selahttin-** 1953, "Palamut Meşesi Ormanları Coğrafi Yayılışları, Ekonomik Önemi ve Coğrafi Amenajman Esasları" Orman mahsülleri serisi sayı:9-14, Ankara.
- İNANDIK, Hamit-**1954,Türkiye Kıyılarının Başlıca Morfolojik Meseleleri. İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi no: 8 Sf: 67- 77 İstanbul.
- İNANDIK, Hamit-** 1958, Türkiye Kıyılarına Genel Bir Bakış. İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi Sayı: 5-9 Sf: 50 - 72 İstanbul.
- İNANDIK, Hamit-**1971, Deniz ve Kıyı Coğrafyası. İstanbul.
- İNANDIK, Hamit-** 1965,Türkiye Bitki Coğrafyasına Giriş. İ.Ü. Edebiyat Fak. Coğrafya Enstitüsü Yayınları. İstanbul.
- İNANDIK, Hamit-**1954,"Türkiye Kıyılarının Başlıca Meseleleri."İ.Ü.Coğrafya Enstitüsü Dergisi, no:8 İstanbul.
- İNANDIK, Hamit-**1969,Bitkiler Coğrafyası,İ.ü. Coğrafya Enst.yay.no. 930, İstanbul.
- İSTANBUL ve MARMARA- AKDENİZ Bölgeleri Deniz Ticaret Odası-** 1987,İstanbul.
- İŞİK,Tufan-** 1967, Datça İlçesi Monografyası. (1649)İÜ. Coğrafya Enstitüsü Bitirme Tezi. İstanbul.
- İNANIR, Gülsev-** 1981,Muğla ve Çevresinde Nüfus ve Yerleşmenin Dağılışı. (3497) İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Bitirme Tezi. İstanbul.
- İLLER BANKASI** -1982, Datça Çevre Düzeni Nazım İmar Planı.
- İZBIRAK, Reşat-** 1996, Türkiye I.Milli Eğitim basımevi, Öğretmen Kitapları Dizisi:196 İstanbul.
- İZBIRAK, Reşat-** 1996, Türkiye II. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.Öğretmen Kitapları Dizisi:197 İstanbul.
- İZBIRAK, Reşat-** 1945,Türkiye’de Madencilik. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, C: III Sayı:2 Ankara.
- KAADEN, G.-** 1954, "Datça- Muğla- Dalaman Çayı (SW Anadolu) Arasındaki Bölgenin Jeolojisi. "Jeoloji Kurumu Bülteni V. No: 1-2 S. 71 Ankara.
- KANTARCI, M.Doğan-**1983, Akdeniz Bölgesi Doğal Ağaç ve Çalı Türlerinin Yayılışı İle Bölgesel Yetiştirme Ortamı Özellikleri Arasındaki İlişkiler. İstanbul.
- KANTARCI, M.Doğan-**1983, Reşadiye (Datça) yarımadasının ekolojik özellikleri, İ.Ü. Orman Fak. Yay. Der. Seri: A, Cilt, 40, İstanbul.
- KARTAL, S.K.-**1978,Türkiye Kentlerinde ve Kıyılarında Toprak Kullanımı Düzeni ve Çözümler.
- KASAPLIGİL, B.-**1952,Türkiye ‘de Akdeniz İklim Tipinin Hakim Olduğu Bölgelerde Orman Vejetasyonu. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi Seri: A Cilt: II Sayı 2 İstanbul.
- KAYA, M.-** Milli Mücadelede Muğla.
- KAYAN, İ.-**1981,Datça Yarımadasında Eski Knidos Yerleşmesini Etkileyen Doğal Çevre Özellikleri. A.Ü. Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı : 11 Sf: 51-70 Ankara.
- KAYAN, İ.-** 1971,"Gökova ve Çevresinde Fiziki Coğrafya Araştırmaları." Fiziki Coğrafya Araştırmaları Dergisi. Sayı :3-4 Sf. 183
- KELEŞ, K-** 1982,Kıyılar ve Toplum Yararı.
- KELEY,R-** 1989,Kıyıların Korunması ve Toplum Yararı

- KOZAN, F.-** 1976, Güneybatı Anadolu ve Ege Kıyılarımız. Türkiye'miz Dergisi: 20 Sayı : 2-6
- KÖY İŞLERİ Bakanlığı-** 1970,Köy Envanter Etütlerine Göre Muğla. Köy İşleri Bakanlığı Yayınları : 132 Türkiye de Gerçekleri ve İhtiyaç Grupları Serisi 58 Ankara.
- KÖKSAL, Aydoğan-** 1982, Türkiye'nin Genel Turizm Coğrafyası. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara.
- KÖKSAL, Aydoğan-** 1994, Türkiye Turizm Coğrafyası Ankara.
- KÜKTOPUZLU, F.-**1990,Turistlik Faaliyetlerin Turizm Alanlarındaki Ekolojik Yapıya Etkileri. Ulusal Turizm Kongresi 1990 (16- 18 Kasım) Sf : 204 - 211 Kuşadası.
- LEROUX, Gabriel- CONTENAU, J.-**1966,Eski Akdeniz ve Yakındoğu Uygarlıkları. (Çeviren : Nihal Önal) İstanbul.
- MANSEL, Arif Müfid-**1965,Ege ve Yunan Tarihi. Ankara.
- MATER, Barış-**1977,Datça Yarımadasının Arazi Sınıflandırması. İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi. Sayı:20-21 İstanbul.
- M.T.A. Raporu-** Datça Neojeni Muğla No : 5933
- M.T.A. Raporu-** Datça, Muğla, Dalaman Çayı Arasının Jeolojisi. Muğla no : 2135
- MÜŞTAKHAN, Kaya-**Milli Mücadelede Muğla.
- MUĞLA İlyıllığı-** 1967.
- OĞUZ,Erol-** 1989 "Türkiye'de Kıyıların Doğal Niteliği, Kıyının ve Kıyı Varlıklarının Korunmasına İlişkin Kıyı Kanunu Uygulamaları Konusuna Jeomorfolojik Yaklaşım." İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni no:6 İstanbul
- OĞUZ,Erol-** 1992, "Datça yarımadası kıyılarında küçük deniz canlılarının oluşturdıkları kireçtaşlarını çevresel ekoloji yönünden önemi." Flıbeli A.(Ed.) Datça Yarımadası Çevre Sorunları Sempozyumu. 6-9 Haziran 1992 İzmir
- OĞUZ,Erol-**1987, "Türkiye'de Kıyı Kullanım Sorunlarına Jeomorfolojik Yaklaşım."A.Ü. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:6 Ankara.
- OAKES, H.-** 1958,Türkiye Toprakları. Türkiye Yüksek Ziraat Mühendisleri Birliği Yayını No: 18
- ÖZBAL,Bilal,** 1967, Türkiye'de Turunçgil Ziraatı, T.C. Tarım Bakanlığı, Teknik Kitap D-111, İstanbul.
- ÖZGÜNEL, Mustafa-** 1983,Akdeniz İklimi ve Tarımsal Çalışmalar. Meteoroloji Dergisi Sayı:10 Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü. İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Bitirme Tezi. İstanbul.
- ÖZGÜMÜŞ, Feridun-** 1987,Knidos'ta ki Bizans Eserleri. İ.Ü. Sosyal Bilimler Ens. No : 162 İstanbul.
- ÖZSAN, Mithat- BAHÇECİOĞLU, Hasan Rauf-**1970,Akdeniz Bölgesinde Yetiştirilen Turunçgil Tür ve Çeşitlerinin Değişik Ekolojik Şartlar Altında Gösterdikleri Özellikler üzerine araştırma. Ankara.
- PAVARI, Aldo-** 1961,Akdeniz Bölgesinde Ormancılığın Ekolojik ve Teknik Esasları İ.Ü. Yayınları no: 902 Orman Fakültesi No. 70 İstanbul.

- PINAR, N.- LAHN,E.-1952**, Türkiye Depremleri İzahlı Kataloğu, Bayındırlık Bakanlığı Yayınları No,6/36 Ankara.
- REGEL, C.V.-1963**,Türkiye' nin Flora ve Vejetasyonuna Genel Bir Bakış. Ege Üniversitesi Fen Fak. Monografileri Serisi no: 1 (Tercüme : Baytop ,R. Denizci) İzmir.
- RAMSAY, V. M.- 1961**,Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası.(Türkçe'ye çeviren : M. Pektaş.) Sayı : 11 İstanbul.
- SAGCAN, M. -1986**,Turizm Çevre İlişkileri ve Kaynaklarının Korunması. Turizm Yıllığı1985, Sf.: 129 - 140 T.C. Turizm Bankası A.Ş. Ankara.
- STRABON- 1981**,Coğrafya (Çeviren: Adnan Pekman) Edebiyat Fakültesi Yayınları no : 2796 Kitap XIV
- SERGÜN, Ümit- 1974-1977**, “ Türkiye’ de Nüfus Artışı ve Sorunları.” İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 20-21 Sf: 211-223 İstanbul.
- SERGÜN, Ümit- 1993**, “Türkiye’ de Kent Nüfusu ve Kentleşme Hareketleri.”İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, no: 10 İstanbul.
- SERİN, Necdet- KÜRKÇÜOĞUL, Ömer- 1986**, “ Ege’de Deniz Sorunları Semineri.” A.Ü. S.B.F. , Yayın no: 552 Ankara.
- TANOĞLU, Ali-1965**, “Dünya’da Nüfus Artışı ve Doğurduğu Problemler.” İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı:15 İstanbul.
- TANOĞLU, Ali- 1969**,Nüfus ve Yerleşme Tarihi, İ.Ü. Yayınları, İstanbul.
- TANOĞLU, Ali- 1959**, “Türkiye’de Nüfusun Dağılışı.”İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi Cilt:5 Sayı:10 İstanbul.
- TANOĞLU, Ali- 1964**, Türkiye'de Toprak, İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, cilt.XXIII, sayı3-4'ten ayrı basım
- TANKUT, H.R.- 1939**, Köylerimiz. İstanbul.
- TEKELİ, İ.1993**, Tarih İçinde Muğla, Ankara.
- TOPRAK SU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**, 1978, Türkiye Arazi Varlığı, Toprak Etüdleri ve Haritalama Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- TUNA, Numan- 1982**, Datça Yarımadası Yüzey Araştırmaları.1981 Kültür ve turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü IV Kazı Sonuçları. Ankara.
- TUNA, Numan- 1983**, Batı Anadolu Kent Devletlerinde Mekan Organizasyonu. Knidos Örneği. Doktora Tezi,Yayımlanmamıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi. İzmir.
- TUNA, Numan- 1984**, “İonia ve Datça Yarımadası Arkeolojik Yüzey Araştırmaları VII.Arkeolojik Kazı ve Araştırma Sonuçları Toplantısı”.(Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü 1986) Dokuz Eylül Üniv. Bildiri. İzmir.
- TUNÇDİLEK, Necdet- 1977**, “Türkiye’nin Dağlık ve Ormanlık Bölgelerinin Ekonomik Problemleri.” İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 22 İstanbul.
- TUNÇDİLEK, Necdet- 1967**,Türkiye İskan Coğrafyası. İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayınları 1284.İstanbul.
- TUNÇDİLEK, N.- 1984**,Türkiye Köylerinin Yapısal Özelliklerine Toplu Bir Bakış. İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü. Bülten Cilt : 1 Sayı : 1 İstanbul.

TURİZM ve TANITMA BAKANLIĞI-1967, Türkiye Akdeniz Bölgesi. İstanbul.

TURİZM ve TANITMA BAKANLIĞI-1966, Muğla Ankara.

TUROĞLU, Hüseyin-1991,Datça Yarımadası Batısının Jeomorfolojisinde Tektonizma ve Volkanik Unsurlar. Bülten : 8 Sf.: 203 -210 İstanbul

TUROĞLU, Hüseyin-1986,Reşadiye yarımadasının batı kısmının jeomorfolojisi.
İ. Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya enstitüsü .İstanbul.

TÜRKEŞ, Ün-1971,Muğla ili toplum yapısı araştırmaları “ Yerleşik” İstanbul.

UYKUCU, Ekrem-1983,İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi.(Coğrafya ve Sosyal Yapı),İstanbul.

VİTTEK, Paul- 1944,Menteşe Beyliği; 13 - 15. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait
Tetkik. Çeviren : O.Ş. Gökyay Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

WALTER, H.-1962,Türkiye'nin Vejetasyon Yapısı. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları no:80
İstanbul.

WENİGER, F.Christiansen - 1935, Türkiye Genel Ziraatinin Temelleri. Ziraat Bakanlığı
Genel Ziraat ve Bitkiler Islahı Müşaviri. Çevirenler: Dr. Ömer Tarman, Dr. Vamık
Tayşı

YALÇIN, Ercüment-1992, Datça(Muğla) ve Batısının Jeolojisi, Diploma Tezi,İstanbul

YALÇINLAR, İsmail-1964,Muğla Bölgesinde Jeomorfolojik Araştırmalar. İ.Ü. Coğrafya
Enstitüsü Dergisi. C.8 no:14 İstanbul.

YURT Ansiklopedisi- 1983,Datça Maddesi, Cilt 8 İstanbul.

YÜKSEL, Fethi Ahmet-1985-1986, “Güneybatı Türkiye'nin Deprem Etkinliği ve Deprem
Riski Analizi” İ.Ü. Mühendislik Fakültesi Yerbilimleri Dergisi, C:5 S:1-2 İstanbul

YÜZER, E.-1981, Deniz Kıyılarımızı Nasıl Koruyalım. Çevre Koruma Dergisi Sayı:9

FOTOĞRAFLAR

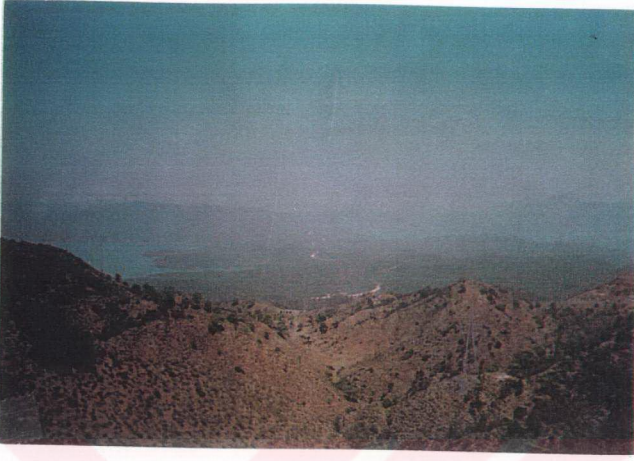

Foto:1- Reşadiye yarımadasına geçilen Balıkaşiran mevki ve Datça- Marmaris yolu.
(Kıstak alanı.)

Foto:2- Yarımadaanın genel engebeli yapısı ve Bozdağ.

Foto:3- Emecik köyü yakınlarındaki konglomeralar.

Foto.4- Kocaburun.

Foto:5- Antik şehir Knidos. Ticari amaçla kullanılan büyük liman ve askeri amaçla kullanılan küçük liman. (501)

Foto:6- Datça'nın genel görünümü.

Foto:6- Datça'nın genel görünümü.

Foto:7- Datça limanı.

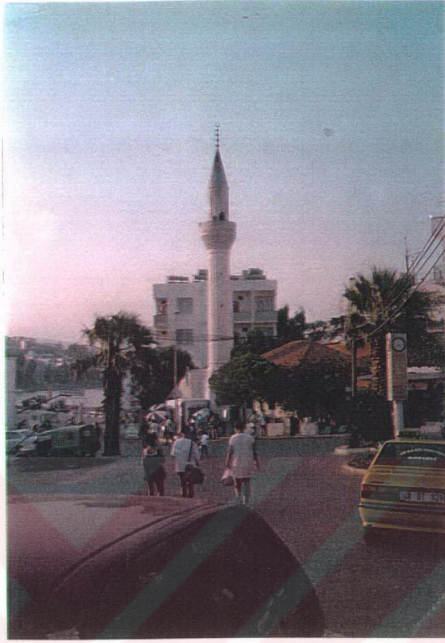

Foto:8- Şehir meydanı ve Ulu cami.

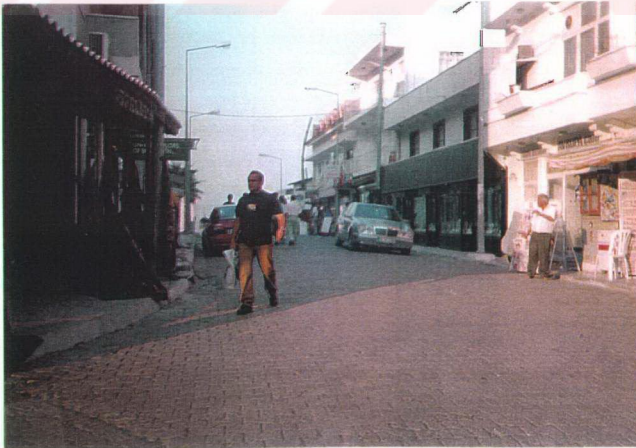

Foto:9-Liman caddesi.

Foto:10- Atatürk caddesi.

Foto:11- Ambarcı caddesi.

Foto:12- İskele caddesi.

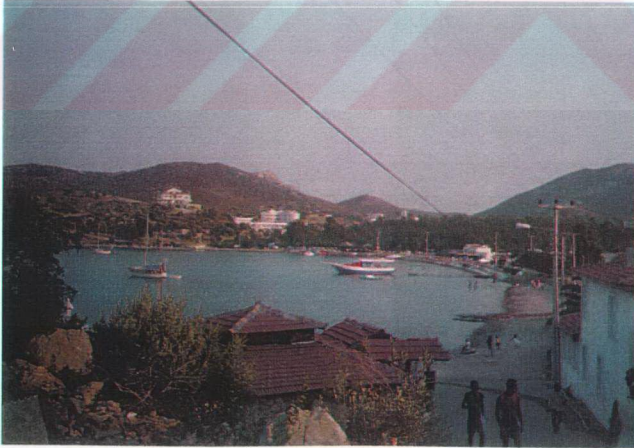

Foto:13- Taşlık plajı.

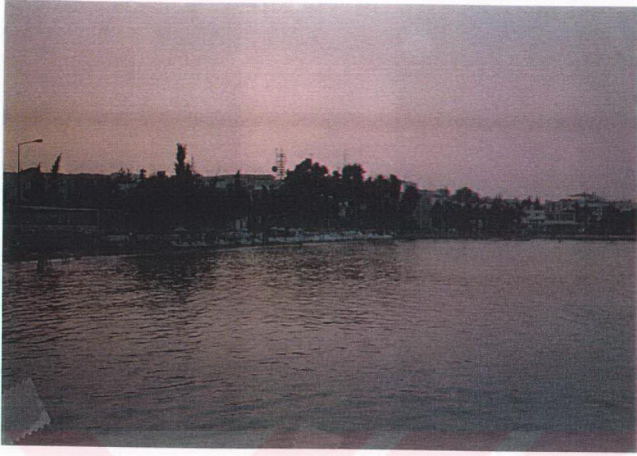

Foto:14- Kumluk plajı.

Foto:15- Eski Datça (Dadya) mahallesi.

Foto:16- Eski Datça mahallesinde dar ve ivicacılı sokaklar.

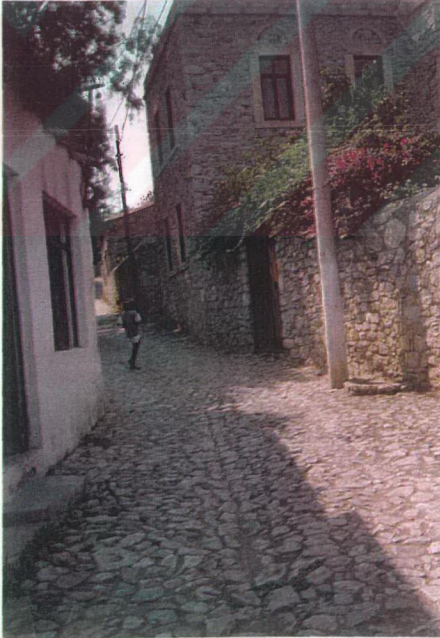

Foto:17- Eski Datça mahallesinde dar ve ivicacılı sokaklar.

Foto:18-Reşadiye mahallesi genel görünümü.

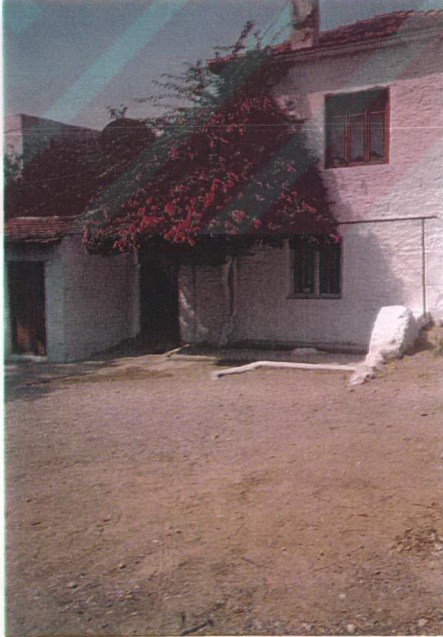

Foto:19- Reşadiye mahallesi mesken tipleri.

Foto:20- Reşadiye mahallesi mesken tipleri.

Foto:20- Reşadiye mahallesi.

Foto:21- Kızlan köyü.

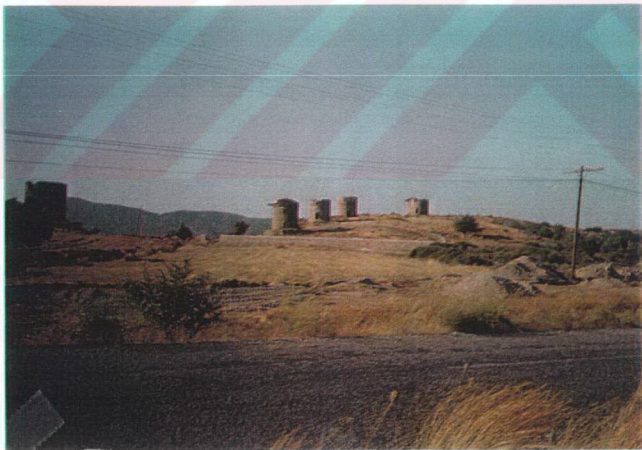

Foto:22- Kızlan köyü civarındaki yel değirmenleri.

Foto:23- Yaka köyü.

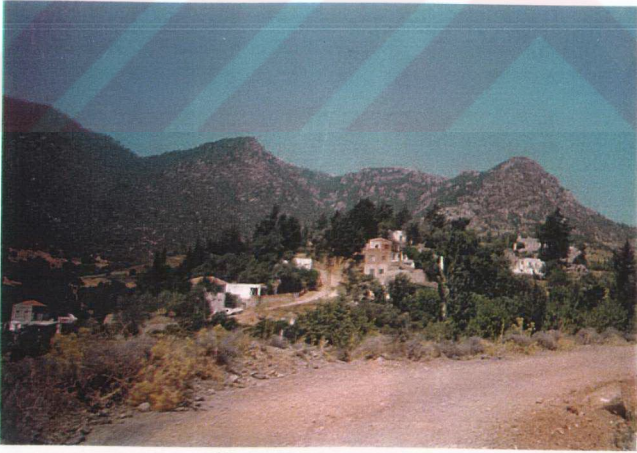

Foto:24- Sındı köy

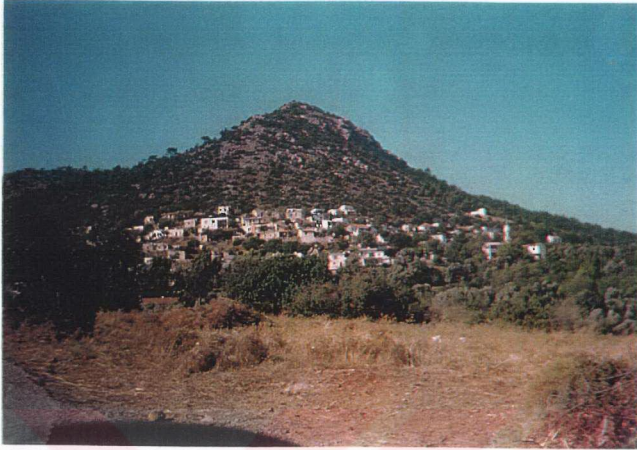

Foto:25- Emecik köyü.

Foto:26- Cumalı köyü.

Foto:27- Yazı köyü.

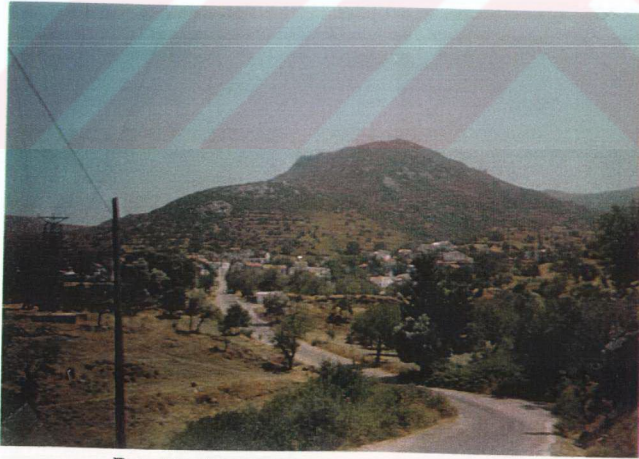

Foto:28- Hızırşah köyü ve Şeytan tepesi.

Foto:29- Mesudiye köyü ve Avlana ovası.

Foto:30- Karaköy.

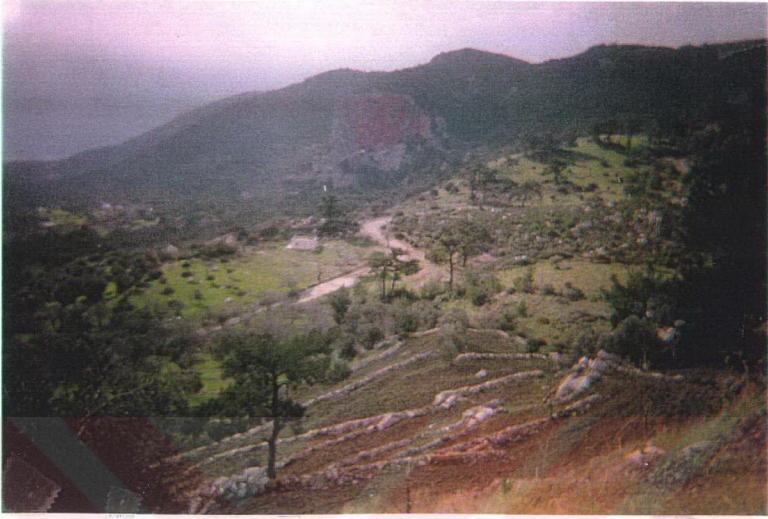

Foto:31- Taraçalama sistemi uygulanan küçük ve parçalı bir ziraat alanı.

Foto:32- Badem ağaçları ve arı kovanları.

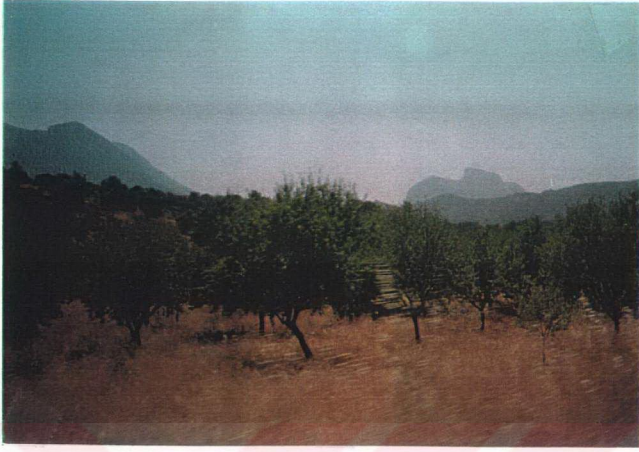

Foto:33- Çeşitli meyve ağaçları.

Foto:34- Yarımada en önemli ürün olan zeytin ağaçları.